

A TISZTASÁG
ÉLETSZENTSÉG

SZALÉZI MŰVEK, RÁKOSPALOTA

A TISZTASÁG

ÉLETSZENTSÉG

A RENDFŐNÖK ÚR
KÖRLEVELE

AZ 1935-ÖS ÉV ÚJÉVI
EMLÉKGONDOLATÁRÓL

SZALÉZI MŰVEK, RÁKOSPALOTA

Kézirat gyanánt

Don Bosco Nyomda, Rákospalota, Hörthy M.-út 97.

A Szeplőtelen Szent Szűz.

1933. dec. 8-án Rómából írt körlevelemben, miután közöltem veletek az ott lefolyt napok megindító benyomásait és felhívtam figyelmeteket azokra a még nagyobbakra, melyeket az új esztendő készül hozni számunkra, figyelmetekbe ajánlottam annak a megfontolását, hogy Boldog Don Bosco atyánk ezeknek az ünnepeknek az útján mennyire ráirányítja gondolatainkat a Szeplőtelen Szűzre, nemcsak mint gyöngéd áhítatának tárgyára és sokoldalú munkásságának mennyei sugalmazójára, hanem mint magának az életnek eszményére, összes fiai számára.

Többen közületek talán már nem egyszer elgondolkoztak azon, vajjon miért kívánta Alapítónk, hogy házainkban mindig olyan gondos előkészülettel és ünnepélyességgel üljük meg a Szeplőtelen Fogantatás ünnepét. Magyarázatul szinte önként és meggyőzően kínálkozik fel az a tény, hogy Művét éppen 1841. dec. 8-án kezdte meg. Ez ugyan igaz, de talán találhatunk ennél még mélyebb okot is. Istennek, aki gondviselésének bölcseségében mindent rend, súly és mérték szerint intéz, bizonyára felette fontos célja volt azzal, hogy a Szalézi Művek éppen

ezen az emlékezetes napon szülessenek meg. És nem hiszem, hogy helyén kívül volna azt gondolni, hogy azért rendelkezett így, hogy a Szeplőtelen Szent Szűz ünnepe állandóan és ünnepélyesen emlékeztesse Bosco Szent János fiait arra az erényre, mely az Atyjuk által reájuk hagyott örökség legjellemzőbb vonása. És valóban, hogy ezen az áldott napon létre jött Társaságunknak tevékenysége kifejlődhessék és megsokszorozódhassék, annak határozott feltétele, hogy a Szeplőtelen Szűzből kisugárzó tisztaság légkörében éljen.

A Szeplőtelen Szűz tisztaságának ugyanis az a legmagasabb eszménye, melyre szüntelenül, minden erőnkől törekednünk kell, hogy a hivatásunk megkívánta szentséget elérhessük.

Ebben a tisztasággal ennyire átjárt légkörben miután részt vettem a Szent Péter bazilikában annak a Szentnek a szenttéavatásán, akit bátran a Szeplőtelen Szűz jelentései és kinyilatkoztatásai kiváltságosának nevezhetünk, írtam nektek a következőket. „Úgy tűnik nekem, mintha Don Bosco hívná, sőt a világnak mind az öt részéből össze akarná gyűjteni az ő szaléziait, hogy a Szeplőtelen Szent Szűz körül egybegyűlve együttesen kiáltsuk felé: *Vitam praesta puram*. Azért most, áldott Atyánk legerősebb és leggyakrabban hangoztatott óhajának megfelelően úgy gondoltam, hogy 1934-re *Strenna* címén a következő életszabályt küldöm nektek: Don Bosco arra buzdít bennünket, hogy életünk tisztasága által szenteljük meg magunkat.“¹

Nem tudom elégszer ismételni, mennyire sajnálom, hogy nem készíthettem és nem küldhettem el nektek előbb ezt a magyarázatot, melyet ugyanabban a körlevélben megígértem. A munka, mely a szenttéavatás örvendetes kihirdetése után állandóan nyomon követett, majd az ünnepélyek sorozata és végül gyengélkedésem sokáig megakadályoztak abban, hogy ezt a hő vágyamat megvalósíthassam.

De azért remélem, hogy ez a magyarázat még így egy esztendő távolából sem lesz hatástalan számotokra, különösen azok után az események után, melyek annyi örömet hoztak Kongregációnknak és amelyek betöltötték Bosco Szent János nevével a világot.

Drága emlékek.

Engedjétek meg, hogy mielőtt belemélyednék a tárgyalásba, néhány rövid pillanatra még egyszer átéljem veletek ennek az évnek boldog Szalézi Húsvétját. Még fülünkben csengenek a diadalénekek és az „evviva” kiáltások, melyek a világ minden részéből Atyánk felé szálltak; szívünket még ma is a legtisztább öröm dobogtatja meg, valahányszor megjelenik emlékezetünkben a pápai fölvonulás a Szent Péter téren, a szertartások ünnepélyes fönsége a Bazilikában, a Szentatya Don Boscót dicsőítő homiliájának szárnyaló, megragadó szépsége, megindító szavai a kihallgatásokon és más beszédeiben, valamint munkatársainknak, volt növendékeinknek és műveink barátainak osztozása a Szalézi Társaság nagy örömeiben.

Amit pedig a szenttéavatás nyolcadában Turinban láttunk s aminek diadalmas folytatása szünet nélkül visszahangzik azóta is ezer meg ezer városban, sőt elér a legszerényebb kis falvakig is Olaszországban, Európában és az egész világon, az olyan nagyszerű tény, mely túlhaladja minden elképzelésünket s Kongregációnk történetének kétségkívül egyik legszebb lapja marad mindenkor.

Ó, kedves fiai, áldjuk még egyszer az Urat, aki olyan nagyszerű dicsőítésre méltatta hűséges szolgáját, amilyen ritkán fordul elő az Egyház történetében. Mindenekelőtt azonban, szolgáljon nekünk Atyánk megdicsőítése alkalmul arra, hogy megújítsuk már annyiszor megtett elhatározásunkat, hogy méltó fiai akarunk lenni és maradni.

És ha nem is mondom, hogy ezt a szentséget tükrözzük vissza magunkban, de hogyan örvendezhetnénk méltóképpen az azt körülövező dicsőségben anélkül, hogy követni ne igyekeznénk a ragyogó nyomokat? Ó, milyen hiú és terméketlen volna a csodálattunk, ha erényei nem tükröződnének életünkben! Ezeknek az annyira erős és édes benyomásoknak, ezeknek a napról-napra ismétlődő világraszóló dicsőségeknek az esztendejében, miközben jogos örömmel élveztük, hogy fiai lehetünk, hányszor hallottuk fülünkbe csengeni a mi Szentünknek, Don Boscónak a biztatását: „Legyetek szentek ti is, édes fiai, mint ahogy én szent lettem.“ — És én bizonyos vagyok benne, hogy ezzel az atyai hívó szóval szemben nem marad közönyös egyikőtök sem.

A tisztaság üzenete.

A Strenna úgy mutatja be nekünk a szentséget, mint amely Alapítónknál különösképpen a tisztaságban jelentkezett. Mert valóban, Don Boscónál a szentség azonos a tisztasággal: az ő szemében egy tiszta ifjú annyi, mint egy szent ifjú.

Igaz, a szentség lényegében szeretetben áll, a felebaráti szeretet tökéletességében és a kötelesség tökéletes teljesítésében valósul meg, mindenben és mindig Isten akaratát cselekedve. A lelkiélet mestereinek egybehangzó véleménye szerint a szentség teljessége az Isten akaratával való egyezésben, akaratunknak az Övével való egyesülésében áll.

Don Bosco jól ismerte a keresztény aszkétikának ezeket az alapelveit; de miután Istentől azt a sajátos küldetést nyerte, hogy az ifjúság körében dolgozzék, meggyőződésévé vált, hogy az egyetlen pedagógia, mely az ifjakat jóvá és erőssé teheti, az, amely az isteni Pedagógus vezetésére bízva, Jézus Krisztushoz vezet és az Oltáriszentségben való egyesülés által az Ő életének részeseivé teszi őket. Jézus pedig a liliumok között szeret élni s íme ez az oka, amiért Bosco Szent János, a szentség útjára akarván vezetni az ifjakat, sohasem fáradt bele annak folytonos ismétlésébe, hogy Jézus csak a tiszta szívekben vesz lakást és hogy szeplőtlen, tiszta élet a szentségnek elengedhetetlen feltétele.

Helyesen jegyezték meg, hogy a nevelőkhöz és a nevelendőkhöz szólva, egyetlen más szent sem köve-

telte még ennyire ennek az erénynek a gyakorlását. De Atyánk azt is kívánta, hogy a tisztaság az ő fiainak különös sajátossága legyen, mert csak ennek az erénynek szigorú, lelkiismeretes gyakorlása képesítheti őket arra, hogy valóban mennyei kertészei, művelői legyenek azoknak a liliomoknak, melyeket intézetünk ifjainak szívében ki akarnak virágoztatni, vagy új virágzásra akarnak indítani.

Ne csodálkozzatok tehát, ha abban az esztendőben, melyben az Egyház a szentség dicsfényével övezte szeretett Atyánk fejét, meggyőződésem, hogy nem tehetek hozzá méltóbbat, mintha a lelkére kötöm az összes szaléziaknak, elmélkedjenek szüntelenül azon, hogy a mi szentségünknek kiváltképpen életünk szűzies fehérségében és tisztaságában kell megnyilatkoznia. Ebben leli magyarázatát, hogy az ünnepi ujjongás elmultával nagy, benső örömmel térek vissza arra, hogy e kedves tárgyról beszéljek nektek.

Engedje az Úr, hogy a szenttéavatási év strennájának magyarázata a szalézi tisztaságnak egyre élénkebb vágyát ébressze fel bennünk és sokszorozza meg a gyakorlásra irányuló buzgalmunkat.

Isten szolgája, Savio Domonkos, kinek mielőbbi oltárra emeléséért könyörgünk, valamint az a sok szaléziánus és növendék, aki ártatlan életével tündökölt a földön s érintetlenül, mennyei illatok édes-ségével vitte vissza Istennek szűzessége liliomát, eszközölje ki a mi számunkra is, hogy példaszerű tisztaságban élhessük le egész életünket.

A tisztaság természete.

Arra a kérdésre: „Mi a tisztaság?” Don Bosco így felelt: „A teológusok szerint a tisztaság gyűlölet, undor minden olyasmivel szemben, ami ellenkezik a hatodik parancssal; így tehát állapotának megfelelően mindenki megőrizheti a tisztaság erényét.”² — Majd másutt azt mondja: „A tisztaság a legszebb, legragyogóbb és egyuttal valamennyi között a legkényesebb erény.”³ — „A tisztaság az, melyben a Jámbor Szalézi Társaságnak ki kell válnia, mint ahogy a szegénység Assisi szent Ferenc fiainak és az engedelmisség szent Ignác fiainak jellemzője.”⁴ — „A szemérmesség mennyei erény.”⁵

Számtalan hasonló futó intelmet sorolhatnék föl, melyben a mi jó Atyánk ahelyett, hogy meghatározta volna a tisztaság mibenlétét, gyönyörűségét találta annak dicsőítésében, szépségének, kényességének, édes, mennyei illatának magasztalásában; minden írása telve van velük. Egyizben, miután ismét erről beszélt, még pedig olyan szépen, ahogyan csak az angyalok beszélhetnek róla, felkiáltott: „Ó, mily szép ez az erény! Szeretnék egész nap erről beszélni!”⁶ — Szinte azt mondhatnók, hogy a tökéletesen gyakorolt tisztaságra alkalmazta védőszentjének, szent János evangelistának a felebaráti szeretetről szóló szavait: „Ha csak ezt teszitek, elég.”⁷ „A tisztaság — tette hozzá — soha sincs egyedül; ő egy királynő, akinek a kíséretében sok, sőt minden erény ott van.” És kedvteléssel ismételte: „Egy tiszta ifjú, szent ifjú: a tiszta szaléziánus, szent szaléziánus!”

Nekünk meggyőződésünk, hogy azért hívott az Úr bennünket a szerzetesi életre, hogy szentekké legyünk. Már szent Pál kijelentette az egyszerű világi keresztényeknek, hogy Istennek ez a kifejezett akarat.⁸ „Kiválasztott minket — teszi hozzá — hogy szentek és szeplőtelenek legyünk az ő szíve előtt.”⁹ Az apostol e helyütt a tisztaságot szentségnek nevezi. Szent Bernát is úgy véli, hogy szent Pál a szentség, vagy megszentelődés alatt a tisztaságot érti.

De bár a tisztaságra való hivatás minden Jézus követésére induló léleknek és minden rendbeli szerzetesnek szól, mégis kiváltképpen a szaléziak jellemző sajátossága. Don Bosco és Don Rua minden alkalommal ismételték ezt és e kiváltságot nem büszkeséggel kell viselnünk, hanem át kell éreznünk annak súlyos felelősségét is.

A szaléziak nagy többségének az a kegyelem jut osztályrészül, hogy életének tavaszán hivatik meg a Kongregáció tagjainak a sorába és pedig rendszerint azután, hogy már zsenge éveit is a Rendház oltalmazó árnyékában töltötte. Valóban, milyen sokan vannak, akik a legmelegebb hála érzésével kiálthatnak fel az Úrhoz: „Akkor hívtál szolgálatodra Uram, mikor még nem ismertem a világot és elvei még nem ütöttek rést szívemen!” „Felkarolsz engem ártatlanságomért.”¹⁰ Gondoljatok az első főkáptalanra, mely azokból a fiatal papokból és klerikusokból állott, akiket maga Don Bosco választott ki ifjai közül s akiket ő maga formált és állított bele nagy művébe alapkövek gyanánt. Egyedülálló tény a szerzetesren-

dek történetében! És most, hogy a Kongregáció hatalmas fává növekedett s éli a maga bensőséges életét, fiatalságát szerencsésen megtartja továbbra is s reméljük és könyörgünk érte Istenhez, hogy ezután is folyton növekvő erővel újítja meg ifjúságát, fiatal erők állandó beáramlásával, tiszta és nagylelkű szívekkel, akik szerencsésükre előbb hagyják el a világot semmint megismernék azt. Belépésükkor, a Kongregáció küszöbén, próbaidejük alatt ezek az ifjak, éppen, mert kötelességük tisztaságukat mindvégig megőrizni, egy lobogót kapnak, melyen, amint azt a következőkben látni fogjuk, ez áll: *Munka és mértékletesség*. Ezek állhatatosságuk eszközei és biztosítékai.

Don Bosco tisztasága a szaléziak kiváltsága.

Sokat írtak már a mi megdicsőült Atyánkról halandó életében és halála után, és még többet boldoggáavatásáról mostanáig. De mérhetetlenül többet írnak majd róla, mint Szentről, mert élete és művei olyan kimeríthetetlen bányák, melyekből mindig új szellemi, pedagógiai és erkölcsi kincseket meríthetnek nagyoknak és kicsinyeknek, Istennek szentelt lelkeknek és a világban élőknek egyaránt. Úgy érzem, hogy e rejtett kincsek közül eddig még nem került teljes világításba az élet tisztaságát szolgáló missziója és apostolkodása. Egész élete, angyali gyermekségétől kezdve a szentség teljében ragyogó haláláig nem volt egyéb, mint az emberfölötti tisztaság fényes kisugárzása. Mindazoknak egyöntetű állítása szerint, akik néhány-

szor közelébe juthattak, tekintete, mosolya, viselkedése és egész arckifejezése valami angyalit viselt magán. Szava, mely mindig megragadta a szíveket olyankor, amikor a tisztasággal foglalkozott, valósággal elragadtatásba ejtette a hallgatóit, lelke pedig láthatóan ragyogóbb fényességben mutatkozott legtisztább ifjainak mélyreható tekintete előtt. Ezek a dolgok, mint bájos epizódok itt is, ott is elszórtan jelentkeznek Életrajzi Emlékeiben, anélkül, hogy bármilyen mű összeköttetésben állanának azzal a sajátos hivatással és apostolkodással, melyre a Gondviselés rendelte. Bizonyos, hogy Don Bosco nemcsak a szegény és elhagyatott ifjúság apostola volt, aki megelőző rendszerével és a családias szeretettel visszavezette a pedagógiát evangéliumi forrásához, hanem ihletett alapítója is olyan új szerzetes családoknak, melyek az ő szellemében és módszereivel állandóan és mindenütt terjeszteni voltak hivatva az ő művét.

Hiszen akadtak már ő előtte más apostolai is a szegény és elhagyatott ifjúságnak, más jeles nevelők és más szent rendalapítók is, akik hasonló apostolkodást végeztek. De a Gondviselés, szinte láthatatlanul beleolt minden életre keltett művébe valami olyan sajátos elemet, mely megkülönbözteti azt a többitől.

A mi Alapítónknak egy a fiatalság minden erkölcsi és anyagi nyomorúsága iránt rendkívül érzékeny lelket adott a Gondviselés; olyan mérhetetlenül tág szívet, mint a tenger homok fövénye; ifjú lelkek megértésére csodálatosan finom pszichológiai érzéket. Kiváló értelmet kapott, továbbá mindig kész

és tartós emlékező tehetséget; könnyen érthető, melódiás és lebilincselő beszédmodort. Tagjainak kivételes ügyessége, ereje és mozgékonyága mellett rendelkezésére állottak az egyéni nevelő apostolkodáshoz és annak másokkal való megismertetéséhez szükséges összes adományok is.

A reá bízott feladatokhoz szükséges, nagyszerű adományoknak e tömegéhez a Gondviselés még hozzáadta azt, ami hivatva volt megkülönböztetni őt más hasonló nevelői küldetésre már előbb vagy később elhivatottaktól. Szívében mélységes irtózás uralkodott mindennemű bűnnel szemben és ugyanakkor lángoló szenvedély égett benne a szív tisztasága iránt. Ez az irtózás és ez a szenvedély végül is életének közép-pontjává vált, ez lett minden apostoli törekvésének és fáradozásának célja s fiainak, módszereinek és minden művének megkülönböztető jele. Minden egyéb úgyszólván csak eszközül szolgált nála arra, hogy elpusztítsa a bűnt, hogy megóvja ifjaiban az élet tisztaságát és visszaállítsa ott, ahol esetleg elveszett.

Atyánk életének már legelső éveitől kezdve a tisztaságot szívta magába és onnan mindvégig a legnagyobb irtózáttal viseltetett minden iránt, ami csak távolról is foltot ejthetett a lélek szépségén.

Az a meggyőződés, hogy szent Alapítónk a tisztaság egy mennyei üzenetének letéteményese, önkénytelenül kialakult már az első növendékeiben, majd állandósult fiai között és ma él összes házainkban. Ifjú jelöltjeink és noviciusaink egyetlen intelmet sem hallanak annyiszor és olyan nyomatékosan kiképzé-

sük ideje alatt, mint ezt. Sőt a szeplőtelen élet, az angyali erény szeretete a Kongregációba való belépésnek első feltétele. Szabályainknak 35. fejezete határozottan kimondja: „Akinek nincs alapos reménye, hogy Isten segítségével megőrizheti a tisztaság erényét, úgy a szavakban, mint cselekedetekben és gondolatokban, az ne tegyen fogadalmat ebben a Társaságban.” Különös dolog valóban! Don Bosco, aki látta, mint növekednek csodálatos gyorsasággal művei, aki égő szükségét érezte, hogy munkatársai számát gyarapíthassa és aki határtalan küzdelmek között számos ifjút nevelt e célra, mégis a felvétel elengedhetetlen és engedményt nem tűrő feltételeként jelöli meg nem csupán a tényleges tisztaságot, hanem még annak erkölcsi bizonyosságát is, hogy azt az egész életén át képes lesz megőrizni. Egy ilyen kristályos világosságú fejezetben adja kezünkbe a próbakövet, mellyel kétségtelenül megítélhetjük, ki való közénk, ki nem. És Szabályaink ama fejezetében, ahol a rendtagok képzésével foglalkozik, sürgeti a külső és belső önmegtagadást, mindenekfelett pedig a mértékletességet. E követelések célja nyilvánvaló: biztos alapokat és erősebb biztosítékokat készíteni a szalézi rendtagok jövő tisztaságához. Ha tökéletesen meg akarunk győződni arról, hogy a tisztaságnak mennyire a Kongregáció jellemző sajátosságának kell lennie, elég ha emlékezetünkbe idézzük azoknak a gyönyörű megfontolásoknak valamelyikét, melyek olyankor fakadtak fel Alapítónk szívéből, mikor erről az erényről beszélt.

Don Bosco nagyságának titka.

1862 március 14-én, ezen a főkáptalan jegyzőkönyve által jogosan „emlékezetes“-nek nevezett napon huszonkét szaléziánus tette le az első fogadalmakat Don Bosco kezébe. Köztük voltak Don Rua, Don Savio, Don Cagliero, Don Francesca, Don Ruffino, a klerikusok között pedig Durando, Bonetti, Ghivarello, Cerutti, Lazzero, Albera, Provera, hogy csak a legkiválóbbakat említsük és akiket az Úr hosszabb ideig megtartott a Kongregáció javára. Don Bosco atyai gyöngédséggel beszélt első fiaihoz és alig tudott elszakadni tőlük. Néhány nappal később, felhasználva az egyháztörténetnek bizonyos pontját, a tisztaságról kezdett beszélni. Hallgassátok csak, miképpen hagyta reánk ennek felejthetetlen emlékezetét Don Bonetti: „A tisztaság erényéről beszélt nekünk. Mindig szépek a szavai, mindig kedvesek nekünk a prédikációi, de olyankor, amikor az erényeknek ezzel a királynőjével foglalkozik, szinte már nem is embernek, hanem inkább angyalnak látom őt. Szeretném leírni néhány gondolatát, de félek, hogy lerontom azt a szépséget, azt az erőt, melyet Tőle kaptak: inkább elállok tőle. Elég, ha annyit mondom, hogy Jézus kedvelt tanítványának nem csupán nevét viseli, hanem tisztaságának mennyei fehérségét is; ezért aztán nem csoda, hogy olyan jól tud beszélni erről az értékes erényről. Hét éve élvezem már Istennek azt a kegyelmét, hogy a lelki fia lehetek, hogy vele lakhatok s hogy gyűjthetem mennyei ajkáról az élet igéit. Sokszor hallottam a szószékről beszélni

erről a tárgyról, de mindig, — megvallom, néha jobban, mint máskor, — magamon tapasztaltam szavainak erejét, melyek hallatára minden áldozatra késznek éreztem magamat e megbecsülhetetlen kincs szeretetéért. Ezt nem csak én mondom, hanem tanuskodnak mellette sokan, akik velem együtt hallották. A temp-lomból kijövet sokan az ámulat elragadtatásával kiáltották fel velem és sok mással: „Ó, milyen szép dolgokat mondott ma reggel Don Bosco! Szívesen elhallgatnám egész nap és egész éjtszaka! Ó, ha Isten megadná nekem azt az adományt, hogyha pap leszek, így fel tudnám lelkesíteni én is az ifjak szívét és mindenkiét, e szép erény iránt!”¹¹

És ezért a legteljesebben igazolt Don Lemoyne állítása: „Meggyőződésünk, hogy ebben áll nagyságának minden titka, vagyis Isten azért halmozta el rendkívüli adományokkal és azért használta fel őt csodálatos művekre, mert mindig tisztán és szeplőtelenül őrizte meg magát.”¹² „Szavai, viselkedése, vonásai és minden cselekedete együttvéve, olyan ártatlanságot és szüzi tisztaságot lehelt, hogy elragadt mindenkit és épülésére szolgált mindazoknak, akik közeledtek hozzá, még ha megtévedett egyén volt is. És az angyali kifejezés, mely arcáról sugárzott, sajátos vonzerővel bírt és megnyerte a szíveket. Ajkát soha egyetlen olyan szó sem hagyta el, mely ne lett volna egészen kifogástalan. Viselkedésében került minden olyan taglejtést, minden olyan mozdulatot, mely bármilyen kevésbé is világius lett volna. Azok akik életének legmeghittebb pillanataiban is

ismerték, mindig azt találták benne a legrendkívülibbnek, hogy állandóan a leggondosabban ügyelt, nehogy a legkevésbé is vétson a szerénység ellen.”¹³

Gyakran, akárhányszor még a szórakozás ideje alatt is, ilyen rögtönzött felkiáltásokkal villanyozta fel ifjait: „Szeretném, ha mindmegannyi Szent Alajosok lennétek!” „Remélem, Isten végtelen irgalmassága lehetővé teszi, hogy valamikor a tisztaság fehér ruhájában találkozhatunk a boldog örökkévalóságban!” És szavai megtették hallgatóiban a kívánt hatást.

Don Bongiovanni, mikor hallotta Don Boscót beszélni a tisztaságról és látta, amint sírt arra a gondolatra, hogy egy ilyen erényt meg lehet sérteni, így kiáltott fel: „Boldog napok, amikor egy piciny foltocska a szent tisztaság terén könnyekig megindított és a gyóntató lábaihoz hajtott bennünket, olyan nagy hatást váltottak ki bennünk Don Bosco szavai!” És Don Reviglio: „Esküvel is megerősíthetem, hogy az Oratóriumot a tisztaság olyan légköre töltötte be, ami igazán rendkívüli volt.”

Ilyen volt az erkölcsi légkör a Kongregáció első, boldog idejében. És milyen finomsággal vigyázott Don Bosco arra, hogy még közvetve se ébresszen ifjainak értelmében fölösleges gondolatokat! Tudjuk, hogy sokkal többet beszélt magáról a tisztaságról, mint annak ellentétéről; erre inkább csak úgy futólagosan utalt, tartózkodó és okos kifejezésekkel, mindig kerülve az ilyen bűn nevének a kiejtését.¹⁴

Hallgassuk meg Cagliarió kardinálisunkat is: „Szeretett beszélni nekünk a tisztaság erényéről, a para-

dicsom gyönyörű virágának nevezve azt, amely méltó rá, hogy ifjú szívünkben ápoljuk, és tiszta lilomnak is nevezte, mely makulátlan fehérségével a menny angyalaihoz tesz bennünket hasonlóvá. Ezekkel és más hasonló szép képekkel szeretettette meg velünk Don Bosco ezt a drága erényt, miközben arca szent örömtől sugárzott; ezüstös szava melegen és meggyőzően csengett és szeme könnyekkel telt meg aggodalmában, hogy szépségét és értékét rossz gondolatokkal vagy csúnya társalgásokkal elhomályosíthatnók. Mi fiatalok, míg egyrészt a leggyöngédebb atyaként szeretttük őt és már több mint fiúi bizalommal és bizalmassággal voltunk iránta, másrészt olyan tiszteletet és megbecsülést tápláltunk vele szemben, hogy jelenlétében áhitatot sugárzó magaviseletet tanúsítottunk. Ez pedig azért volt így, mert mélységesen áthatott bennünket életének szentsége.”¹⁵

Cagliero e szavai újból felfedik előttünk, hogy e kedves ifjak szemében a tisztaság, jóság és szentség mennyire egy és ugyanaz volt, bizonyára azért, mert csak akkor mondhatták magukat Don Bosco jó és igazi fiainak, ha tisztán őrizték meg magukat az Úr színe előtt.

Hogyan beszélt a tisztaságról.

Bocsássátok meg, ha még továbbra is elidőzöm annál a csodálatos finomságnál, mellyel Don Bosco a tisztaság erényéről beszélt. Jól tudjátok, milyen nagy figyelemre, milyen körültekintésre és tartózkod-

dásra van szükség egy ilyen kényes kérdés tárgyalásánál, mely az ifjakban mindig figyelemreméltó hatásokat vált ki. Állapodjunk meg itt kissé, hogy Don Bosco iskolájában megtanuljuk mindezt, mert nem ritkán kötelességünk az Úr által reánk bízott ifjakkal tárgyalni ezt a kérdést.

Nagyon tanulságos e célból Don Boscónak 1858 október harmadik vasárnapjára készült prédikációja.¹⁶ Miután kijelentette, hogy „a tisztaság annyira kedves Isten előtt, hogy azt bámulatos bőkezűséggel jutalmazza,” rá akar mutatni az ellenkező vétek büntetésének tényeire is. Ime, milyen finomsággal tárgyalja ezt a témát: „Az idők kezdete óta miután az emberek az erkölcsi romlás útjára tértek, Henoch tisztán őrizte meg a szívét Istennek. Ezért Isten nem akarta, hogy bűnös emberek között maradjon és elküldte hozzá angyalát, hogy kivegye őt az emberek társaságából.” Majd tovább: „Az emberek a földön nagyon elszaporodtak; megfélelkezve Teremtőjükről a legszégyenletesebb bűnökbe merültek.” Majd miután rámutatott a vízözöni büntetésre, melyből Noé családjával együtt megmenekült, így kiáltott fel: „De miért részesültek ebben a kiváltságban? Azért, mert megőrizték a tisztaság szép és megbecsülhetetlen erényét.” A prédikáció folytatásában a pentapolisi tüzesőről így szólt: „mert lakói mindenféle erkölcsi romlásnak adták át magukat, míg Lót tiszta élete miatt megmenekült.” Dicsérte az egyiptomi József tisztaságát, „aki nem akart beleegyezni egy gonosz cselekedetbe.” Felhívta a figyelmet Juditra, a tiszta

Zsuzsannára, Eszterre, Dánielre, de mindig olyan óvatosan és annyi tartózkodással, hogy az ifjakat szent lelkesedés fogta el és az említett személyekről a szentség és a szeplőtelenység általános fogalmát nyerték, anélkül, hogy bárminemű különös erkölcsi romlottságot képzeltek volna el. Majd az első rész befejeztével nyomatékosan kiáltott fel: „Miért tesz Isten ennyi csodát ezeknek az érdekében? A tisztaságuk miatt. Igen. A tisztaság erénye olyan szép és olyan kedves Isten színe előtt, hogy azokat, akik azt bírják, soha és semmiféle körülmények között nem hagyja támogatás nélkül.”

A második részben ékesszólóvá válik, mikor a Szeplőtelen Szűzről, az isteni Megváltóról, Szent János evangélistáról beszél és arról a párbeszédről, melyet ez utóbbi folytat az angyallal és arról az utolsó válaszról, melyet azokra nézve kap, akik olyan dicséneket zengenek, melyet a többiek nem tudnak énekelni. „Ezek — mondja — azok a lelkek, akik megőrizték a szép erényt.” Ó, szerencsés lelkek, akik még nem veszítették el a tisztaság szép erényét, oh kettőzzétek meg erőfeszítéseiteket a megőrzésére! Olyan szép, olyan nagy kincs birtokában vagytok, hogy még az angyalok is irigyelnek érte benneteket, amint maga Megváltónk, Jézus Krisztus mondja, „hasonlók vagytok az angyalokhoz.”¹⁷ Miként ebben, úgy tett minden más prédikációjában és beszédeiben, akár az ifjakhoz, akár a rendtagokhoz, a volt növényedékekhez, vagy általában a hivekhez szólt.

Még néhány adat ismeretes előttünk a mi szent

Atyánk más finomságairól. A tisztaság elleni kísértések nála „rossz kísértések,” az ellenkező bűnbe való esés „szerencsétlenség.” Ha az ifjakkal beszélt, nem merte kiejteni a „castitas” szót, hanem a „puritas” szóval helyettesítette, amely tágabb értelmű és kevésbé hat a képzeletre.

Álmaiban és látomásaiban.

A tiszta élet Don Bosco lelkének a lelke volt: nappal ezt sugározta az ifjakra, akiket sohasem hagyott egyedül, akkor sem, ha testileg távol volt tőlük; éjszaka pedig értelmét és képzeletét annyira bevilágították ennek az erénynek leírhatatlan fényességei, hogy igen különböző látomásokban gyönyörködött, melyek telve voltak élettellel, kimondhatatlan szépséggel és kitörölhetetlen nyomokat hagyó oktatásokkal, maga és mások számára. Ezeket adta elő az estéli szóban az ő szerény kis szószékéről, melyet ott találunk ama oszlopcsarnokban, amely az első és igen szerény, ma már a feltámadt Údvözítőnek szentelt kápolnát szegélyezi.

Olyan finom részletezéssel tudta leírni azokat, hogy azt csupán csak a képzeletével nem tehetné volna, bármilyen tüzes és hatalmas lett volna is az: aki hallgatta, úgy érezte, hogy természetfölötti fényben látott dolgokat hall. És bármennyire keresett is a természet szépségeiben olyasmit, ami valóban megfelelt volna álmainak, a földi képek és a szavak nem tudták azt visszaadni. „Biztosíthatlak benneteket —

mondta egyik ilyen leírásában, — hogy még sohasem láttam ilyen szép és ragyogó dolgokat és személyeket, sőt el sem tudtam volna képzelni ilyen fényességet. Hiábavaló volna hozzáfognom a leíráshoz, mert elferdítése volna annak, amit szavakkal nem lehet úgysem kifejezni anélkül, hogy látnók.”¹⁸

Álmainak háttere majdnem mindig a tiszta élet vagy a megőrzött vagy az elveszett vagy a visszaszerzett: a bárányok, a vadállatok, a kenyér négy tulajdonsága, az értékes kendő, az elefánt, a kígyó és a kút, a fészkek és a balsam, a tiz halom és a pásztor, a juhok és a bárányok, a nagymacska, a próba országa, az árvíz, a tutaj, a hajótörés, a szőlőhegy, a templom, a titokzatos vendégség és annyi más csoda, mely képekben, alakokban és nagyszerű hasonlatokba mind arra szolgált, hogy kiszíneze a szép erény szépségét, varázsát, veszedelmeit és romlását.

Azok rendkívüli szépségének és leírhatatlan tündöklésének leírására, akiket még az ártatlanság ruhájába öltözve látott, képeket, szavakat és kifejezést kifejezésre keresett, hogy legalább némi fogalmat adhasson róluk: és ilyenkor bepillantást engedett abba a gyönyörűségbe, melyet akkor élvezett, mikor álmaiban látta őket. Don Bosco életét olvasva, bárki könnyen meggyőződhetik az elmondottakról.

Azután magukban az álmokban megtette a maga megjegyzéseit, kérdezett, előadta nehézségeit, érzelmekkel telített szemrehányásokat idézett elő, majd meghallgatta a választ, megjegyezte magának és hű-

ségesen elismételte azt fiainak. Így pl. a juhokról és a pásztorról szóló álomban sürgetőleg kérte vezetőjét: „Tanácsolj még valamit, mit mondjak még fiaimnak“, És azonnal jött a válasz: „Közöld fiaiddal, hogy ha felismerik, milyen értékes és szép Isten szemében az ártatlanság és a tisztaság, bármilyen áldozatra is hajlandók lesznek, hogy megtarthassák. Mondd meg nekik, hogy vegyenek bátorságot ennek a hófehér erénynek a gyakorlására, mely szépségben és ragyogásban fölülmulja a többit: mert a tiszták azok, akik mint a liliomok nőnek az Úr színe előtt.“¹⁹ És Don Bosco hévvel ismételte és szeretetteljesen hangsúlyozta a látomás szavait fiai előtt; majd pedig lelkesen így fejezte be: „Fiacskáim, ártatlanok vagytok-e mindannyian? Talán vannak köztetek néhányan és én ezekhez fordulok szavaimmal: Az ég szerelmére ne veszítsétek el egy ilyen megbecsülhetetlen értékű kincset! Olyan vagy az, mely annyit ér, mint a paradicsom, mint maga az Isten! . . . Ha ismernétek egy ártatlan lélek szépségét, alávetnétek magatokat a legfájdalmasabb nélkülözésnek is, még a halálnak is, csak hogy megtarthassátok az ártatlanság kincsét!“²⁰

És figyelembe veendő, hogy Don Boscónak folytatódtak ezek a csodálatos mennyei felvilágosításai, ezek az édes látomásai akkor is, mikor elfoglaltságai miatt egész nap a legkülönbözőbb ügyekben kellett elmélyednie. A tisztaságról való látomásai voltak még 1883-ban, 1884-ben és 1887-ben is. Ami azt bizonyítja, hogy Don Boscót egész élete folyamán a tiszt-

taságnak és szentségnek mintegy szent láza hatotta át, és hogy sohasem szűnt meg teljes erejével dolgozni azért, hogy távol tartsa a lelkeket a büntől, hogy olyan érzékeny lelkiismereteket és olyan tiszta lelkeket alakítson ki, amilyen az angyali Savio Dommonkos.

Egy álom ötvenedik évfordulója.

Egy ideig tétováztam, közöljem-e ebben a körlevélben Don Bosco egyik álmát, melyben 1884. júliusában volt része. Félttem, hogy túlságosan sok helyet foglal el a körlevélben; de azután meggondolva a benne foglalt tanítások gazdagságát, különös alkomszerűségét a szóban forgó témával kapcsolatban és azért is, hogy méltóképpen ünnepeljük meg ötvenedik évfordulóját, mely éppen erre az évre esik, úgy határoztam, hogy közlöm azt mint függelékét és ajánlom, hogy olvassátok és tanulmányozzátok azt át figyelmes megfontolással.

Együttal kegyeletes tiszteletadás lesz ez `szeretett Don Rinaldi atyánk emlékezetének, aki 1931 óta ki akarta azt adni és értékes ajándékként meg akart vele örvendeztetni benneteket. És már azóta éppen ebbeli kívánságának következtében felvettem azt az Anyaház rendtagjaihoz intézett egyik konferencia tárgyául. A jelenvoltak közül többen kifejezték csodálatukat ez álom épületes szépsége iránt és kértek, ismertessem azt meg általánosan, a Társaság java érdekében.

Szeretett Elöljárónk mély részvétellel és könnyes szemmel nézte a világias és anyagelvű szellem térhódítását és az ennek nyomán fellépő érzéki rabságot az ifjak táborában, ugyanakkor észrevette nem kevesek bizonytalanságát és tétovaságát ama eszközök kiválasztásában, melyekkel azok megmenthetők és a helyes útra terelhetők. Ezért meggyőződésévé érelődött benne az a gondolat, hogy Don Bosco eme álmának ismerete a benne foglalt világos oktatások, pontos utasítások és részleges irányelveknél fogva mindenkinek felette hasznos lesz, hogy világítson és munkába állítsa ama keresztény társadalom kiépítésében, melyet ő akart a világon létrehozni.

És valóban, biztos elvek nélkül mi nem nevelünk se sokat, se keveset, sőt az ár magával sodor bennünket.

Ez az álom, mondogatta, bőséges és értékes anyagot szolgáltat a rendtársak konferenciáihoz, a növényedékek szentbeszédeihez, a hagyományos „estéli szóhoz”. Ugyanakkor megérteti és megízlelteti velünk Don Bosco szellemét, aki az önmehtagadás ösvényén keresztül akarta ifjait a tisztaságra elvezetni és mindenek felett megbecsülteti és egyre jobban gyakorlatja velünk az érzékek mehtagadását.

Menjünk meríteni nagy bőségben ama nagyszerű lelkiséget sugárzó látomásból azokat a fenkölt gondolatokat, amelyek szent Alapítónk lelkét állandóan, még a rövid éjjeli pihenés alatt is foglalkoztatták s ugyanakkor a tiszta idealizmus nagyszerű programját találjuk ott fel, melyet az ifjak nevelésében magunk elé lehet és kell tűznünk.

Sajnálattal kell lemondanom az említett álom magyarázatáról, amiként kötelezőnek tartom magamra nézve, hogy más álmokat ne hozzak elő még vázlatosan sem, melyekből pedig egyre fényesebben tűnne ki szt. Alapítónk ragyogó élete és apostolkodása a szent tisztaság terén.

Don Bosco ifjai a tisztaság és szentség angyalai.

És itt érdemes kiemelni, hogy azokban a szerencsés esztendőekben, melyekben ezek az álmok jelentkeztek, az atya természetfölötti ajándékai bizonyos formában átmentek fiaira is. Egyesek valóban megjósolták neki a jövődöt vagy kiolvasták amit a szt. mise alatt gondolt, mások abban a kiváltságban részesültek, hogy kieszközölhették gyógyulását oly módon, hogy átvették a betegségét. Egyiküknek megjelent a Szűzanya és így szólt hozzá: „Azért jöttem, mert nagyon szeretem ezt a házat: neked mondom meg, amit mindegyitöktől kívánok és te majd bizalmasan közlöd azt majd társaiddal . . .” A szerencsés hírnök hűségesen teljesítette a kapott megbízatást; és azok, akiket a Szent Szűz ilymódon figyelmeztetett, kénytelenek voltak elismerni, még ugyanazon az estén történt rendkívüli események útján, a társukra bízott anyai üzenet igazságát.²¹ Egy másik a szent áldozás ideje alatt egy gömböt látott, mely betöltötte az egész templomot, majd megkisebbedett és ráhelyezkedett a patenára és eltűnt: ismét másik a szent Ostya fölemelésekor látta a megfeszített isteni Meg-

váltót és az ifjakat, akik nagy szeretettel közeledtek felé, hogy táplálékot és vigaszt ajánljanak föl neki. Egy másikukat, „akinek a lelke — Don Bosco szavai — valóban ártatlan és keresztelő ruhájának szép fehérségét tükrözi, a Szűzanya arra méltatta, hogy elbeszélgetett vele s több távoli és rejtett dolgot nyilvánított ki előtte. „Én magam is, — mondta Atyánk — ha tudni kívántam valamit a jövőre vonatkozólag, hozzáfordultam, természetesen úgy, hogy azért ne csigázzam fel önszeretetét és ő, miután előbb a Boldogságos Szűz Máriához folyamodott, teljes egyszerűséggel megmondta azt. Ugyanígy történt ha valami kegyelemre volt szükségem. Hasonló képességgel bíró ifjú nem egy akadt. Nagyon különös dolog ez, de figyelem, hová fejlődik mindez, mert a képzelődés lehetetlen. Annyi bizonyos, hogy a Szent Szűz szeret bennünket.“²²

Ezek a dolgok e kedves ifjak tiszta életének csodálatos bizonyágai voltak, de ezt erősíti meg jó Atyánk állítása is, mikor azt mondja meghittjeinek: „Van a házunkban néhány ifjú és klerikus is, akiknek élete olyan erényes, hogy ha tovább haladnak ezen az úton, fölülmúlják még magát Szent Alajost is. Majdnem mindennap látok a házban olyan dolgokat, melyeket nem hinnék el, ha könyvben olvasnám őket. Isten az Ő jóságában ilyeneket cselekszik köztünk.“²³

Igy virágzott ki szent Atyánk körül egy Savio Domonkos, egy Magone Mihály, egy Besucco Ferenc, egy Panillo Savio, egy Fassio Gábor, egy Morello

József, egy Rosa József és sok más, akik mindannyian átkerültek azóta a szaléziak örök virágoskertjébe.

Hasonlóképpen Don Bosco 1884-ben mély megindultsággal emlékezik meg azokról az angyali ifjakról, akik az ő kedves Oratóriumának legdrágább kincsei voltak. „Ő — mondogatta — mennyi angyallal ajándékozta meg Isten Jámbor Társaságunkat! Még egy Savio Domonkos, egy Magone Mihály, egy Bessucco Ferenc is eltűnik annyi sok másnak épületes viselkedése mellett, akik ismeretlenek maradtak ugyan, de akiknek feddhetetlen magaviselete ellen szintén nem lehetne semmit mondani.” Így alakult ki és növekedett az életnek ebben a tisztaságában azoknak a nagyszámú serege, akik megőrizték ártatlanságukat életük végéig, melyet Don Bosco zászlója alatt teljesen Istennek szenteltek, hogy így folytassák és ismételjék a tisztaság mennyei üzenetét a jövő növekvő ifjúsága számára. A jó Isten azóta már őket is átültette a boldog hazába, de nevük továbbra is él közöttünk s példájuk és munkájuk buzdításul és áldásul szolgál azoknak, akik hivatottak lesznek a jövőben megőrkíteni Társaságunkban a tisztaság programját.

Azok a szaléziánusok, akik oly szerencsések voltak, hogy valamiképpen összeköttetésben lehettek szent Alapítónkkal, elviszik mindenüvé, ahová az engedelmisség rendeli őket, a tisztaság üzenetének, valamint atyjuknak szívükbe vésett képét. Akik pedig hosszabb ideig és meghittebb közelségében élhettek,

azok sohasem szűnnek meg az öröm édességével ismételni mindenkinek: „Ismertük a jóságos Atyát, lelkünk vezetőjét, lelkünkét, amelyet jobban ismert, mint mi magunk. Fejünkre tette áldó kezét, fülünkbe súgta hivatásunk teremtő erejű tisztaságának szavát és ha vagyunk valakik, azt egyedül Neki köszönhetjük.” És végül, akik hosszú és teljes napjának lealkonyodásakor már csak mosolyát élvezhették, azok sugárzó örömmel ismétlik el újra meg újra: „Láttuk, saját szemünkkel láttuk őt életének utolsó napjaiban, reánk mosolygott és megáldott, mikor megcsókoltuk a kezét és ez a kis érintés már elég volt arra, hogy szívünket magával ragadja a tisztaság és elfogjon a vágy, hogy fiai közé soroztassunk.” És hangjuk az ifjak egész sorát vonzotta szent Alapítónk zászlaja alá, akiket megigézett a tisztaságnak az a visszénye, mely ott ragyogott még azoknak a homlokán, akik olyan szerencsések voltak, hogy személyesen ismerhették őt.

És ez nem is lehetett másként! 1887 december 19-én, tehát 43 nappal boldog elköltözése előtt drága jó Atyánk biztosította övéit hathatós támogatásáról odafent. „Vágyom — mondotta — mielőbb a Paradicsomba menni: onnan sokkal jobban tudok majd dolgozni Társaságunkért és Fiaimért és közbenjárhatok érdekükben: itt már semmit sem tudok többé tenni értük . . .” Valóban, ki nem látja, hogy alig 45 esztendő alatt mennyit tett odafent Műve érdekében; elterjesztette az egész világon; és hogy pártfogolta fiait!

Ha ezenkívül még tekintetbe vesszük azt az állhatatosságot, mellyel a Megdicsőült kijelentette, hogy álmaiban nemcsak azokat az ifjakat látta, akik akkoriban együtt voltak az Oratóriumban és első házaiban, hanem más ifjak millióit is, a legkülönbözőbb arcvonásokkal és testszínekkel „olyan sokat, hogy nem hitte, vannak-e annyian az egész világon”²⁴, nem tuzás azt hinnünk, hogy ennek a végeláthatatlan tömegű ifjúságnak, melyet Atyánk a jövőről való víziójában látott, mintegy előfutárjai azok az egyre növekvő tömegek, melyek ezidőszertint betöltik házaikat, megsokszorozódva a tisztaság lobogójának árnyékában.

És mint ahogy ez az atyai tekintet a jövőt bevilágító fényben, időn és távolságon keresztülfutva, nagy szívének különös előszeretetével titokzatosan rajtuk pihen meg, hiszem, hogy ugyanúgy intézte hozzánk, mai és volt növendékeihez lelkes előadásait, tüzes buzdításait, irányelveit és segítő eszközeit, melyeket olyan kitartóan és annyiszor ajánlott, az élet tisztaságának megőrzésére vagy visszaszerzésére és az ily módon való megszentelődésre.

Kötelességeink a tisztasággal szemben.

Ezzel be is fejezhetem körleveletem, melynek célja volt Don Dosco szándékának megfelelően a tisztaság dicsőítése. De megvallom nektek, drága fiaim, hogy miközben az ember ezzel az olyannyira szalézi tárggyal foglalkozik, az anyag valósággal a

mérhetetlenbe növekedik. Engedjétek meg tehát, hogy folytassam még egy kicsit, ha már ilyen sokáig megvárakoztattalak benneteket szavaimmal, úgy érzem, hogy ha megszakítanám ezen a ponton, talán többen felpanaszolnák közületek, miért nem tértem ki a kérdés gyakorlati oldalára, megismertetve a rendtársakkal legalább a legfőbb eszközöket, melyek segítségükre lehetnek a nevelőknek abban a nehéz feladatban, hogy szívükben megőrizzék és az ifjak körében ápolják az angyali erényt.

Természetes is, hogy miután élveztük legkedvesebb családi emlékeinket, miután meghallgattuk Atyánk szavát és megcsodáltuk buzgóságának hevét, mellyel házaiban a tisztaság mennyei légkörének fenntartására törekedett, mondom, természetes, ha ezekután fel akarjuk eleveníteni emlékezetünkben a tisztaság iránt való kötelességeinket is. Ezért bizalmasan elétek tárom azokat a gondolatokat, melyek ez idő alatt foglalkoztattak. Ezeket a megfontolásokat egyébként itt-ott röviden érintettem már formációs házainkban a Szentév folyamán, Atyánk szenttéavatásából kifolyólag. Adja Isten, hogy azok mélyen belevésődjenek rendtagjaink szívébe és hathatós, atyai buzdításul szolgáljanak a tiszta életre vonatkozó elhatározásainkhoz.

Életszentség és tisztaság Szt. Tamás elgondolásában.

Szent Tamás, az angyali doktor megmagyarázza az életszentség és tisztaság közt fennálló szoros vi-

szonyt, megállapítását azzal fejezi be, hogy szent ember annyi, mint tiszta ember földi salak nélkül.²⁵ Szent Tamás előtt más szentek is ugyanazt a fogalmat adják, így Szent Vazul, Szent Gergely és mások.

Életszentség eszerint tisztaságot jelent; megszentelt lélek annyi, mint szenny nélkül való tiszta lélek. Életszentség szó Szent Tamás szerint megtisztulást is jelenthet. Az áldozatnak az volt a feladata, hogy a jó Istent megengesztelje és az embereket megtisztítsa, hogy Isten barátai legyenek. Nos, ép ez fejezi ki azt a fogalmat, melyet Bosco Szent János a szent tisztaságról alkotott magának. Ő meg volt győződve, hogy fiait megszenteli, amikor szünet nélkül ösztökéli a tisztaság szeretetére és arra buzdítja őket, hogy tisztuljanak meg minél előbb azoktól a foltoktól, amelyek esetleg beszennyezték volna lelküket; ezért joggal állították, hogy Don Bosco egyik beszédében sem mulasztotta el, hogy a gyónásról ne szólt volna, annyira rajta volt, hogy szép tiszta lelket vezessen a jó Istenhez.

Don Bosco tisztaságszeretetének forrása.

Jó lesz mindjárt kiemelni, hogy Don Boscónak e nagy tisztaságszeretét az ő lelkekért epekedő buzgósága táplálta.

A buzgóság, mondja Szent Tamás, a szeretetnek az eredménye,²⁶ sőt egyenesen a kirobbanása.²⁷ Szalézi Szent Ferenc, a maga szokásos eleven és beszédes nyelvezetén azt állítja Theotimoszában, hogy

a „buzgóság tüzes szeretet, az a szeretet t. i., mely már nem fér el a kebelben és utat tör magának, fel-fakad és kiömlik a lelkek üdvére". Nem látjátok-e, kedves fiaim e szavakban megfestve szent Alapítónkat, aki azt kiáltja: „Adjatok lelkeket, adjatok nekem lelkeket?"

Ugyanaz a Szalézi Szent Ferenc mesteri vonásokkal rajzolja meg az igaz buzgóság jellemzőjét és azt mondja, hogy három fővonásban nyilvánul meg: utálni a bűnt, előmozdítani a lelkek tisztaságát és serénykedni üdvösségükért.

Ezek éppen Don Bosco buzgóságának is ismerető jelei. Aki ismeri életét, meg van róla győződve, hogy szíve minden dobbanása, lelkének minden sóhaja az Úrért volt és a lelkekért. Íme a forrás, melyből fakadt és táplálkozott csodálatos apostolkodása. „Isten szeretete, mondja Don Rua, volt a mozgató ereje minden munkájának, és mi, amikor hozzá közeledtünk, éreztük, hogy szívünk Isten iránt való szeretettel lángol, mint az emmauszi tanítványoké". És Don Albera: „Don Bosco élete imádság, állandó Istennel való egyesülés volt". Csak ez a lángoló szeretet, mely Don Bosco szívét az Úrért hevítette, magyarázza meg a lelkekért epekedő nagy szeretetét, ez magyarázza meg azt az állandó harcot, melyet a bűn ellen vívott és következetesen apostolkodását a tisztaságért.

Mivel gyermekkorától mennyei látomásokban részesül, már akkor megérzi a véték egész súlyát, mellyel gyermektársai a jó Istent megbántják; és mi tudjuk, milyen eszközöket eszelt ki, hogy a bűnt

megakadályozza. Később abban a mértékben, ahogy az égi látomások ismétlődnek, mind hatalmasabban tör fel szívében, az a vágya, hogy magát teljesen az ifjúság megmentésére szentelje. Don Bosco szende lelke úgy látta a jó Istent, ahogyan csak a tiszta lelkek képesek látni és azt óhajtotta, hogy mindenki szemlélhesse Őt, mindig jobban szeressék és szolgáljanak neki. De maga az Úr mondotta a hegyi beszédeiben, hogy a tisztaszívűek fogják őt meglátni,²⁸ mert a tisztaság a lélek világossága, az a szem, mely képes Istenre szegeződni. Az Üdvözítő, jegyzi meg Szent Ágoston, csak akkor ígérte meg Isten látását, amikor a tisztákról szólt; és jogosan, mert csak nekik van megfelelő szemük ily fenséges szemlélethez. Vagy talán, teszi hozzá a Szent, merészelnéd-e rámereszteni beteg szemeidet a tüzes napra? ²⁹ „Ép ezért, folytatja, jelen életünkben arra törekedjünk, hogy a szív szemét meggyógyítsuk, hogy azután Istent láthassa. Mert valamint a testi szem nem nyílhat ki a világosságra, ha beleesik valami, vagy úgy megütjük, hogy elhomályosodik, hasonlóképpen történik a lelki szemmel, ha elhomályosítja, vagy megsérti a por, vagy a világ szennye.” ³⁰

Amikor tehát Don Bosco Istenhez akarta vezetni a lelkeket, vagy amikor az eucharisztikus életben Hozzá fűzte őket, íme, voltaképpen határt nem ismerő buzgósága arra törekedett, hogy távol tartsa az embereket minden mocsoktól és földi szennytől, égi~~en~~ tisztává tegye őket és így alkalmassá, hogy a végtelen tisztaságú Jézusra szegezzék szemüket.

A tisztaság szükséges volta.

Tisztaság nélkül, mondja Szent Pál, nem lehet tetszeni Istennek.³¹ Mármost, Istennek tetszeni annyit jelent, mint méltónak lenni szeretetére és Őt szeretve Hozzá hasonlónak válni. Még mindig Szent Ágoston az, aki nekünk azt mondja, hogy annyit ér az ember, amennyit szeretete. „Szereted a földet? — földies leszel. Szereted az Istent? — mondhatnám-e neked, hogy Isten leszel? Nem merném magamtól mondani, azonban hallgasd az Írást: Én mondtam: ti istenek vagytok és mindnyájan a Magasságbelinek fiai.”³²

Ép ez a gondolat az, mely nekem Szent Tamásét kedvessé teszi, hogy a lélek akkor szent, amikor szabad és ment a föld mocsokjától. Sőt kérlek beneteket tárgyunk elmélyítésére, hogy hasznos gyakorlati következtetéseket vonhassunk belőlük.

Sajnos, mindenütt földre akadunk: találunk a világban, melyet elhagytunk, a testben és az érzékekben, melyek egységben élnek a lélekkel, sőt még a szív legrejtettebb zugaiban is. Mármost a föld az, mely beszennyezi, bemocskolja a tisztaságot; ezért kötelességünk, hogy a legnagyobb áldozatok árán is távol tartsuk tőle magunkat. Ez a hivatásunk parancsolta határozott kötelességünk; sőt akkora és oly nagy az isteni elhívás fensége, hogy Szent Bernát azt szeretné, hogy a szerzetesek magát az angyalok életét éljék. „Emlékezzetek, így szól, hogy az élteknek angyalinak és éginek kell lennie, mert a szerzetben azok kezdünk lenni, amik a jövő életben leszünk”.³³ Erre int Szent Pál, amikor így szól: „Az

első ember a földből való földi, a második ember a mennyből való mennyei". Mármost mi, a keresztény és szerzetesi fogadalom után, mennyeiek lettünk, mint Jézus, akinek életét kell élnünk. „Tehát, így serkent az Apostol: amint hordtátok a földi ember képét, azonmód hordjátok most a mennyeknek képét”,³⁴

Szent Alapítónk példájára, hogy e mennyei életet élhessük, lelkesítsen bennünket is annak a hűség- eskünek emléke, melyet Jézus Krisztusnak fogadtunk, midőn meghívott és így szólt hozzánk: „Kövess engem; hagyd el a földet, hagyd el rokonaidat, hagyd el atyád házat”.³⁵

Válás a világtól.

A világ, írja Don Bosco, olyan mint a viharos tenger, melyben igazságtalanság és a gonoszság világszerte diadalmaskodik. „De a szerzetes, aki elhagyja a világot, hasonló ahhoz, aki hajóra száll és teljesen rábízza magát a derék kapitány gondjaira; a viharok közepette is megnyugvást talál”.³⁶ Isten jósága folytán mi időben megismertük azokat a veszélyeket, melyek a tengeren fenyegettek és olyan kikötőt kerestünk, melyben biztos menedéket találtunk. Meg vagyunk győződve Szent Ágostonnal, hogy a földi dolgok, melyek szívünket le szeretnék bilincselni, akadályul szolgálnak önmegszentesülésünknek, „olyanok, mint a szurok, mely a szellem és az erények szárnyát bevonja s így megakadályoz minket abban, hogy Istenhez repülhessünk”.³⁷ És menedéket a Társaságban

találtunk, amikor otthagytuk a világot. Ez a kegyelem valamiképpen kifejezi az Úristen megkülönböztető szeretetét, mert, mint helyesen mondja Pazzi Szent Mária Magdolna, „a hivatás a legkiválóbb kegyelem, melybe Isten a lelket a keresztség után részesíti”. Becsüljük meg tehát és jussanak eszünkbe tiszteletreméltó Don Rua komoly szavai: „Aki nem becsüli meg kellően a szerzetesi hivatás kegyelmét, abba a veszélybe kerülhet, hogy örökre elvész”.³⁸ Világos, hogy kevésre tartják azok, akik bármi módon visszatérnek abba a világba, melyet elhagytak. Ezek nem szívlelték meg Szalézi Szent Ferencünk figyelmeztetését: „Akinak Isten mindene, annak a világ semmi”.

Maga az isteni Üdvözítő ismétli nekünk az apostolok személyében: „Ti már nem vagytok többé a világgé,³⁹ tehát nem kell foglalkoznunk vele, hacsak az engedelmesség szabta határokon belül és mindig bizonyos nagy félelemérzettel. Mert különben a tisztaság, ez a kényes erény, mely gyakorlatilag az élet-szentséget jelenti nálunk, ismételten veszélynek lesz kitéve és ingadozni fog a szerzetesi hivatásunk is.

Emlékezzünk vissza gyakran Don Boscónak annyszor hallott, de úgylátszik kevészer átgondolt szavaira: „Alkossatok erős, határozott jófelmélt, hogy állhatatosan megmaradtok hivatástokban, egész halálotokig. Vigyázzatok és azon legyetek, hogy se a világ szeretete, se a rokoni vonzalom, se a kényelemszeretet ne hálózzon be benneteket, hogy megszenteltelenítsétek szent fogadalmaitokat és így hűtlenek legyetek szerzetesi ígéretetekhez, mellyel az Úrnak kö-

töttük le magunkat. Senki ne vegye vissza, amit egyszer Istennek felajánlott”.

Ez a világba való visszatérés, más szóval hűtlenség; mindenesetre a legelszomorítóbb, vagy mint Don Bosco mondja, „legnagyobb meggondolatlanság”. Az Úristen kegyelméből a mi Társaságunkban mindinkább csökken azok száma, akik e végzetes lépésre szánják magukat; de még ez a csekély szám is naponként kevesbednék, ha valamennyien igazán arra törekednénk, hogy szívünket teljesen elszakítsuk a világ dolgaitól; ha határozottan eltökélnénk magunkban, hogy nem térünk oda vissza, még ideiglenesen sem; igazi szükség és szorosan vett kötelesség nélkül. Az Apostol figyelmeztet bennünket, hogy „nemcsak meg kell halnunk a világnak”,⁴⁰ hanem kötelességünk „Krisztussal elrejtve élni Istenben”.⁴¹

Mármost, mi mindezt ünnepélyesen megígértük, amikor szerzetesi fogadalmat tettünk. „Megígérem Istennek, hogy lelkem megszentelésére fogok törekedni azért, hogy lemondok a világ öröméről és kívánságáról”.⁴²

Maradjunk hűek adott szavunkhoz és mindannyiszor, valahányszor súlyos okból a világba kell visszatérnünk, tartsuk magunkat idegeneknek, parton lévő halaknak. Féljünk attól, hogy a sár, vagy csak a világ pora is, ránk ragad és azért minél előbb meneküljünk vissza környezetünk szentségébe.

Sőt azt szeretném mondani, hogy napjainkban a lehető-legkevesebbre csökkentjük járásunkat a világba. Mert a vallás-erkölcsi vigasztaló fellendüléssel, sajnos, mélységes fájdalommal látjuk feléledni a po-

gányság és érzékiségnek bizonyos kamaszos és szemtelen formáját. Féljünk a gonosz beszivárgásoktól és a visszaélésektől. Mit kellene mondani Bosco Szent János egyik-másik fiáról, aki azzal a követeléssel állna elő, hogy ő a vakáció idejét minden évben a családjában óhajtaná tölteni? Mindnyájan azt válszólnátok nekem és helyesen, hogy homlokegyenest ellenkezik a szerzetesi és a szalézi szellemmel. És nagyon alkalomszerűen emlékeztetnétek engem az ötödik fejezetnek a tisztaságról szóló soraira, a szabályok bevezetésére, amelyben Don Bosco a következőket mondja: „A tisztaság félelmetes zátonyai a világiás helyek, személyek és dolgok. Kerüljétek ezeket nagy gondosan, kiált fel szent Atyánk, tartsátok magatokat távol nemcsak testben, hanem még gondolatban és érzelmekben is“.

Szerencsétlenek azok, akik nincsenek erről meggyőződve; kérve-kérem őket, olvassák át és fontolják meg azokat a szörnyű szavakat, melyeket Alapítónk a fent idézett fejezetben ír: „Nem emlékszem, hogy valaha olvastam, vagy pedig elbeszélni hallottam volna, hogy egy szerzetes hazarándult és ebből valami lelki hasznot merített volna. Ellenkezőleg, ezerre, meg ezerre rúg azoknak a száma, akik, úgy látszott, nem voltak erről meggyőződve, s tapasztalatból akartak megbizonyosodni: ám keservesen csalódtak, sőt nem kevesen szerencsétlen áldozatai lettek oktalanságuknak és vakmerőségüknek“.⁴³

Hallgassunk ezekre a szavakra, kedves fiaim, mintha a jó Isten szólna hozzánk szeretett Atyánk által.

Vakáció.

Nem szükséges, hogy a vakációról szólva én itt felelevenítsem mindazt, amit annyiszor hallottatok: „A mi vakációnk, ismételte Don Bosco, majd az égben lesz.” Azt a nyugalmi időt, mely erőnk visszaszerzéséhez szükséges, töltsük intézetünkben, rendtársaink között. Az inspektorok az igazgatókkal egyetértésben intézkedjenek, hogy ez úgy történjék, hogy mialatt megizmosodik a test, felüdüljön a lélek is. De jó lesz, hogy egy kissé megálljunk és további megfontolás tárgyává tegyük Don Boscónak a vakációról szóló tanítását, hogy ezzel is mindjobban megerősödjünk jó elhatározásunkban. Minden további nélkül ezt mondja róla: *omnium malorum officimma*, minden rossz kohója. Ez a meghatározás áll nemcsak a fiúk, hanem méginkább a rendtársak vakációjáról is. Mindenki tudja, hogy mennyire elpocsékolják az időt azok a szerzetesek, akik a rokonaikhoz mennek, úgynevezett vakációra. Először is fenyegeti őket a tétlenség borzasztó veszélye; már pedig ez a bűnök ösatyja, „az ördög párnája”⁴⁴ mint Kasszián mondja; azután meg az ilyen alkalommal könnyen felkínálkoznak a frivol társalgás, veszélyes barátkozások, kifakadások, bírálgatások, üres olvasmányok, stb.

Figyeljétek meg, hogy Szent Atyánk mennyi igazsággal és egyben mennyi jósággal írja le ezeket a veszedelmeket: „Elmegyünk pár napra haza. Vár rám egyik rokonom, mondja az egyik; ott elvégzem az elmélkedésemet, a lelkiolvasást, imádságaimat és

az ájtatossági gyakorlatokat époly hűségesen, mintha a Társaságban volnék. Igen? Jó, csak menj a világba ilyen gondolkozással és meglátod. Szeretném tudni, hogy hányan tartják be jófeltételeiket azok közül, akik hazamennek. Hasonlóan gondolkoztak sokan: nem hittek szavamnak, maguk akartak róla meggyőződni, és saját kárukon tanulták meg, mi a világ. Elmegy az illető, szétnéz, lát, szóba elegyedik; következik a koccintgatás, játék, aztán másfajta szórakozás; végül az eszem-iszom. Csak menj bele az alkalomba! És próbálj benne megállani! Jaj! Az egyik halva marad, vagy ha nem is egészen halva, legalább megsérül. Ha mégis érintetlen maradna, az az Úrnak különös kegyelme. Az ilyen siessen vissza és rejtőzzék el a kolostorba, abba a házba, amelyben fogadalmat tett és az ördögnek nem lesz többé módja, hogy megkísértse; itt vannak jó rendtársai, itt a neki megfelelő foglalkozás és itt az érdemszerzés bőséges forrása." Eddig Don Bosco Atyánk, aki más alkalmakkor és különösen az 1867 június 25-én tartott konferencián még keményebb és még határozottabb szavakat használt.

Akkor nem is fogtok csodálkozni, ha az ő utóda; több ízben magukévá tették az Atya szavát. De az egyszer nem csak az előljárók azok, akik a fegyelemre intenek, hanem a Szerzetesek Szent Kongregációja maga. 1931 dec. 1-én bocsátott ki egy rendeletet, amely, mint olvashattátok a káptalani folyóiratban, az előljárókat felelősekké teszi azokért a károkkért, melyek a vallást és a Társulatot érhetik a roko-

nok közt való tartózkodásért, sőt még azért is, ha szükség nélkül össze-vissza utazgat valaki a Társaság különböző házaiban. Azt mondja az utasítás: „Mint-hogy a szerzetes állapot oly magasztos, nem csoda, ha az emberi nem ellensége mindent megkísérel, részben csalafinta besúgásokkal, részben világias élvezetekre való csábítással, avagy a szenvedélyek felkorbácsolásával, hogy letaszítsa őket arról a fenséges magaslatról. „És amikor különösen a tanuló klérikusokról szól, így folytatja: „Mivel a klérikusok szellemi képesítése nem lehetséges, ha szórakozási alkalmakat nyújtunk nekik azzal, hogy megengedjük, hogy a házakban szerte járjanak, vagy rokonaik körében maradjanak, azért ne legyen nekik megengedve, jogos és komoly ok nélkül, (amely az előljáró lelkét terheli) hogy utazgassanak. Maradnak mindig a studentátumban és itt komolyan merüljenek el az ájtatossági gyakorlatokban, a tanulásban, a tanfolyamok végéig.”

És ne véljétek, hogy a Szent Kongregáció figyelmeztetése fölösleges. Ellenkezőleg, hozzá kell tennem, hogy püspökök és más egyházi hatóságok jogos panaszt emeltek a legmagasabb körökben, mert azt tapasztalták, hogy miközben az egyház szellemének megfelelően a minimálisra lecsökkentették a szeminaristáknak a hazamenetelt és más módon gondoskodtak pihenésükről, ugyanakkor azonban látni szerzeteseket, még apácákat is, amint hosszú időszakot töltenek el rokonaik körében, nem éppen a nép épülésére. Figyelmeztetem tehát az inspektorokat

és igazgatókat, igyekezzenek minden áron és tőlük telhető módon minden eszközzel érvényt szerezni a Szentszék rendeleteinek. Minden további nélkül követeljük meg, hogy pontosan be legyen tartva mindaz, amit a legutolsó inspektori és igazgatói összejöveteleken döntöttek a szabályok és szellemünk értelmében. Meg vagyok győződve továbbá, hogy Don Boscónak minden fia ma inkább, mint valaha teljesen magáévá teszi Atyánk eszméit, melyeket én csak alig érintettem és felteszi magában, hogy mindenütt csak a szabályoktól megengedett módon fogja a vakációt eltölteni. Akarom hinni, hogy senki sem jön elő kifogásokkal, ürügyekkel és kibuvókkal, hogy rávegye az előljárókat, hogy engedjék meg, ami meg nem engedhető, vagy bármiképpen is kierőszakoljanak olyan engedélyt, mely káros hatású lehetne az egyénre és az egész Társaságra.

Visszatérés a világból.

Tudom jól, hogy lehet komoly és méltányos ok, mely néha kötelez arra, hogy szülőhelyünkre menjünk: így családi gyász, szerencsétlenség, vagy valamely rendkívül fontos érdek, amely a rendtárs jelenlétét megkívánja. Ezekre az esetekre a tartományfőnököknek meg van a kellő felhatalmazásuk és ők bölcsen használni is fogják lelkiismeretük súlyos felelőssége mellett. De eltekintve e néhány esettől, nekünk jó szerzeteseknek szentül szét kell szakítanunk a szülői köteléket. Mondom szentül, hogy

hangsúlyozzam, hogy a mi válásunk nem jelent érzelem-csökkenést, feledékenységet és hűtlenséget. Azt mondta a tiszteletreméltó Don Rua, hogy a szaléziak emlékezzenek vissza mindig arra az áldozatra, melyet szerzetbe lépésükkor hoztak a szülők, akik már ezért is több szeretetet és hálát várhatnak. Szüleink foglalják el az első helyet mindennapi imáinkban; emlékezzünk meg róluk szeretettel kedves évfordulóikon, vegyünk részt örömeikben csakúgy, mint fájdalmaikban, de mindig szerzetesi mivoltunk megengedett formája és határai között.

Ugyanaz a Don Rua, ilyen figyelmességről szólva egész aprólékosságokra is kiterjedt; azt ajánlva pl., hogy „néha-néha írjunk nekik magunkról és ne nyugtalanítsuk és keserítsük őket ily könnyen teljesíthető kötelességünk elhanyagolása által.”⁴⁵ De azután megkívánta a szerzetesi lemondást, mellyel tartozik az, aki az Úrnak szentelte magát. Don Bosco világosan értésére adta ezt azoknak, akik vele akartak maradni, hogy segítsék, és azt akarta, hogy hagyjanak el minden más dolgot, minden más ügyet. „El kell hagynod mindent: dolgaidat, hazádat, rokonnaidat.” „Szeresd szüleidet, mondja Szent Ágoston, de szüleidnél is jobban Istent.”⁴⁶ És itt említhetjük az Üdvözítő szavait: „Ha valaki jobban szereti atyját vagy anyját, mint engem, nem méltó hozzám.”⁴⁷

Egy keresztelési-, első áldozási-, esküvői alkalom nem elég, hogy kérjünk, szinte követeljük engedélyt, hogy hazamenjünk. Sajnos, egyes egyházi ünnepélyektől sem ment bizonyos világias szokás, a szó-

rakozás veszedelme, és nem szükséges, hogy ilyen ünnepélyeken részt vegyen az is, aki elhagyta a világot, hogy Krisztus katonáinak sorában harcoljon.⁴⁸ Amikor a rendtársaknak prédikált Don Bosco 1869-ben, egy teljes oktatást tartott a rokonoktól való elszakadásról. Azt mondta többek között, hogy ne menjünk haza, hacsak súlyos okokból az előljárók tanácsára nem, amint Szent Alajos tette; menjünk, ha szüleink súlyosan betegek. De minek mennénk vakációra, vagy zajos ünnepek alkalmával? Ez annyi volna, mint mondani: „megyek, hogy ájtatossági szellememben elhidegüljek.”⁴⁹

Szeretném, ha nem kellene többé visszatérnem erre a tárgyra, mely mindenki szerint a szerzetesi kihágások legfőbb forrása. Legyünk meggyőződve, és tartsuk élénken emlékezetünkben, hogy a mi igaz otthonunk szerzetesi házunk, ahová az engedelmesség helyezett; hogy jelenleg a mi családunk, a mi rendtársaink és növendékeink, akikkel együtt élünk, hogy a mi igaz érdekünk az, amely a Társaságunké, a mi anyánké, és hogy semmi más nem lehet kedvesebb, mint az, hogy a mi közösségünkben tartózkodunk. Másrészt, amikor én nektek erről beszélek; nagyon jól tudjátok, hogy nem teszek mást, mint hogy a már ismert rendeletekre hívom fel a figyelmeteket és hivatkozom az eredeti szalézi hagyományokra és azokra az értékes és világos elvekre, melyeket Don Bosco adott fiainak már 1876-tól. Olvassuk fiúi tisztelettel: „Sok keserűség és rendetlenség forrása a mi kapcsolatunk azzal a világgal, melyet ott hagy-

tunk és amely újra magához szeretne láncolni. Sokan az erény példaképei voltak, míg szerzetes házban éltek; amikor azonban rokonaikhoz vagy barátaikhoz mentek, rövid időn belül elvesztették a jó akaratot és visszatérve a szerzetbe nem tudtak magukhoz térni, néhányan még a hivatásukat is elvesztették. Tehát kérve-kérlek benneteket, ne menjetek haza, hacsak komoly ok nem készítet, és komoly ok mellett se menjetek soha kellő engedély nélkül és amennyire lehet kísérjen el benneteket az előljárótól kiszemelt társ. Ilyenkor pedig megbízásokat, ajánlásokat elfogadni, ügyeket intézni, más részére venni vagy eladni oly dolog, melyet mindig kerülni kell, olyasm ez, mint ami végzetes lehet a hivatás és az erkölcsösségre nézve.”⁵⁰

Ugyanazt hangoztatta 1862-ben papjainak és klérikusainak: „Senki se menjen soha haza szüleihez, vagy barátaihoz, avagy ismerőseihez, hacsak a Társaság érdeke, vagy a szeretetmű nem kívánja. Semmiféle ürügy alatt nem szabad meghívókat elfogadni lakodalmakra vagy más bármiféle világi ünnepségekre. Amennyire lehetséges, ne utazzunk ünnepnapon és soha másnemű személyekkel. A kocsizakaszban ne maradjunk tétlenül, hanem imádkozzuk a breviáriumot, mondjuk a rózsafüzért vagy olvassunk jó könyvet.”⁵¹

Kapcsoljátok ide, kedves fiaim, ez atyai figyelmeztetésekhez a Lanzóban tartott egyetemes káptalannak kifejezett és határozott rendelkezéseit, melyeket maga Don Bosco közölt az összes előljárókkal 1880 dec. 8-ról keltezett latin nyelvű levelében: „Ígye-

kezzenek az előjárók gyökerében elfojtani minden rossz forrását, mint amilyen éppen a vakációk eltöltése rokonok vagy barátok körében." ⁵²

Néhány évvel később, tiszteletreméltó Don Rua, a rendtársak lelki hasznáról értekezve, azzal kezdi, hogy szívének egyik nagy fájdalmát kénytelen leleplezni. Ez a fájdalom nem volt más, mint annak a rossznak a megállapítása, melyet az az évi vakáció termelt ki: „Több rendtárs különböző ürügy alatt elment haza és sokáig maradt ott. Mások kellő engedély nélkül hosszú és költséges utazásokat tettek, meglátogatták ismerőseiket, barátait, a növendékek szüleit és egész heteket töltöttek körükben. Ez a viselkedési mód, írja, teljesen ellenkezik Don Bosco tanításával, a szent szabályokkal, a káptalani határozatokkal és saját lelkünk hasznával." ⁵³

Utána D. Albera sajnálkozik, hogy újabb visszaélés csúszott be és a Tartományfőnökhöz fordult, hogy fogjanak össze, hogy a kibocsátott rendelkezéseknek fogantjuk legyen. Azonfelül pedig bölcs tanácsot ad, hogy egy év fáradalmi után pihenésre szoruló rendtársaknak miként nyujtsanak megfelelő üdülést. Szavait erélyesen így fejezi be: „Küszöböltessék ki a vakációzási címen való hazamenetel."

Remélem, hogy mindazzal, amit mondtam, világosan kifejtettem Don Boscó és a Kongregációnak valódi szándékát e sajnálatos tárgyról; egyben pedig kérem az Inspektor és Igazgató urakat, hogy a minden rossz *boszorkánykonyhája*, melyet a lelkek el-lensége időközönként szeretne megnyitni, maradjon

véglegesen és örökre zárva. Így lesznek az előljárók éber őrei annak a tisztaságnak, mely Bosco Szent János fiainak ismertetője.

Önlemondás.

Az eddig megfontolás tárgyává tett igazságok megvalósítása azonban egymagában nem tud bennünket megőrizni attól a földtől, mely oly könnyen behatolhat lelkünkbe és elhervasztja tisztaságunk szép liliomát; mást is kell kerülni és kigyomlálni, egyébtől is el kell válnunk. Elhagyni szülőföldünket, elszakadni legkedvesebb emlékeinktől, személyektől, sőt még szüleinktől is mindenesetre nagy áldozat; de elszakadni saját magunktól még nehezebb, még fájóbb. Szt. Gergely azt mondja, Krisztus igaz tanítványának le kell mondania a család legkedvesebb érzelmeiről; majd azt állítja, hogy sokkal nagyobb az az áldozat, mely saját magunk lemondásával jár.⁵⁴ Nagyon sáros lehet a föld, melyet a világban, a világgal való érintkezésben, barátok, ismerősök és néha szeretteink között találunk. De a legveszedelmesebb, legcsalafintább föld, amely legmakacsabbul ragad hozzánk, kétségkívül az, amelyik saját magunkban rejtőzködik.

Ez pedig azt jelenti, hogy azután is, hogy elhagytuk a világot, annak hiúságát és a Kongregációban kerestünk menedéket, még marad megvívni való harc, ha biztosítani akarjuk, magunk részére a tisztaság erényének birtokát és tökéletes gyakorlatát.

A tisztaság legádázabb ellensége, ismételjük, önmagunkban rejtőzködik. Silány földből vagyunk gyúrva. A nyomorúság, a gyengeség és olyan hajlandóságok együttese vagyunk, mely lehúz és megnehezíti a szellemet és megrontani törekszik a lelket.⁵⁵ Kiki mindennapi saját tapasztalatából tudja, hogy pihenés nélkül kell örködnünk, szünet nélkül harcolnunk és határozottan ellenszegülnünk megromlott természetünknek, ha nem akarunk elsodródni és eltemetkezni saját súlyunk alatt.

A tökéletes keresztény tisztaság elsősorban abban áll, hogy a szellem megválik mindattól, ami bemocskolhatná. Az emberek tisztátalannak neveznek olyasmit, ami más elemmel van keverve, ami változik, avagy megromlik. Isten, aki végtelenül tiszta, éppen ezért oka és forrása, tárgya és mértéke minden szentségnek.⁵⁶ A lélek tehát abban a mértékben fogja tökéletesíteni tisztaságát, amennyiben elkülöníti magát minden szennyes elemtől és a testet alkotó földtől. Egyesek előtt ez nagyításnak tűnik fel; mintha t. i. azt ajánlanám, hogy bánjunk könyörtelenül azzal a testtel, mely a teremtés bámulatos csodáját alkotja. Nem vesztegelek annál, hogy a testről, mint ellenségről beszéljek; noha nem kevesen a szentek közül ezen mód kezelték azt. Ellenben szalézi Szent Ferencünk aszkétikáját követem és benneteket is arra kérlek fel, hogy úgy tekintsétek a testet, mint szövetségest, a lélek társát, melyet a léleknek tisztán kell megőriznie, hogy elérje azt az életszentséget, mely az örök jutalomra érdemesít.

De hézagos maradna Szentünk gondolata, ha nem tenném hozzá, hogy ő is azt akarja, hogy mialatt megerősítjük a testet, hogy így „még alkalmasabbá váljék a lélek az Úr hűségesebb szolgálatára”⁵⁷ és ezért elítéli például „a virrasztást, mely meggyengíti az elmét”,⁵⁸ — ugyanakkor azonban ő is tanácsolja és kívánja mindazt, ami hozzájárulhat ahhoz, hogy „a testet szenvedélyeivel keresztrefeszítsük” és megfékezzük azt a földi embert, mely a szellem ellen felkerekedik.

Szal. szt. Ferenc azonban és vele Bosco Szent János is, — akiket a jó Isten a legtevékenyebb életre hívott meg és akik idejüket teljesen a lelkek üdvének munkálkodásában töltötték, — mindketten megtanítanak keresztre szegezni és megzabolázni a testet az apostolkodás fáradozásával, a közös élet szabályos gyakorlásával, prédikációval, tanulással, iskolával, kötelességeink tökéletes teljesítésével; azzal, hogy nemcsak nem válogatunk az ételben, hanem szívesen vesszük hiányát is. Továbbá azzal, hogy örömmel alávetjük magunkat az időjárás viszontagságának, az utazás kényelmetlenségeinek, a pihenés szabálytalanságának, ellenkezéseknek, eredménytelenségnek, üldözéseknek; és mindezt úgy, hogy nem lankadunk az ájtatosságban, munkában, józanságban, önmehtagadásban. Ez volt szent Alapítónk nagy és állandó önsanyargatása, mellyel fékezte testét; és csak így lesz lehetséges nekünk fiainak is megőrizni azt az angyali tisztaságot, mely belőle kisugárzott. — A szemlélődő életre és testi vezeklésre el-

hívott és kiválasztott lelkek fékezik testüket böjttel és sanyargatással; mi pedig a fentebb jelzett eszközöket fogjuk használni, hogy megszabaduljunk e haldó test kelepcéitől és cseleitől:⁵⁹ az lesz a mi mindennapi vértetünk, mellyel minden órában szolgálásra kényszerítjük őt.⁶⁰ Míg az Úristen él, szent. Pál példájára jusson eszünkbe, hogy Krisztus Urunk testének vagyunk tagjai, és éppen ezért „valamint Krisztus feláldozta testét a kereszten, mi is ajánljuk fel a mienket Istennek égő áldozatul“⁶¹, hogy „Isten élete megnyilatkozzék a mi személyünkben.“⁶² És így magunknak meghalva, elevenebbek és tevékenyebbek leszünk, hogy Isten művét befejezzük.

Le Camus püspököt arra kérték fel egy nap, hogy magyarázza meg barátjának, Szal. szent. Ferencnek gyakori mondását, mit jelent „saját magunknak meghalni.“ Szívesen vállalkozott rá. „Ti arra kértek engem, mondotta, hogy fejtsem ki szentünk említett rövid de csattanós mondását. Ime: Élnünk kell holt étellel, és halnunk kell élő halállal, mint él a mi Királyunk és szeretetreméltó Üdvözítőnk.“ Ezek a látszólagos ellentétes kifejezések voltaképpen a Szentírás és szent. Pál igazi nyelvezete és stílusa: „Ti meg vagytok halva és a ti étetek Istenben van elrejtve Krisztus által.“⁶³ Majd így: Jézus Krisztus meghalt érettünk, hogy azok, kik élnek, már ne maguknak, hanem Annak éljenek, aki meghalt és feltámadott érettünk.“⁶⁴ Amikor pedig szent. Pál magáról beszél, azt mondja: „Én már nem élek, hanem Krisztus él énbennem.“⁶⁵ Élni halott étellel annyi, mint élni nem

az érzékek és a természeti ösztönök, hanem a szellem, a természetfeletti hajlamok szerint. Persze, ez a természet rendjében halál, de a szellemében élet; ez annyi mint megöldökölni magunkban a régi embert, hogy a porból életre keltsük az új embert.⁶⁶

Hasznosnak találom felidézni szt. Pál e gondolatait, mert, ha már az ifjúság apostolkodására meghívattunk, meg kell szoknunk az áldozat szellemét és lemondani földi kényelemről, veszélyes hajlamokról, úgy hogy „bár természet szerint testtel egyesülve, a kegyelem rendjében azonban elváltan élünk”.

Másrészt önsanyargatás és áldozat nélkül nem sikerül legyőzni rossz kívánságainkat: pedig mégis, mondja szt. Ágoston, éppen ez legyen feladatunk e földi életben.⁶⁷ Ne hitessük magunkat: sajnos, a rendetlen kívánságok sohse hagynak el;⁶⁸ heves rohamait még agg korunkban is fogjuk érezni,⁶⁹ de vigasztalásunkra szolgáljon az a gondolat, hogy „hűséges az Isten és nem engedi meg, hogy erőnkön felül szenvedjünk kísértést, hanem a kísértéssel együtt a kimenekülést is megadja, hogy elviselhessük.”⁷⁰

Bátorság tehát, kedves fiaim! Ismételjük mi is szt. Ágostonnal: „Ó, Uram, ha parancsolod az önmegtartóztatást, add, hogy megtehessem, amit parancsolsz és parancsolj, amit akarsz.”⁷¹ Ugyanennek a Szentnek oly magasztos fogalma volt a tiszta lelkekről, hogy azt állította: „a szűzeknél van valami nem testi a testben.”⁷²

Íme az égi program, melyet anyiszor elmondott és ajánlott fiainak Don Bosco, valahányszor

imádságra, éberségre, az érzékek megfékezésére, önmegtagadásra, bűnbánatra sarkallta őket, mert enélkül nem lehet megőrizni a tisztaságot. És ilyennek is tűnt ő fel fiai előtt, „megdicsőítve és hordozva Istent testében”, mint szent Pál mondja,⁷³ megfelekezvén magáról egész a hősiességig tiszta minden tetteiben, mozdulatában, érzésében, érzelmeiben; amellet mégis egyszerű, kedves, mennyei és emberi.

Megvalósult Don Boscóban, amit Szent Ágoston mond: „A tisztaság révén és Istennel való állandó egyesüléssel az ember mennyei teremtménnyé válik; bár állati anyagból van összetéve”.⁷⁴ Ezt az igyekezetet, hogy megszabaduljunk a sártól és védekezünk ellene, hívják éppen önmegtagadásnak; ez az a kedves erény, mely a tisztaságnak leghűségesebb szolgája és biztos őrzője.

Egy üdvös gondolat, kedves fiaim, mely megkönnyíti a test önmegtagadását, a halál, melyet Don Bosco oly sokszor ajánlott. Valóban, a halál szemünk elé állítja ennek a romlott testünknek nyomorúságát és semmiségét.⁷⁵ Hiszen alig vált el a lélektől, elveszti a test-szó nevét is és csak tetem marad, mely nemsokára ezt a nevet is elveszti és azután már sehogyan sem hívják,⁷⁶ mert csak egy marék por lesz, melyet a szél a levegőben szétszór.⁷⁷

Ez a gondolat otthonossá vált Don Boscónál. Szent János napján, amikor fiai örömujjongással vették körül és boldogok voltak, hogy kifejezésre juttathatják előtte mélységes hálaérzetüket, egyszer azt vették észre, hogy állandóan tapogatja jobbkezevel

a bal hüvelykujját. Amikor megkérdezték, hogy talán fáj-e: „Nem, nem, úgymond. Csak annyi meg nem érdemelt dicséretet hallok és arra gondolok, hogy ez az ujj és az egész testem rövidesen rothadás és por lesz. Oly üdvös ez a gondolat!”

Az érzékek zabolázása.

Ezt a földet, melyről Szent Pál és Szent Tamás beszél, nemcsak a világban és testünkben találjuk fel, hanem befurakodik a lélekbe is az érzékek által. Ezek amolyan híradó apródok, akik tudomásul adják, mi történik körülöttünk, másszóval közvetítik a külvilág hatását a szellemre. Mármost a földdel való állandó érintkezés következtében igen könnyen megeshetik, hogy az érzékek megromlanak és a maguk módja szerint bemocskolják a szellemet. Szomorú tapasztalat tanuskodik amellett, hogy több lélek lett áldozata zabolátlan érzékeinek. Ép ezért Szent Vazul azt akarja, hogy „a tisztának érzékei is legyenek tiszták”.⁷⁸

Azért, ha gyors áttekintésben is, jó lesz átvizsgálni egynémely érzékünket, hogy az önfegyelmzés törvényéhez visszavezessük, mert enélkül lehetetlen megszabadulni a földtől és a sártól, mely beszennyezi a lelket és megfosztja a tisztaság hamvától.

Azt mondtuk, hogy a tisztaság akaratunk tökéletes urasága az érzékeken. Aki nem tudja féken tartani érzékeit, nem lesz sohasem tiszta. „Ne bizakodjál, int Szent Jeromos, sokáig megőrzött tisztaságod-

ban, sőt éppen a nagy önbizalom és a veszéllyel űzött játék az oka, hogy kiválóan szent emberek is elestek.⁷⁹ „Hidd el nekem, sürget Szent Ágoston, püspök vagyok és Krisztus nevében az igazságot mondom: jómagam is láttam Libanon cédrusait derékba törve“.⁸⁰ Csak az az alázatosság, mely visszavonultságra, éberségre és imádságra serkent, csak az haladhat biztosan.⁸¹ Ezért mondotta Szalézi Szent Ferencünk, hogy a tisztaság félénk és kényes erény.

Minden egyes érzékünk mindmegannyi kapu, melyen az ördög be akar jutni. Igyekezzünk felfedezni, melyik részünkről a legveszedelmesebb, melyik a gyenge oldalunk, hogy oda központossítsuk erőinket.

Mindenekelőtt mérsékeljük tekintetünket, mert „a szem az az ablak, melyen keresztül legkönnyebben jut be szívünkbe az ördög;“⁸² holott ez van leggyengébben védve, különösen azoknál, akik még nem ismerik az ördög csalafintaságát. Az előljáróknak, elsősorban az igazgatónak kell féltenie a rábizott rendtársakat. Mennyi veszedelemben megbotolhatnak a fiatal rendtársak: kimenők alkalmával, sétán, az esti szín- és mozielőadásokon, az olvasmányok révén és másképp. Legnagyobb fájdalomra megtudtam, hogy valahol megengedték a fiúknak, tehát felügyelőiknek is, hogy végignézhessenek nyilvános pályán mérkőzéseket és más veszélyt jelentő összejöveteleket, sőt megtudtam azt is, hogy emiatt néha megcsonkították a templomi szertartásokat és valami rövidebb lélekzetével pótolták. Rátok bízom

annak elbírálását, Atyánk szelleme szerint van-e ez? Vegyéték számba azokat a nagy veszedelmeket, melyekbe az egyes rendtársak, főképpen a fiatalabbak kerülhetnek ilyen összejövetelek alkalmával, találkozókon, ünnepélyeken, mulatságokon. Amikor a törvényes előjárók intézkedése szerint szükséges ilyenmin testületileg részt venni, menjünk: de kellő óvatossággal és figyelmeztetésekkel ellátva. Az önkéntes megjelenések következtében egész biztosan beszűremkedik a por, vagy talán a sár is szemünkön át.

Ne mondjuk: kérem, haladni kell a korrall; és legkevésbé merészeljük hangoztatni, hogy Don Bosco ma alkalmazkodnék hozzá. Mi tudjuk életéből, hogyan s miként gondolkozott azokról a meghívásokról és ünnepélyekről, melyek apostolkodási körén kívül estek. Az ő kora sem volt könnyebb a mienknél. Különb is Don Boscót az Úristen azért támasztotta, hogy a gonoszságnak gátat vessen és mindenképpen megakadályozza azt, nem pedig hogy az árral ússzék.

Egy pont, amelyre különösképpen felhívom a figyelmeteket: az újság és folyóiratok olvasása. Idézzük fel és tartsuk be a Szentszéknek az újságokról szóló intézkedését és a Szabályoknak erre vonatkozó előírását. Tartsuk meg hűségesen hagyományainkat. Egyszer Don Bosco egy előjárót pillantott meg újsággal a kezében, fiúktól körülvéve — és nyilvánosan megfeddte. Pedig jegyezzük meg, hogy kifogástalan katolikus újságról volt szó. Mily szent felháborodással kelne ki manapság, ha látná, hogy kléri-

kusok és növendékek egészen beletemetkeznek a sportújság szenvedélyes olvasásába, vagy más olyan lapokat forgatnak, melyek semmi szín alatt nem kaphatnak polgárjogot intézeteinkben. A szomorú tapasztalat azt mutatja, hogy a sportújság ürügye alatt másféle lapok is beszüremkednek, amelyek nemcsak föld, hanem egyenesen bűzös sár. Mit mondjunk aztán egyes képeslapokról? Hogy maradhat meg tisztán az az ifjú, az a szalézi rendtárs, akit olyan szemérmetlen ocsmányságok ingerelnek, amelyek nemcsak a szemet sértik, hanem ördögi hevességgel izgatják a szívet is?

Egy másik veszedelemről sem hallgathatok. Vannak rendtársak, akik felsőbb iskolai tanulmányok miatt abban a kényszerhelyzetben vannak, hogy olyan szerzőket kell olvasniok, akiknek nyelvezete, tana súlyos kárral fenyegeti lelküket. Ezeknek a szegény fiaimnak bensőségesebb imádságos szellemet ajánlok, vigyázzanak éberebben érzékeikre, hiszen néha egyes iskolába járnak; mindenkifölött pedig idézzék állandóan emlékükbe az örök igazságokat. Ne adja Isten, hogy a tudomány kevélysége felfújja lelküket és fel kelljen sóhajtaniok egyszer: „A tudatlanok meghódítják a mennyek országát, mi pedig abban a veszedelemben forgunk, hogy elveszítjük azt”.

Hasonlóképpen tehetségemhez képest ajánlom az előljáróknak, hogy vigyázzanak a rendtársak olvasmányaira, különösen azokéra, akik gyakorlati éveiket végzik, mert ezek, ha egészen magukra vannak hagyva, ellen nem őrzött olvasmányaikban veszтüket

találják. Fáj látni, hogy néha mint pocsékolódik el az idő, nemcsak, mint említettem, újságok, folyóiratok böngészésében, hanem kevésbé komoly, kevésbé nevelőhatású, világias szellemmel telített könyvek, regények olvasásában is, melyek felkavarják a szív békéjét és felkorbácsolják a képzeletet. Ismeretes előttetek Don Bosco véleménye a regényekről: Ő lebeszélte még a jó regények olvasásáról is, mert idővel szellemi és erkölcsi eltévelyedésre vezet.

Komoly értelmi megalapozottságot a szent Atyák és azoknak a komoly szerzőknek olvasása nyújt, akiknek tanítása megerősíti a hittudományi liturgiai, bölcséleti, történelmi és erkölcsstani műveltségünket. Ápoljuk ugyan az úgynevezett profán tudományt, de ezek eszközök legyenek és ne cél. Csak arra szolgáljanak, hogy annál hatásosabb, eredményesebb és termékenyebb apostolságot érzünk el.

Eszükbe juttatom a tartományfőnök és igazgató uraknak borzasztó felelősségüket az említett pontokra vonatkozólag. Isten nevében emeltem fel szavam, hogy ne neveztessem néma ebnek az Úristen ítélőszéke előtt; és egyben felhívom figyelmüket az összes előljáróknak lelkiismeretük igen súlyos kötelességeire.

A mozi.

Nem szerettem volna külön kitérni a mozira, de mivel az ismételt utasítások és tanácsok után is, melyeket az Atti del Capitolo-körlevélben közöltek,

még mindig hallani siralmas és kellemetlen esetekről, kötelességemnek tartom, hogy mindenkit nagyobb felelősségtudatra szólítsak és néhány megjegyzést fűzök a tárgyhoz.

Don Bosco tisztességes szórakozást szerzett növendékeinek, de körülbástyázta bölcs szabályokkal, melyeknek meg kellett óvniok a lélek tisztaságát. Elég elolvasni a színházak számára írt szabályzati pontokat és csodálkozi fogunk. Kifinomult pedagógiai érzéssel, melyet az Evangélium legtisztább forrásaiból merített, megjelölte nekünk a járható utat: és azt hiszem, méltán állithatom, hogy kevés kivétellel fiai a jelzett úton haladtak, sőt e téren igazi apostolságot fejtettek ki.

Nos, mármost szép e hallani, hogy Don Bosco valamelyik fia le akar térni az atya taposta bölcs és szent ösvényről? Lesz-e egy is, aki mindenképpen valamiféle szórakozást keres, annak a veszedelemnek ellenére is, hogy a gondjainkra bizott lelkek ártatlanságát kockára teszi? Nem akarok, nem merek ilyesmit feltételezni: de hogy e veszedelemnek még látszatát is eltávolítsam, felhívom figyelmeteket a szalézi tisztaság fogalmára.

Tudom, nem lehet manapság letagadni a mozi elvitathatatlan hatalmát és egyetemességét: azt is megengedem, hogy lehet a mozinak fontos szerepe a technikai és tudományos ismeretek terjesztésének terén, a történelmi, néprajzi, missziós filmek útján a műemlékek terén és egyéb ismeretközlésre. Ilyen filmek nem ütköznek bele a keresztény erkölcs tör-

vényeibe és nemcsak megengedettek, hanem ajánlatosak is lehetnek. De amikor átcsapnak a komoly vagy vidám tárgyú színházi filmekre, melyek leginkább vonzzák a nagy tömegeket és ezzel pótolják a színházi előadásokat, joggal vethetjük fel a kérdést: megfelel-e ez a keresztény elveknek és a mi esetünkben, Don Bosco pedagógiai elveinek?

Elég volna felemlíteni a családos apák kifogását, egyházi és világi egyesületek és más hatóságok panaszeit, az államok fogantatosított rendszabályait, hogy meggyőződjünk arról, hogy a mozi legalább is napjainkig nem felelt meg a fentebb említett kívánalmaknak. Sőt, majd minden nemzetnél létesültek társulatok, alakulatok, melyeknek célja: nevelő és vallásos tárgyú filmek előteremtése, hogy meggátolják amannak a rombolónak gyászos következményeit. És el kell ismerni, hogy sikerült egyes esetekben módosítani néhány filmgyártó cégnek nagyon enyhe elvi álláspontját és megszigorítani a cenzurát.

Ennek ellenére is, aki őszinte akar maradni, meg kell engednie, hogy a mozi jelenleg a legtöbb esetben romlás eszköze és azzal fenyeget, hogy megrontja az ifjúság szemérem érzetével az emberiség legszebb reményeit.

Elég olvasni a napilapokat, hogy meggyőződjünk a moziknak főképp a fiatalok lelkiületére gyakorolt káros hatásáról. Lopásokat, gyilkosságokat, szökéseket és mindennemű bűncselekményeket követnek el a mozi-iskolában megmételtyezett kiskorúak.

Ha a bűncselekmény és erkölcstelenség dicséretet

kap, miért csodálkoznánk azon a hatáson, melyre a gyermeki értelem és szív megrezdül? Ki mérheti fel azt a szörnyű következményt, melyet pornografikus jellegű, a legmocskosabb szenvedélyeket felkorbácsoló filmek mindenkire, de főképpen a meggondolatlan ifjúságra gyakorolnak?

Senki se álljon elő védőként azzal, hogy a rosszat azért tárják fel, hogy megutáltassák.

Ennél kárhózatosabb felfogás nem kell az egyház tanításával, Don Bosco oktatásával és a legelemibb jóérzéssel szemben.

Ki az, aki még nem tudja, hogy a szegény ifjút annyi alkalom, annyi súlyos veszedelem, oly perzselő tűz veszi körül, hogy nincs szükség arra, hogy az adagot még növeljük, hogy így végkép felperzseljük és elhamvasszuk a szívét?

Ha az ifjú képzelete előtt felvonultatjátok a bűnt, a szenvedélyt a legélénkebb színezéssel és huzamosabb időn át a legvonzóbb formában szemléltetitek, mit sem fog érni majd a bánat mulékony látszata, melylyel (az ifjak) meg akarják magyarázni a felfreccsent sarat, mely összekuszálta az elmét és felingerelte a legaljasabb ösztönöket.

És azt se hozzátok kifogásul, hogy ott a cenzura. A legtöbbször egészen más pedagógiai elvekre támaszkodik, mint Don Boscóé. Szintűgy nem nyernek erkölcsi értékükben a filmek a szabdalások révén. A kétértelműség és veszedelem fennáll azután is, hogy ki lettek szabdalva a szemérmetsértő jelene-

tek. A csonkítás legtöbbször kutatásra és beteges feltevésekre ingerel.

Azok, akik kölcsönzöből szerzik be a filmeket, mondhatnák meg csak, mennyi fájó meglepetés éri őket azokra a tekercsekre vonatkozólag is, melyeket a kölcsönzöből, mint erkölcsileg teljesen kifogástalannak kapnak. Mennyi gondot, mennyi utánanézés, mennyi elvesztett időt vesz igénybe az ellenőrzés! És ezek után is még mennyi veszélyt rejtenek azok a képek, melyeknek címe ártatlannak tűnt fel.

Nagyon jól tudják az igazgatók és gyóntatók, hány fiú érezte szükségét annak, hogy a mozielőadás után, hozzájuk menjen, hogy megzavart lelkületét feltárja és tanácsot avagy szentségi feloldozást kérjen és szíve békéjét helyre állítsa.

És miért ne mondhatnám meg? Tudok egy esetről, amelyben a fiúk maguk adtak a mozi-vezetőnek kemény és megszegyenítő leckét nemtetszésük hangos nyilvánításával és figyelmet keltő pisszegéssel, mert egyes kifogásolható jelenetek kikerülték a cenzorok figyelmét és ellenkeztek a fiúk szívének nemes érzületével.

Amikor megdicsérem ezeket a jó fiúkat, egyúttal bátor vagyok megjegyezni, hogy ezzel a növendékek a legszomorúbb és legmegalázóbb rosszallásukat fejezték ki a nevelők bizonyos csoportja iránt.

S akkor azt fogjátok talán nekem ajánlani, hogy szüntessük be a mozit?

Szívem legnagyobb örömére megtudtam, hogy több házban teljesen beszüntették és más házakban a mi-

nimális előadásra csökkentettek és színházi előadásokkal és akadémiákkal helyettesítették, melyek Don Bosco igazi felfogása szerint is sokkal inkább nevelőhatásúak, mint a mozi. S valóban, a színház lehet jutalom, bátorítás, a növendékek szellemileg és művésziileg eredményes próbálkozása, alakító munka, valami az életből. Másrészt könnyebb a tárgy ellenőrzése is és teljes erkölcsi bizonyosságot nyújt.

Ahol pedig nem lehet teljesen megszüntetni a mozit, csökkentjük legalább az előadásokat és főképpen vegyük igénybe mindazokat az óvatossági rendszabályokat, melyeknek az a feladatuk, hogy fiaink tisztaságát megőrizzék. Ha egy oratórium vagy ház nem mehet előre mozi nélkül, nem habozom kijelenteni, hogy hiányik belőle a komoly vezetés.

Don Bosco annyi eszközzel látott el bennünket, amelyekkel nevelhetjük és szórakoztathatjuk fiainkat a legtisztább családi örömök légkörében, hogy ha azokat mind megvalósíthatjuk, nem lesz szükségünk arra, hogy sikamlós és beteges előadások veszélyeinek tegyük ki őket, melyek elferdítik a nevelést és jellemképződést.

Olvassuk el erre vonatkozólag Őszentsége XI. Pius pápának a keresztény ifjúság neveléséről szóló enciklikájában lefektetett bölcs elveket. De főképp ne felejtjük el a következő komoly szavait: „Mennyi gyermek-kihágást siratnak meg a szülők és nevelők a gonoszlelkű sajtón kívül a mai modern szórakozások miatt!”⁸³

Strandolás és táborozás.

A szemeknek s a tisztaságnak egy másik nagy veszedelme a nyílt fürdő. Nem szükséges kiemelnem, mennyivel nagyobb a jelen időkben a frivolság a fürdőhelyeken, mint pl. 20—30 évvel azelőtt. És akkoriban a fürdőhelyek látogatása a szaléziak részére kereken meg volt tiltva: azok részére pedig, akiknek az orvos előírta, olyan előírásokat találunk, hogy sokan most lemosolyognák. Nagyon szánalmas lenne, ha most, mikor a keresztény szemérem annyira elpogányosodott, Bosco Szent János fiai ilyen helyeken keresnének örömeket s nem gondolkodnának már oly magasztosan a tisztaságról, amint ezt drága hagyatékként szerető Atyjuk nekik meghagyta. Ne forduljon elő, hogy egy szaléziánus ilyen helyeken igen nagy veszedelemnek tegye ki magát csak azért, mert ő ott jól érzi magát. Nem lehet itt szó sem kisebb sem nagyobb szükségességről, amint azt már Don Rua is mondja⁸⁴. S ami ebben a legfájdalmasabb, az, hogy az a szerzetes, aki szemét az efféle látványosságra rászoktatta, nagyon könnyen világias lesz a ruházkozásban, a szórakozásban, fürdőzésben, kirándulásokban s hasonlókbán. A fürdőzés egyesek részére valóságos szórakozás lett: hogy az erkölcsösség mekkora veszedelmére, azt mindenki látja.

Nagyon helytelen szokás továbbá az, — s ezt minden körülmények közt ki kell küszöbölni, — hogy a szaléziánusok a gyermekekkel együtt fürdőzzenek. Don Bosco sohasem engedte volna meg, hogy

a nevelők a fürdőzésnél szokásos *ruha-kivonatban* együtt sütkérezzenek a víz partján a növendékeikkel, mialatt a gonosz lélek, a lustaság s a bujaság atyja a legmerészebb támadást intézi a féltve őrzött tiszta-ság ellen. Hát még mit szólt volna Don Bosco atyánk ahhoz, ha megtudta volna, hogy efféle sajnálatos jelenetekről még felvételeket is készítenek s ezeket meggondolatlan könnyelműséggel ide-oda küldözgetik, ami által a botrányt csak szaporítják a házakban?

Arra a szeretetre, amit irántatok érzek, engedjétek meg, hogy Don Bosco nevében mindannyitok figyelmét felhívjam a szalézi előírásokra, hogy ajánljam a tartományfőnökök uraknak, ne adjanak oly egykönnyen engedélyt olyan kúrákhoz, amelyek, sok esetben, kiváló orvosok szerint úgysem használnak az egészségnék. Nem akarom feltételezni, hogy egyik-másik orvosi nyilatkozat, ajánlat, előírás csak erőszak eredménye, de annyi biztos, hogy nem egy specialista oda nyilatkozott már, hogy az adott esetben más-képpen, nagyobb haszonnal lehetett volna eljárni. Engedjétek meg a fentiekhez még azt is hozzáfűz-nöm, hogy a féltve őrzött szép erényt nem csupán a fürdőkön veszélyeztethetjük, hanem a kirándulások alkalmával is.

Tudomásomra jutott, hogy valamelyik intézetünk oly módon akarta megrendezni a nagy kirándulást a hegyekbe, ahogy azt Don Bosco sohasem engedte volna meg. A növendékek egész nap a keresztény illendőséggel és az intézeti komolysággal ellentétben álló öltözékben lettek volna s ugyanezt a hiányos

öltözéket akarták magukra öltetni — nem tudom, hogy a rosszul értelmezett higénia melyik szerencsétlen paragrafusa értelmében — maguk a nevelők is. A meggondolatlan és antipedagógikus elgondolás komoly egyének ellenállásán megbukott, de ebből azt tanulhatjuk, hogy mily veszélybe sodródhatunk, ha nincs elegendő erőnk az ellenálláshoz.

E pontban főképpen az ünnepi oratóriumok igazgatóihoz fordulok, hogy meg ne kockáztassanak a fiúkkal olyan sétákat, kirándulásokat, amiket előzetesen át nem tanulmányoztak, mert csak így kerülhetik el az anyagi, de főként az erkölcsi veszélyeket.

A gyermekeknek szűkös helyeken vagy sátrak alatt való összezsúfolása, ahol ugyanis lehetetlenné válik a rájuk való gondos, szorgalmas felügyelet, siralmas következményekbe sodorhatja őket.

Az anyák joggal kelhetnének ki ellenünk, ha megtudnák, hogy a nagy séta avagy a kirándulás szolgáltak alkalmul gyermekük ártatlansága elvesztésének. A testi szórakozásnak ne legyen adója a lélek veszte.

Hiába kiáltunk fel — kedves fiaim — a prófétaival: „Fordítsd el szemeimet, hogy ne lássák a hiúságot!”⁸⁵, ha arra járunk, kelünk, ahol a test kívánságai diadalt ülnék s már mindent megmételyeznek. „Ne gondolja magát biztonságban, figyelmeztet szent Ciprián, az, aki a veszéllyel kacérkodik vagy egyenesen belé rohan.”⁸⁶ Nem várhat rendkívüli kegyelmet az, aki készakarva vagy nem menthető könnyelműséggel a bűnalkalomba rohan. Tartsuk mélyen emlé-

kezetünkben a már említett Szent Ciprián figyelmeztetését: „Az érzékek kíváncsisága feléleszti a szenvedélyek tüzeit és sírásója a tisztaság erényének.”⁸⁷

Rámutatottam két olyan alkalomra, amelyben a szemek meg nem fékezése könnyen ártalmára lehet a szalézi castitás hamvának. Ezeken kívül még hány és hány adódik a mindennapi életben! Ezeket észrevenni rátok bízom, de főképp az előljárókra. Ne szűnjenek meg sohasem óvni a rendtársakat e család érzékszerv cselofogásaitól! Ismételjék gyakran mindenki előtt, hogy Istennek szentelt személyek tisztasága nemcsak abban áll, hogy be ne mocskoljuk magunkat tisztátalan cselekedetekkel, hanem hogy megőrizzük magunkat még a veszedelmes tekintetektől is, amelyek gondolatainkat megzavarhatják.⁸⁸ A jó Isten ne engedje, hogy bizonyos kimenetelek, mozielőadások vagy a felügyelet alatt megengedett könnyelműség után kénytelenek legyünk felsóhajtani: „A szemem megrontotta a lelkemet!”⁸⁹

Nem szűnünk meg ismételni azt, hogy „a gonosz lélek támadásait a szemeken át kezdi meg s hogy ezek azok, amelyek elsőnek megromlanak.”⁹⁰ Keltsenek bennünk üdvös félelmet a szentírás eme szavai: „Teremtett-e gonoszabb valami a szemnél?”⁹¹ Ti bizonytalán megértettétek már is, hogy itt a meg nem fékezett, szerénytelen szemről van szó. A kifejezés azonban annyira erős, hogy komoly elmélyedésekre, de még inkább szorgos örökösre készíthet minket, nehogy szemünk megmérgezzék szívünket.

A rádió.

Nemcsak a szemek, hanem a többi érzékszerveink is hozhatnak veszedelmet a szent tisztaságra. Ritka eset az, hogy meg nem felelő beszédekert kelljen hallanunk, ha szeretjük otthonunkat és nem szívesen járkálunk ki a házból. Mivel azonban az elmúlt esztendő Strenájában bővebben írtam e tárgyról, jelen soraimban csak rövid figyelmeztetésekre szorítokozom s azzal kezdem, hogy felhívjam kedves rendtársaim figyelmét egy modern veszedelemre. Boldogult elődöm, Don Rinaldi taxativ előírásokat adott a rádiót illetőleg. Alkalomadtán majd még visszatérek e kérdésre, most csak arra szorítokozom, hogy határozottan kijelentsem, hogy egyáltalán nincs megengedve egy rendtársnak sem a rádió privát használata.

Mi lesz annak a szegény rendtársnak erényével, aki a legveszedelmesebb órákban az érzélgős, szenvedélyektől fűtött énekek tűzének, a kétértelmű kifejezések, sikamlós tréfák s orcátlanságok hallgatásának adja át magát? Amikor olyan leadásokról van szó, amelyek bennünket, mint katolikusokat, mint szaléziánusokat vagy mint a haza gyermekeit érdekelnek, az előljárók minden bizonnyal megadják majd a módot, hogy az egyház, a kongregáció, az édes haza örömeiben mi is részesülhessünk. Aki ezenkívül álnok kibúvókat keresne, azt majd elérik tettének gyászos következményei, majd tapasztalhatja, mily veszedelembé sodorta szent hivatását s talán örök üdvösségét is.

Megemlítem még azt is, mert ez is a tárgyba vág, hogy a grammofónlemezek is okozhatnak szomorú, váratlan meglepetést s botrányra alkalmat, ha hijjával lennének a mélységesen szalézi kritériumnak a lemezek kiválasztásánál és a legszorgalmasabb ellenőrzésnek. Néha a legcsekélyebb megfontolatlanság vagy könnyelműség valamely léleknek örök vesztét jelentheti.

A silentium sacrum.

Don Bosco álmában, amelyet a függelékben találhattok, a következőket olvasom: „Vigyázz, ne vétkezzél nyelveddel, nehogy a rád leselkedő ellenségeid láttán a földre essél, gyógyíthatatlan s halálos esést kelljen siratnod.“⁹² Erre vonatkozólag szeretném, ha gyermeki hódolattal megfogadnátok szavamat, amit Don Bosco nevében hozzátok intézek: Tartsátok meg szigorúan a silentium sacrumot! Jó Atyánk a tisztaságról szóló fejezet 3. pontjánál, amit bevezetésül írt a szabályokhoz, azt mondja: „Az esti imák után térjete azonnal nyugovóra s ne társalogjatok senkivel másnap a szent mise utánig!“ Ne gondoljátok e figyelmeztetést csekélynek vagy fölöslegesnek. Az a meggyőződéselem s ezt nem egy eset igazolta már, hogy sok kellemetlenség és bosszúság elkerülhető lett volna, ha mindannyian, kivétel nélkül, köteletségünknek tartottuk volna azt a csendet meg nem szegni, amit mi szentnek nevezünk. A szabály e határozott előírását mellőzni már önmagában is rossz; a sátán azonban az ő ravaszságával megtalálja a módját, hogy bennünket még más pozitív hibákra is rávigyen

s veszedelmes alkalmakba sodorjon. Mindannyian tartsák meg ezt az üdvös előírást s ebben mutassanak jó példát elsősorban az előljárók. A nevezett csend a hálóokban legyen még szentebb, mert itt a csekélynek vélt kihágás is félelmetes örvénybe sodorhatna. Legyetek bizonyosak, hogy ezzel határtalan örömet szereztek szent Alapítónknak, aki még más alkalommal is hallatja szavát, a kedvesen és édesen hangzó figyelmeztető atyai szót, ugyancsak a hallás megfélemezését illetőleg: „Csukjátok be mind a két fületeket, mert kiszámíthatatlan rossz származhatik egyetlen rossz beszédnek, sőt szónak a meghallgatása által. Meneküljétek arról a helyről, amelyet a szabadszájúak jelenléte veszedelmessé tesz! Kerüljétek a világi személyekkel való társalgást, a játékosok találkozó helyeit! Ne fogadjatok el meghívásokat világias összejövetelekre! Ha azonban mégis kénytelenek lennétek elmenni és hallanátok rossz beszédet, ne szóljatok hozzá, hanem adjátok jelét a ti rosszalástoknak. Tegyetek úgy, mintha nem is hallanátok, hívjátok segítségül Isten kegyelmét s aztán beszéljétek arról, amit az Úr ajkatokra ad, vagy hagyjátok el a helyet akár mily ürüggyel. Még egyes családoknál is adódnak efféle s még ezeknél is súlyosabb veszedelmek. Amiért aztán azt tanácsolom nektek, hogy ne menjetek haza, hacsak nem kényszerít szorosan vett kötelesség.” És másutt: „Hogy be ne jöhessen az ördög, zárjátok be az ajtót: a szátokat, mert tudjátok, a nyelv az, amely a rossz beszédeket megszüli! Nem szólok itt azokról, amelyek egyenesen sértik a szép erényt,

hanem bizonyos fecsegésről, amelyek közömbösöknek tűnnek fel, bizonyos történetekről, mesékről, esetekről, amelyek önmagukban ugyan nem rosszak, de azzá teszik a körülmények, eléggé meg nem változtatott szellemes mondásokról; ezek néha elegendők arra, hogy rossz gondolatokat keltsenek azokban a növendékekben, akik már rabjai a szenvedélyeknek; vagy pedig azt eredményezik, hogy mások félremagyarázzák s lebecsülik azt, akinek száját elhagyták. A jók pedig ily esetekben, amint tehetik, eltávolodnak. Ne beszéljünk tehát többet a szükségesnél és mindig csak arról, ami a léleknek hasznára van.”⁹³

A mértékletesség.

A tisztaság megőrzésének egy másik igen hathatós eszköze a torok megfékezése. A szent evangélium arra tanít minket, hogy a bűnt nélkül, jelen esetünkben a torok megfékezése nélkül, lehetetlen a tisztaság. Don Bosco olyan kitartással ismételte, a szabályokban, szentbeszédeiben, az estéli szónál, a lelki gyakorlatok alkalmával mindig, hogy gondolkodóba kell hogy ejtsen. Álomlátásaiban a titokzatos szereplők minduntalan a szívére kötötték ezeket a figyelmeztetéseket; ő pedig nem szünt meg sohasem serkenteni fiait egy okos, de állandó mértékletesség gyakorlására.⁹⁴ A szent szabályok azt akarják, hogy a noviciusoknak szünet nélkül sürgessék, ajánlják a mértékletesség gyakorlását, amellet azonban el ne feledjék az egészségüknek szorgosan gondját viselni.

Vigyázzatok, kedves fiaim és óvakodjatok ettől a veszedelemtől, ettől a hajlandóságtól! Emlékezzünk vissza Don Boscónak és Don Ruának ragyogó példáira! Ha az idők változásával, szervezetünk gyengesége vagy egészségünk fogyatékosága nem tanácsolja a test sanyargatását, sőt különös tekintettel kell lenni önmagunkra, ily esetekben a körülményekkel ne éljünk azért vissza! A beteg és a kúrákra szoruló rendtársaknak adjunk meg minden szerető gondoskodást, minden szegénységünk megengedte figyelmet, de arra is ügyeljünk, nehogy házaink közül egy is megérdemelje azt a szemrehányást, amit egy szerzház apátja tett alattvalóinak: Mióta szerzetesek lettünk, mindannyiunknak gyenge gyomrunk van. „Ne feledjük el azt sem, hogy a túltömött gyomor többet árt, mint táplál.”⁹⁵ Nem időzöm többet e gondolatnál, mert bízom abban, hogy más alkalommal majd még bővebben kifejthetem. Addig is legyen gondunk, hogy urrá ne legyen felettünk a jó asztaltartás s megfogyatkozzék az a mértékletesség, mely eddig kongregációnk büszkesége és dicső öröksége volt.

1876-ban, a Lanzóban tartott második lelkigyakorlaton, Don Bosco hosszú imádsággal kérte az Urat, hogy ismertesse meg vele a lelkigyakorlatok befejezése alkalmából adandó figyelmeztetéseket. Egy éjjel a titkos Vezető félrevonta és így szólt hozzá: „Megmutatom neked a Szalézi Szt. Ferenc Társaságának diadalát!” Egy magas sziklára hágnak, ahonnan a Vezető beláthatatlan térre mutat. Az embereknek felette nagy sokasága hemzsegett azon, mindenféle

szinben, ruhában és nemzetségből. Egyik csoport a másikat követi. A vezető így szól: „Látod mekkora az aratás? Ez a határtalan nagy mező a te fiadra vár! De ne feledd: A munka és a mértékletesség fogják a szalézi társaságot felvirágoztatni!” Ime a győzelmi zászlónk: védjük meg!

Arról a hathatós eszközről van szó, amit Jézus sugalmazott a tisztaság győzelmére! Ne legyen csak írott malaszt Szent Atyánk szava, amit a lelki gyakorlatok és a havi jóhalálgyakorlatok alkalmával minden bizonnal el szoktunk olvasni: „Különös mértékletességet tanusítsatok az evés-ivásban: a bor és a tisztaság nem férnek meg egymással!”

Bátorítsanak minket a mértékletesség lehető legjobb gyakorlására Don Boscónak eme fennkölt szavai, amiket 1860-ban mondott az alkalomból, hogy a vele lakók különös szükségére való tekintettel meg kellett javítania az étkezést. „Reméltem, hogy az én házamban mindenki megelégszik levessel és kenyérral, legfeljebb még egy tál főzelékkel. Az volt az eszményképem, hogy a kongregációnk a mértékletesség és szerény életmód példaképe legyen!” A szerény életmód és mértékletesség Don Bosco gondolatában állandó önmegtagadást illetve állandó böjtölést jelentett volna. Annyira igaz ez, hogy mindjárt utána hozzá is tette: „De meggyőződtem arról, hogy eszményképem kivihetetlen.”⁹⁶ Megvalósítható azonban mindenkor az a jó feltétel, amit Don Bosco tett a beöltöztetése és felszentelése alkalmával; mértékletességünk és önmegtagadásunk vezéreszméje lehet ez:

„Szeretni és gyakorolni fogom a visszavonultságot, a mértékletességet az evés-ivásban, a pihenésre pedig nem fogok több órát szentelni, mint amennyi éppen szükséges az egészségnek. Mindenkor meg leszek elégedve az étellel, amit kapok, hacsak nem ártalmas az egészségre . . .”

Szent Alapítónknak az evésvágy megfékezésére vonatkozó figyelmeztetései fölötté figyelemreméltók: azt mondhatnók, hogy túl szigorúak, mikor tudjuk, hogy mily nagy volt a szíve gyermekei iránt. Megértjük, hogy elsősorban a visszaélések ellen szándékozott szót emelni; de szavaiból másrészről kicsendül a szép erény iránt érzett nagy szeretete és az a félelme, hogy ez a szép erény veszedelembé juthat!

„Ne táplálkozzunk, — teszi hozzá — erős, csípős, nehezen emészthető vagy a torkot csiklandó ételekkel, amilyenek a cukros sütemények, édességek. Ne igyunk borkülönlegességeket s részegítő italokat, különösen pedig mértéktelenül, mert ha így teszünk, kétszeres csoda szükséges, hogy megőrizzük a szép erényt. Ha más nem is történnék, de az ember egykönnyen átengedheti magát a rossz gondolatoknak vagy a gonosz vágyaknak, amik ocsmány cselekedetek veszélyével járnak. Este nem kell étlen-szomjan maradni, de minél könnyebb gyomorral térünk nyugovóra, annál biztosabbak leszünk. Tagadjuk meg magunkat, mondom, ne csak azzal, hogy nem keressük a választékos étkeket, hanem azzal is, hogy azoknak a vágyát is kiirtjuk magunkból. Legyünk megelégedve azzal, amit a Gondviselés nekünk ad.”¹¹⁷

Amikor hallom Szent Atyánknak állandó figyelmeztetéseit, szinte hallani vélem a nemzetek Apostolának intő szövegét: „Testvérek, legyetek józanok és őrökjete, mert a sátán, miként az ordító oroslán körüljár, keresvén, kit nyeljen el . . .”⁹⁸

„Légy résen mindenkor, figyelmeztet szent Ágoston, mert a te ellenséged minden percben készen áll hurokját rád kivetni. Jaj neked, ha elkap! Zárd be tehát vágyaid kapuját és nem kerülsz bele a hurokba!” „Gondold meg, figyelmeztet továbbá a szent, hogy a sátánt oroslánnak és sárkánynak hívják; oroslánnak, mert nyiltan támad, sárkánynak pedig titkos cselei miatt. Zárd be tehát vágyaid kapuját és nem kerülsz bele a hurokba!”⁹⁹

A szív megtagadása.

Az érzékek önmegtagadása elkészít minket a legnagyobb önmegtagadásra: a szívbeli önmegtagadásra. Don Albera ezt írja: „A mindennapi élet összes vonatkozásaiban gyakorolt önmegtagadás megszabadítja a szívet az akadékoktól.”¹⁰⁰ Szívünkben tehát akadékok vannak: sőt a szív az, amely leginkább tele van azzal a földdel, amelyről szólottunk: a szív áll legjobban útjában az életszentségnek s a tökéletes tisztaságnak. „Ha a szíved a sárban van, — mondja Szent Ágoston — hogy lehet tiszta az, ami a sárba hampereg?” És másutt ugyanez a szent: „Mindaz, ami alacsonyabbrangú természettel közösködik, bemocskolódik: ennél fogva szívedet is a földi vágyak beszennyezik.”¹⁰¹

Égi pártfogónk, Szalézi Szent Ferenc „a szív tisztaságát a kenyér beléhez, a test tisztaságát a kenyér héjához hasonlítja. Más hasonlattal a fához hasonlítja a szív tisztaságát, míg annak ágai és lombja a test tisztasága. A szív tisztaságát pedig a minden rendetlen vonzalomról való lemondásban látja.”¹⁰² Sziénai Szent Katalin ezeket írja egyik rokonának: „Óvakodjál szívedet Krisztuson kívül más-hoz oda nőni engedni, mert amikor majd el akarod szakítani a teremtménytől, vagy nem sikerül egyáltalán vagy csak nagy keservesen s erőszakkal.”¹⁰³

Jusson gyakran az eszünkbe a Szentlélek Úristen figyelmeztetése: „Szíved vonzalmain örködj teljes éberséggel!”⁰⁴ Igaz, hogy akadnak szent barátkozások is. Hallgassuk meg azonban Szent Ágoston figyelmeztető intelmét a kellően nem ellenőrzött szent barátkozások eltévelyedéseitől: „Az erényes barátkozás — mondja ő — szívbeli vonzalommá, ez pedig érzéki szeretetté lesz, amely ha alkalom adódik, bűnös szerelemmé fajulhat.” Szalézi Szt Ferenc a Filótea XIX. fejezetében majdnem szóról-szóra átveszi a hippó egyháztanító imént említett szavait, amikor ezt mondja „Az ember az erényes szereteten kezdi; ha azonban nem vigyáz, nagyon világias szeretet is vegyül bele, majd érzéki szeretet, végül testies szeretet.”

Mennyire sikamlós ez a lejtő! Álljunk jó szilárdan, nehogy a mélységbe essünk! Ti már is megértettétek, hogy arról az óvatosságról akarok szólni, amellyel élnünk kell a mindkét nembeliekkel való érintkezésben, de főképpen a másneműekkel szem-

ben, bármily rendűek vagy rangúak azok. A tárgyra vonatkozóak Don Bosco atyánknak következő írásban ránk maradt szavai: „Sem mókából, sem tréfából ne használjunk olyan szavakat, amelyeknek célja másnemű személyek szórakoztatása vagy azok nagyrabecsülésének, rokonszenvének megnyerése.“¹⁰⁵

A vad tisztaság.

Erre vonatkozóan ugyancsak ragyogó példaul áll előttünk Szentünk. Ha ő, aki a tisztaságnak anyyala volt és az érintetlenség csillogó tüköre s mégis anynyira kényes volt s telve elővigyázattal, modhatnám félénkséggel és okossággal mindarra nézve, ami az anyyali erényel összefüggésben áll, akkor ki merné magát közülünk biztossággal ámitani?

Emlékezzünk Don Bosco Atyánkra. Ő már mint kis fiú ellene van, hogy kenyéradó gazdája kis leánykáját gondjaira bízza: „Bízatok rám fiúgyermeket, amennyit akartok, de leányokat el nem fogadhatok!“ E lelki finomság jegyében élte le életét s ezt a lelki finomságot tükrözik vissza beöltöztetése s első szentmiséje alkalmából tett jófélételei.

„Nem beszélgetek — írja akkor — női személyekkel a gyóntatáson s egyéb lelki életre vonatkozó s szükséges szóbeszéden kívül.“ S ezt a jófélételet is megtartotta halála órájáig. Hiszen tudjuk, hogy amikor élete utolsó hónapjaiban egy alkalommal meglátogatta őt egy úrinő s az látta azt az erőlködést, amellyel egyik helyről a másikra vonszolta gyenge testét, felajánlotta segítő karját. Ő azonban tréfásan

bár, de határozottan — születési évére célozva — e szavakkal utasította vissza: „Hogyan, talán azt gondolja, hogy egy magamfajta, tizenötös gránátos rászorul egy gyenge nő támogatására? Sohasem fog ez megtörténni!” Épületes megemlíteni itt azt az esetet is, amikor egy idős, jámbor hölgy maga mellett a hintójában felajánlotta a helyet s ő visszautasította azzal az ürüggyel, hogy szegény és mit szólnának jötevői, ha őt ily módon kocsikázni látnák. Egy más alkalommal kiváló jötevőjéhez, Durandó hercegnőhöz ment hivatalos látogatásba. A fogadóba érve néhány csinosan, de meglehetősen szerénytelenül öltözött női vendéggel találkozik. Don Bosco földre szegezi tekintetét s e szavakkal: „Bocsánat, eltévesztettem a házszámot. Azt hittem, hogy a helyes ajtón jövök be s most látom, hogy még sem,” — kimenni készül. A dámák megértették. Bocsánatot kérnek, elmennek s jobban öltözve visszatérnek. Don Bosco mosolyogva fogadja őket: „Így már jól van, így már jól van.” Még sok más hasonló esetet is lehetne megemlíteni, amelyekből mindjobban kitűnne, mennyire angyali volt Don Bosco Atyánknak magatartása.

Megemlítem azonban inkább azt, hogy egy kiváló életírója, Crispolti szenátor, látva az ő nagy tartózkodó éberségét s azt az állandó s makacs harcot, amellyel a tisztaságot eredeti fényében akarta megőrizni — azt állítja s nem ok nélkül, hogy Don Boscótól gyakorolt tisztaság egyenesen vad tisztaság volt.

Aki Don Bosco életét alaposan ismeri, az Crispolti jelzőjét nagyszerűnek s igen találó dicséretnek

fogja találni. Félreértés csak azok részéről merülhet fel, akik Szentünkről felületes s kusza ismeretekkel bírnak. Szinte azt szeretném mondani, hogy nekünk e megállapításra büszkének kell lennünk, — mely nekünk fiainak oly sokat mond s oly értékes oktatásokat rejt magában.

Vad volt, azaz visszavonultságból, körültekintő óvatosságból, bensőséges életből, a világgal való teljes szakításból és abból a nyerseségből kifolyólag, mely nem tűr veszedelmes lehelletet sem. Vad tisztaság volta kis Boscóé már, aki alig tíz éves s máris képes megakadályozni egy erkölcsileg veszedelmes, nyilvános táncmulatságot. Vad volt a követelése a seminarista Boscónak, amikor mint az önképzőkör elnöke nem tűri, hogy kispap társai a nőket egyházi személy ajkára nem illő néven említsék. Szalézi Szent Ferenc is a gentleman, a lovagias lelkületű férfiú is ezt a körültekintő tisztaságot élte s Don Bosco minden bizonnyal ettől a mestertől sajátította el. Mons. Le Camustól tudjuk: „Szóba került szent Ferenc előtt olyan női személy, akit egy előkelő úr kiváló szépségéért vett feleségül. Szent Ferenc azt válaszolja: „Látni még nem láttam ugyan, de állítólag nagyon csinos, speciósa.“ „Azt óhajtja talán mondani, hogy még sosem látta, ugyebár?“ „Valóban, nem emlékszem, hogy valaha is láttam volna.“ Dehát, akkor — kérdezé Mons. Le Camus — miért használja ezt a kifejezést, miért nevezi őt csinosnak, speciosának? Ez a szó talán szavójai tájszó. A franciában egyáltalán nem hangzik

jól." „A kifejezés sem nem szavójai, sem nem francia, de nagyon is paphoz illő : mert amikor mi e nemről beszélünk, azt hiszem, nem nagyon illik ajkunkra efféle szó, hogy szép vagy szépség. E szavak bizonyos fokig a szemek ítéletét árulják el, amiért tanácsosabb mérsékelni beszédünket szerényebb és nem annyira közhasználatú szavakkal.”¹⁰⁶

Don Bosco valóban ugyanazzal a fogalommal bírt a szép erényre vonatkozólag, mint mennyei Pártfogónk, Szalézi Szent Ferenc. Erre vonatkozóan mondja Cagliero bíboros: „A vele fenntartott állandó belső viszonynál fogva merem állítani, hogy Don Bosco szüzi tisztaságban élt s szüzi tisztaságban is halt meg. Szigorúan önmegtagadó volt a tekintetekben, a lehető legtartózkodóbb másnemű személyekkel szemben és sohasem láttuk, hogy másnemű személy arcába tekintett volna. Látni való volt, hogy élt benne bizonyos fokú ellenszenv velük beszédbe ereszkedni, még akkor is, ha saját rokonairól volt szó.”¹⁰⁷ „Mindnyájan húsból és csontból vagyunk. Tegyetek szalmát a tűz közelébe, majd meglátjátok, mi lesz. A gonosz lélek ravasz: elveszi a nővért, az unokanővért és meghagyja a nőt!”¹⁰⁸

Don Ruáról, aki mindenben iparkodott Don Bosco hűségese követője lenni, azt olvastuk: „Nem használt sohasem olyan kifejezéseket, amelyeket még jobb szónokok és írók is megengedtek maguknak, mert — úgy mondja — ifjúsággal van dolgom, erre pedig könnyen rossz hatással lehetnének bizonyos kifejezések.”¹⁰⁹

Azt hiszem, ismeritek, de mégis alkalmasnak találom feleleveníteni azt az esetet, mely Crispolti szenátor megállapítását még inkább hivatott megerősíteni: „Egy alkalommal Don Boscót meghívták színélőadására egy előkelőbb gyermekek nevelőintézetébe. A színdarab meséje egy törvénytelen gyermekről szólt, akit a családban erényei miatt a törvényes gyermeknél jobban szerettek. Amikor Don Bosco látja ezt a históriát maga előtt pergetni, az első felvonás végén feláll a helyéről s e szavakkal fordul az intézetnek egyik mellette ülő előljárójához: „Hát ilyesmit játszanak? — Hát kérem! Ki kellene mennünk nemcsak az intézetből, hanem még a világból is, ha nem akarnánk látni bizonyos történeteket. — Vegye kérem, ahogy akarja, de én elköszönök. — Hát hogyan, Ön elmegy? — El bizony.” S ezzel kiment.

Don Lemoyne az eset elmondása után hozzáteszi: Erkölcsi helytelenségről lévén szó, Don Bosco kérelhetetlen. Mi pedig büszkék vagyunk Atyánknak eme nyerses tisztaságára, aki mindamellett csodálatosan udvarias és nyájas is tudott lenni.

Mi mást tehetett volna ő, — folytatja Lemoyne — aki éppen a szép erény iránt való szeretetből állította fel Oratóriumában az ifjúsági színpadot? Az ő szigorúsága, mely semmiféle botrányt meg nem tűrt s az ő erélyessége, amellyel a tisztasággal ellenkező vétkek ellen harcolt, ragyogó példaként kell, hogy álljon előttünk. Adja a jó Isten, hogy mi, fiai mindenkor oly tiszta s a szép erényünkre oly kényes

szívvel bírjunk, mint ő s visszahúzódjunk, miként a sün, vagy ha jobban tetszik, miként a mimóza, mely összecukódik s kérlelhetetlenül elrejtőzik minden illetéktelen külső érintésre. Ezek után kereken megmondhatjuk, hogy sajnálkozást keltett, amikor a fentemlített kiváló szerző talán Don Bosco iránt érzett tiszteletből, akit mások, nem ő, megkisebbitve véltek az említett jelző használatával, törölte azt, pedig annyira kifejező, jellegzetes s emellett ártatlan kivonata volt Don Bosco tisztaságának. Don Boscónak a szép erény iránt való érzéke a lehelletszerűségig kifinomult volt. Jól mondjuk, hogy kiválasztott lelkében az óvatosság és a tisztalelkűség határai annyira kitolódtak, hogy szüzi mivolta a ragyogó nap fényességével lett határos.

Másnemű személyekkel.

Legyen tehát legelszántabb akaratumk Don Boscót eme tartózkodó magatartásában utánozni, még akkor is, ha netán ezért kevésbé udvariasaknak és jólnevelteknek kellene feltűnnünk, mint amilyenek vagyunk. Szigorú és biztos előírásaink vannak arra nézve, miként kell viselkednünk, amikor női személyekkel van dolgunk, legyenek azok szerzetes vagy világi nők, a házban vagy a házon kívül, látogatók, utazások, vagy utcai találkozások alkalmával. Olvassuk át újra azokat, szívleljük meg a ránk vonatkozó pontokat, s legyünk azon, hogy mindannyian olyan szigorúan tartsuk meg azokat, amint azt szent Alapítónk kívánta. Ettől a jó atyától idézek

ismét tárgyunkra vonatkozólag néhány sort, hogy lássátok atyai aggodalmát: „A veszedelmes alkalmakat illetőleg azt mondom nektek, hogy kerüljétek a női személyekkel való tanuk nélküli együttlétet. Ha pedig beszélgetek kell velük, végezzétek azt a lehető legrövidebben. Első pillanattól kezdve tárgyaljatok a legközömbösebb hangon, nézzetek más irányba — jobbra vagy balra — minden mesterkéeltség nélkül.

Ne kísérgessétek őket végig az utcákon. Ne szorítsatok velük kezet, ha mindjárt nőtestvéretek is az! Tartózkodjatok a gyöngéd pillantásoktól, s az ajándékozgatásoktól! Ne írjatok lágyhangú leveleket, óvakodjatok a bizalmas nyilatkozatoktól, s attól, hogy bármelyiket előnybe részesítsétek a másik rovására. Aki nem akarja elkerülni a bizalmaskodást, mely előbb-utóbb gyanakodásra vezet, hamarosan elesik.“¹¹⁰

A papok emlékezzenek vissza mindarra, amit édesanyánk, az Egyház, az erkölcsstanítók, s a lelkiélet mesterei a gyóntatást illetőleg ajánlanak! Helelyénvalónak találok ide iktatni, amit a boldogult Don Albera 1920 december 4-én erre vonatkozólag írt: Miután lelkükre kötötte a gyóntatóknak a legnagyobb óvatosságot, tapintatosságot és okosságot eme magasztos hivatásuk betöltésénél, így folytatja: „Erre nézve fenséges példa áll előttünk: szent rendalapítónk, Don Bosco. Ő, amint kitűnik életéből, oly mélységes tiszteletet érzett a bűnbánat eme szentsége, valamint a hozzá menekülő lelkek iránt, hogy bánásmódjával, szavaival, cselekedeteivel, lelki fiaiban a legmélyebb áhítat és bűnbánat szellemét ébresztette,

ami által nem önmagához, hanem az igazi áhítathoz vonzotta őket.

„Ti minden bizonnyal megértitek gondolatomat, azonban minden félreértés s téves magyarázat elkerülése végett egyszerűen s világosan megmagyarázom nektek: Sajnos előfordul, hogy az egyes gyóntatók gyónó leányaikkal túlságosan bizalmas nyelvezettel éltek, mint pl. tegezték őket, s oly kifejezéseket használtak, melyek a bizaímaskodás s a belsőseges viszony felkeltésére igen alkalmasak voltak. Sajnálandó az is, hogy eme lelki leányoknál látogatásokat is tettek s tőlük ajándékokat is elfogadtak: velük a lelki vezetés ürügye alatt hosszasan eltársalogtak a sekrestyében, a szabadban vagy egy társalgóban s velük igazi szükség nélküli levelezést folytattak.“

„Könnyen érthetitek, mennyire veszedelmes s szabályellenes, hogy egyebet ne mondjak, ez az eljárás eme legszentebb cselekmény végzésénél. Egykönnyen veszélyes, sőt végzetes körülményeket eredményezhet, s nem is pazarolok több szót e pontra nézve.“ És miután bölcs és szigorú előírásokat adott a tartományfőnököknek, hogy mindennemű kellemetlenség elkerülhető legyen, bármily fontos állású alattvalóban mutatkozzék is ilyesmi, így fejezi be: „Kifejezett akaratom, hogy senki se merészelje kikezdeni, még a legcsekélyebb mértékben ezt a feddhetetlen hagyományunkat, amely Jámbor Társaságunk egyik legszebb dicsőségét és koronáját alkotja.“¹¹¹

Nagyon hasznos lesz ugyancsak, ha a gyóntatók elolvassák a szent Officiumnak 1915 júniusában kia-

dott idevágó instrukcióját, valamint azokat a félelmetes büntetéseket, amellyel a vétőket sújtja. Sokkal hasznosabb üdvös félelemmel rettegni a keresztrefeszített Üdvözítő lábánál, s félénknek, nyúltszívűnek tartatni, mint olyan szabadságot megengedni magunknak, amit a könnyebb felfogású társadalom szabályszerint kötelezőnek ismer, amely azonban egyhamar Isten kegyelmének elvesztését fogja velünk megsirattatni, majd pedig szerzetesi és papi hivatásunk elvesztését s végül, az Úr ne engedje, az örök üdvösség elvesztését is.

Legyen szabad nekem e helyen azt megemlítenem, hogy Don Bosco atyánk mily szent tartózkodást s szigorú tapintatosságot követel tőlünk a kedvesnővérekkel való érintkezésekben. Az előljárók tartásuk kötelességüknek Don Alberának 1920 febr. 20-án kiadott körlevelét felolvasni, amely e tárgyban oktatást nyújt. Sőt hasznosnak és kötelességszerűnek találom ideiktatni az egyetemes káptalanak a nevezett körlevél függelékében található egyes határozatait:

1) Azokban az intézetekben, melyekben a Segítő Szűz Mária leányai teljesítenek szolgálatot, a nővérek lakása legyen teljesen elválasztva a szaléziakétól, oly módon, hogy senki se tudjon sem bemenni, sem kimenni, csak az utcára nyíló ajtón keresztül.

2) Az intézet közt az egyedüli közlekedési eszköz az u. n. forgó, mind az ételek, mind a ruhák, mind az egyéb tárgyak kiadására.

3) A háló, valamint a betegszoba legyen a leg-

szigorúbban szemmeltartva, s ha az igazgatónak valamely fontos oknál fogva be kell oda menni, kísérelje őt egy a nővérek előjárója közül, s az ajtó ne legyen kulccsal bezárva sohasem.

4) Legyen arra alkalmas helyen társalgó, melyben a főnöknő az igazgatóval, s a kinti személyekkel tárgyalhat. Ilyen tárgyalások ne történjenek sohasem éjnek idején vagy zárt ajtók mögött.

5) Ahol a lakás nem felel meg az első pont előírásának, a ház lakói közül senki sem mehet a nővérek számára fenntartott helyiségek területére az igazgató engedélye nélkül, nem állhat meg a nővérekkel társalogni, csak a kellő engedéllyel, de akkor is a főnöknő vagy annak helyettese jelenlétében. Hasonlóképpen, ha netán valamelyik nővérnek akadna valami beszélni valója az igazgatóval vagy más ő általa megbízott személlyel, az csakis a főnöknő előzetes engedelmével történhetik.

6) Ezek a beszélgetések pedig legyenek rövidek. Jellemezze őket a komolyság, okosság és a szeretet. Kerüljünk el minden bizalmasságot a beszédben és cselekvésben.

7) Az igazgató ügyeljen ébren ama személyek megválasztásánál, akiknek bármily oknál fogva tenivalója akad a nővéreknél, mint pl. a konyha, a ruhatár stb. körül.

8. A nővéreknek az ájtatossági gyakorlatuk elvégzésére legyen külön kápolnájuk. Ahol ez nem volna lehetséges, legyen részükre elkülönített kis kó-

rus, ahol a közösségnek tartott istentiszteleten résztvehetnek.

9. A szentbeszéd, a gyóntatás s a hasonlókra vonatkozólag szigorúan meg kell tartani, amit az egyházi törvénykönyv s a részükre megírt előírások tartalmaznak.

10. A gyóntatás nem történhetik sohasem az éjnek idején. S ha netán a szükség ezt kivételesen megkövetelné, vegyük figyelembe az egyházi előírásokat. A tartományfőnökök ügyeljenek, hogy a megkívánt elkülönítés minden körülmények között legyen, s hogy az előírásokat mindenütt szorgosan megtartsák.

Ha pedig valamely intézetben ez az elkülönítés bármely oknál fogva nem volna lehetséges, ne fogadják abba a házba a nővéreket, s ha pedig már ott lennének, távolítsák el őket. A jelzett előírásokat még szigorúbban kell venni abban az esetben, ha az intézeteinkben világi nők teljesítenek szolgálatot. Haladéktalanul el kell őket távolítani, ha nincs mód a teljes elkülönítésre. Százszor jobb szigorú óvintézkedéseket tenni, mint esetleg későn keseregni olyan kelleme:lenségek miatt, amelyeket megakadályozni a mi kötelességünk lett volna.

Az ifjak között.

Az a földiesség, amit a nagyvilágban, a családban látunk, és amely kísérti szívünket, és érzéseinket, sajnos belopódzik a szerzetes házakba is, sőt még azokba a hivatalokba is, amelyeket reánk bíz-

nak, és ugyancsak elkísér a gyermeknevelés fenséges munkaterére is. Sőt azt kell mondanunk, hogy az emberi nem gonosz ellensége a lehető legocsmányabb cselszövésekkel él, hogy felkavarja nemcsak a port, hanem hogy minél sűrűbbre dagassza a mocsaras sarat azokba a virágkertekben, amelyekben a lehető legédesebben kellene terjednie a liliumok illatának.

Mielőtt azonban, kedves fiaim, a tárgy fejtegetésébe bocsátkoznék, engedjétek, hogy megkérdezzem tőletek: gondoltatok-e egyszer is arra, hogy miért követi ez a tisztaságról szóló újévi strenám az előző évben a szeretetről szólót? Azt hiszem, biztosíthatlak afelől, hogy ez érett megfontolás hosszas imádság gyümölcse. Adja az ég, hogy e gondolatnak szent egyszerűséggel való kifejtése lelketeknek nagy hasznára legyen! Nem szükséges, hogy hosszasan elidőzzem annak fejtegetésében, hogy a keresztény tökéletesség alapja a szeretet. Szent Bernát a tökéletességet egyenesen a tökéletes szeretetre való állandó törekvésben látja.¹¹² Szabályaink első pontja ennek nem csupán a gyakorlásáról beszél, t. i. hogy mi ezt a szeretetet önmagunkban gyarapítsuk lelkünk minden erejével, s állandó igyekezetével hanem megkívánja azt is, hogy mi azt az ifjúság s főképen a szegény, elhagyatott ifjúság javára fordítsuk.

Mindeddig mondhatnám nem találni semmi sajátos különbséget Don Bosco fiai és más buzgó szerzetesek között, akik hozzánk hasonlóan az ifjúság

javát keresik. De amikor szent Alapítónk az ifjúsággal szemben gyakorlandó szeretetről beszél, oly jellegzetes vonásokat hangsúlyoz, amelyek, noha nem változtatják meg a szeretet lényegét, mégis olyan sajátos színbe öltöztetik s oly formában jelenítik meg, hogy valami újszerűség van benne, ami bennünket rendkívüli módon érdekel boncolgatás és a mi nevelői munkánkra való alkalmazás szempontjából.

A szalézi szeretet jellemző vonásai.

Don Bosco Atyánk, mikor az ő nevelési módszeréről tárgyalt, így írt: „E módszer gyakorlása Szent Pál apostol ama szavain épül fel: „A szeretet türelmes, nyájas: mindent eltűr, mindent remél, mindent elvisel.”¹¹³ Természetes, hogy apostolkodásának és szellemének nem állíthatott más alapot. Ez kellett, hogy őt teljesen áthassa és lelkesítse. Másrészt az a szeretet amit Szent Pál a korinthusiakhoz írt első levelének 13. fejezetében nekünk bemutat — és amit Szent Ágoston a szeretet legfenségesebb dicséretének mond — kezdettől fogva lelke volt az Egyháznak, valamint az összes szerzetescsaládnak. Nekünk azonban észre kell vennünk, hogy Don Bosco a kongregációjában gyakorlandó szeretetnek különös köntöst kívánt adni, amelynek gyakorlati megvalósulása teljesen sajátos s ez nem más, mint a nyájasság. Ez az, amiért Don Bosco kezdettől fogva az alapítandó társaságnak védőszentjéül Szalézi Szent Ferencet, mellékeven a nyájasság szentjét választotta, aki írásaiban, de kiváltképpen a The-

otimusban a szeretetnek teljes aszkétikáját írta meg, ami által nemcsak szerves egységbe tömörítette a nagy erény gyakorlására vonatkozó tanításokat, hanem minden lélek értelmi erejéhez mértén ismertette.

Don Bosco sohasem fáradt bele annak hangoztatásába, hogy egész módszere ezen a nyájasságon alapszik, amit úgy is mondhatunk, nem más, mint a bensőségesen átértzett szeretet, az a szeretet, amely a lelkekben a béketűrés, a jószívűség, a jóság s a nyájasság édes illatát önti szét.

Elég elolvasnunk szabályzatainkat, melyek a maguk valójában tükröztetik vissza Atyánk szavaiból és írásaiból merített gondolatokat, hogy teljes meggyőződést szerezzünk. Csak egy mondatra szorítkozom, mely azonban az egész gondolatot magában foglalja: „Ha nyájasság van a beszédben, a cselekvésben, és figyelemztetésben — írja — az mindent és mindenkét megnyer.” A „szaléziaknak elbeszélte Confetture néven szereplő álom erősen hangsúlyozza azt a nyájasságot, melyet kell hogy minden szalézi tanulmánya s akadályt nem ismerő törekvése tárgyává tegyen még akkor is, ha annak megőrzése véres veritékébe vagy életébe kerül. Jegyezzük meg azt is, hogy a nyájasságot nemcsak a tanulóknak és a jókkal, hanem főképpen a lázadókkal és rosszakaratúakkal szemben kell gyakorolni. Don Bosco Szalézi Szent Ferencsel azt vallja, hogy az ilyenek egyedül és kizárólag a nyájasság által győzhetők le, s vezethetők a jó útra.

Atyánk szeretetének másik jellemvonása a családias szellem. Hagyjuk a pedagógusokat vitatkozni azon, hogy a nevelőintézet valami jó-e, vagy kissé vagy egészen rossz, valami, amint ezt a legszélsőségesebbek mondják. Ilyen légüres térben mozgó kérdéseknek kutatása helyett jobb lenne talán, hogy ha azokat az eszközöket kutatnák, amelyek által a nevelőintézetek, mint minden, ami a halandó emberekre van bízva, --- ahelyett, hogy az emberi gyengeségek miatt rossz irányba fejlődne, jó legyen, sőt a legjobb, ami akkor lehetséges csak, ha azt a jók sőt a legjobbak vezetik.

Szent Alapítónk az öt annyira jellemző gyakorlati érzékével azonnal a dolgok gyökerére hatolt, és az intézetek alapításánál azt óhajtotta, hogy azok valóságos családi tűzhelyek legyenek.

Vége sem lenne soraimnak, ha e helyütt ki akar-nám mutatni, hogy szóval és írással mennyire hangoztatja, hogy az intézetekben a családias szellem uralkodjék. E nélkül lehetlennék tartotta a nevelési módszerének megvalósulását, mert mindenk fellett a családias élet az, amelyben él és megnyilvánul a szeretet, az ő módszerének a lényege. Anynyira követelte ezt a szellemet, hogy az ő intézeteiben nem akart tudni előjárókról, alattvalókról, hanem csak atyáról és gyermekről. Nem mulasztotta el alkalomadtán felhívni erre a figyelmet ott, ahol ezeket a vezérgondolatokat nem valósították meg a maguk egészében. Szomorúan írja 1884-ben Rómából: — „Mostanában az előjárókat előjáróknak te-

kintik és nem atyáknak, testvéreknek s jóbarátoknak; amiért csak félnek tőlük, de nem szeretik őket.

E családias szellemnek felülmúlhatatlan tanítója volt. A vele élő szaléziak, noha sokféle jelleműek és szelleműek voltak és bár a számuk nagy volt, mégis mindannyian megvoltak arról győződve, hogy Don Bosco szereti őket, sőt mindegyik külön azt képzelte, hogy Don Bosco különösképpen a szeretetébe zárta őt. Mindannyian jól ismerjük azt az igen gyengéd jelenetet, amikor a haldokló Don Boscót körülállják szerető fiai, ahelyett hogy elmesélném ezt nektek, inkább felszólítlak benneteket, hogy annak mély jelentőségét fogjátok fel!

A Don Bosco által gyakorolt s megkívánt szeretetnek harmadik jellemvonása az, hogy annak az ifjúnak, aki iránt megnyilvánul, érezni és tudnia kell, hogy őt szeretik. Nem merem sensibilis szeretetnek nevezni, mert attól tartok, hogy valaki félreérti, de annyi bizonyos, hogy míg Don Bosco egyrészt nagyon hangsúlyozta a természetfeletti szeretetet, másrészt viszont azt akarta, hogy a növendék ne csak észrevegye, de érezze is a szeretetet nevelője részéről, amely ily-formán e gyakorlatban sensibilissé, vagyis érzékelhetővé válik. Arra módfelett ügyelt, hogy a gyermeket egyedül és mindenkor csak mint Isten teremtményét és gyermekét, a Szentlélek templomát s a menny örökösét szeressék, amiért kívánja, hogy a nevelő akarata mindenkor alá legyen vetve az értelem vezetésének. De amíg figyelmezteti s előre

felvértezi a nevelőt (és látni fogjuk rövidesen, hogy ezt úgy teszi, mint semmiféle más nevelő) mégis ugyanakkor nagy részt kíván juttatni a szívnek is.

Mármost, mindenki tudja, mennyien élnek vissza e szavakkal és mily szörnyű következményeknek tenné ki magát az a nevelő, aki kellőképpen nem érti meg azokat. Jó lesz kiemelni ehelyütt, hogy Don Bosco, amikor a szívről szól, arról az akaratról beszél, mely szeret. Mivel pedig az emberi szeretet nemcsak érzéki, hanem értelmi is, ő nem a természetes szeretetre teszi a hangsúlyt, hanem a keresztény szeretetre, mely kiváltképpen természetfeletti.

A jó Isten úgy akarta, hogy jelen soraimat Rómából intézzem hozzátok és e gondviselészerű körülmény eszembe juttatja, hogy pontosan 50 esztendeje kapta szent Alapítónk itt a már fent említett álomban, azt az égi oktatást, ami jelen tárgyalásom jelentőségét aláhúzni hivatott.

„Az Oratórium két régi növendéke jön elébe. Az első bizonyos Valfré nevű, aki 1870 előtt volt Don Boscóval. Megmutatja neki a régi társakat, ugyanazon formában, mint voltak valaha, amint vidáman játszanak. Közöttük sok pap és kispap hasonló játékos jókedvvel. „Lám — mondja a fiú Don Boscónak — a családi szellem szeretetet szül, a szeretet pedig bizalmat.” Közeledik a másik, Buzzetti József szalézi kisegítő testvér, megmutatja neki az 1884. évi oratóriumi növendékeket. Ők is ép szórakoznak, de fásultak, kedvetlenek, és bizalmatlanok. „Mennyivel mások — mondja ő — mint mi voltunk valami-

kor, mennyi és mily siralmas következményt termel az ő fásultságuk!"

— Hogyan lehetne visszaadni a régi jó kedvüket?
— kérdi Don Bosco.

— Szeretettel!

— Hát hogyan? — kérdi Don Bosco. — Talán nem részesülnek elég szeretetben?

— Hiányzik, a még jobb!

— Minek vannak még hijával? — kérdi Don Bosco.

— Annak, hogy a növendékek nemcsak szeretve legyenek, hanem hogy érezzék is, hogy szeretik őket. Legyen rajta, — folytatja Buzzetti — hogy a növendékekkel úgy bánjanak, ahogy ön bánt velük... Családias szellemre van szükség, főképp a játékidőben! Aki akarja, hogy szeressék, kell hogy kimutassa, hogy ő is szeret. Az Úr Jézus kicsinnyé lett a kicsinyekkel, íme a családias szellem Mestere! Miért akarják a családias szellemet elcserélni a szabályok ridegségével?

— És hogyan lehet diadalra juttatni a családias-ságot, a szeretetet s a bizalmat? — kérdi Don Bosco.

— A ház szabályainak pontos megtartásával, a megelőző módszer alkalmazásával és pontos gyakorlásával," — fejezi be Buzzetti.

Ennél világosabban nem lehetne szemünk elé állítani Don Boscónak az ifjúság iránt gyakorolt szeretetének és nyájasságának e jellemző tulajdonságát! Ő, amikor a gyermeknevelés e magasztos hivatására

minket meghívott, arra figyelmeztet, hogy a gyermeket ne csak szentül és természetfeletti módon szeressük, hanem érezhető módon is! És e szeretetnek bírnia kell elsősorban a családi élet édes melegével és a szív szeretetének bőséges megnyilvánulásával.

Megvallom nektek édes fiaim, hogy remeg a kezem, mikor ezeket írom, bár meg vagyok győződve, hogy a lehető legszabatosabban teszem, hisz a legtöbb esetben nem teszek mást, minthogy megismétlem jó Atyánk szavait és gondolatait. Rettegek, mert mindenki látja, mily veszélyekkel járhat az általa sajátyszerűen körülírt szeretet gyakorlása, Az ő szentségét kellene magunkra öltetni, ha azt akarnók, hogy hivatásunk kellő magaslatán álljunk! Ez az, amiért nem szünöm meg nektek ismételtetni: Édes fiacskáim, iparkodjunk oly szentekké lenni, amilyen szent volt a mi Rendalapítónk és Atyánk. A napnál világosabb mily könnyen fajulhat el a szeretet undorító érzékiséggé, mert nehéz ám a szív vonzalmait helyes irányba terelni. Szent Ágoston azt mondja: „Noha az Úr Jézus eljött, hogy a földies szeretetünket mennyeeivé változtassa—“¹⁴, azonnal hozzá is teszi és joggal: „Mi mindamellett, hogy újjászülettünk a szent keresztség által, mégis megmaradt bennünk az érzékiség, amely ellen szüntelen hadakoznunk kell.“¹⁵

A családi szellem azon kívül még sokkal veszedelmesebbé lesz az ő gyakorlati megnyilvánulásai által, amik vele járnak, amelyek ha megvannak engedve keresztény családokban, a szalézi nevelőre nézve nemcsak hogy helytelenség, hanem a legnagyobb

veszedelem is, ha oktalanul efféléket megengedve magának, bármily óvatosan tenné is!

Amikor aztán a nyájassághoz és a családi szellem megnyilvánulásaihoz hozzászegődik egy kis érzelgőség, azt mondhatjuk, hogy a tüzes szikra rászállt a gyúlékony anyagra, amelynek lángbaborulásához csak a szenvedélyek lágy szellője hiányzik. És ki tudja, hányszor nőtt már ebben az eredeti bűn által megrontott emberi természetben a meg nem fékezett érzelgőség széles mederben hömpölygő folyóvá, amely azután a legundokabb posványba sodorta az emberi szívet.

Szent Alapítónk nemcsak hogy meglátta és ismételten rámutatott ezekre a veszedelmekre, hanem angyali lélekkel az ifjúsággal szemben végzendő nevelői munkára vonatkozó útmutatásoknak, tanításoknak, figyelmeztetéseknek és buzdításoknak oly bőrségét hagyta ránk drága örökségül, hogy ha mind-ezeket gyakorlatba tudjuk tenni, hivatásunk teljesítése könnyű és érdemekben gazdag lesz és a legértékesebb örömök forrása.

Hozzáteszem azt is rögtön, hogy miután ő különös, szinte új szeretetet kíván tőlünk, mely mint láttuk, nagyobbfokú veszedelmet is jelent nekünk, nemcsak különös és jellegzetes tisztaságot is kíván tőlünk, hanem olyant, amit a kemény önmehtagadás övez, amit más szerzeteseknél is ritkán fellelhető szigorú követelmények zárnak körül.

Hogy minderről teljesen meg legyünk győződve, erre elegendő lehet az is, amit mindeddig erre az

erényre vonatkozólag kifejtettünk, de jó lesz, ha szerető Atyánk köré még szorosabban csoportosulunk, hogy e kényes tárgyra vonatkozólag meghallgassuk atyai szavát, nemcsak gyermeki hódolattal, hanem szeretném, ha a szokottnál figyelmesebben, biztosak lévén arról, hogy ő majd mesteri kézzel megjelöli azt az utat, mely biztosan elvezet a tiszta és szent életre.

A szalézi tisztaság jellemző vonásai.

A szabályokat megelőző intelemben, amelyet a mi jó Atyánk kedves egyszerűséggel így nevezett el: „egy-két gyakorlati dolog, amely megkönnyíti majd a szabályokat életető szellemnek megismerését s amely segítségtekre lesz majd azoknak megtartására” — találjuk a tisztaságról szóló fejezetet, ezt a valóságos remekművet. Az a pár lap magában foglalja szent Alapítónk egész angyali lelkületét. A legszebb kifejezésekkel él itt s ezeket nem annyira az elméje, mint inkább a szíve sugallta, hogy fenséges dalt zengjen a tisztaságról. Elnevezi hófehér liliomnak, értékes rózsának, megbecsülhetetlen drágagyöngynek, mindenek felett szükséges erénynek, nagy erénynek, angyali erénynek, amely körül a többi erény koszorút képez; megbecsülhetetlen kincsnek mondja, amely már e halandó életünkben hasonlókká tesz bennünket az Isten angyalaihoz. Reá alkalmazza a Szentléleknek a bölcseségről mondott szavait: „És vele egyetemben jött minden jó nekem.” Nem habozik, hogy az Isten fiának minden más erénynél kedvesebb erénynek, sőt az erények elsejének nevezze.

Nagyon jól tudta ő, hogy a szeretet a legfőbb erény; de mikor fiaihoz szólt, akikre az ifjúság nevelésének fontos és nehéz feladata vár, figyelmeztetni akarta őket, hogy számukra a legelső, legfontosabb erény a tisztaság.

Ugyanebből az okból, bár minden vágya az volt, hogy sok munkatársat szerezzen, megállítja őket a Társaság kapujában s így szól hozzájuk: „Akinek nincsen alapos reménye, hogy Isten segítségével megőrizheti a tisztaság erényét mind a szavakban, mind pedig cselekedetekben és gondolatokban, az ne tegyen fogadalmat ebben a Társaságban, mert igen gyakran veszélynek lenne kitéve.” Jegyezzük meg ez utolsó figyelmeztetést. De hogyan lehet veszélynek kitéve a szalézi a szerzetesi életben, holott ő éppen azért lépett be a szerzetbe, hogy távoltartsa magától a világ veszedelmeit? Vajjon a mi Atyánk maga is nem hasonlította-e a szerzetesi életet bárkához, amely egyedül nyújtott menedéket a vízőzön idején? Ez mind igaz, de Don Bosco meg akarta értetni, hogy az ő küldetése, a gyermekekkel való foglalkozásnak a módszere minden próbát kiálló tisztaságot igényel. Valamivel előbb figyelmeztet, hogy nélküle lehetetlen gyakorolni a megelőző módszert s azért akarja, hogy „a tanítók, műhelyvezetők és a felügyelők erkölcsösége köztudomású legyen.”

Sőt azt mondhatnók, hogy ő megelőző tisztaságot kívánt s valóban azt a tanácsot adta, hogy ne vegyék fel az olyanokat, akik egy viharos élet után kerestek menedéket a mi társaságunkban. A *Harcokról* szóló

álmban Szalézi Szent Ferenc egy könyvecskét aján-
dézok Don Boscónak s ebben többek között ez a
figyelmeztetés volt olvasható: „Az új hivatások a
legjobb eredményt fogják felmutatni, ha kizárják kö-
zülük a lustákat s azokat, akik nem nyujtanak kellő
biztosítékot az erkölcsösségre nézve. A szalézi misz-
zióknak bőséges lesz az aratásuk, amíg szilárd er-
kölcösségű munkásai lesznek.” Amint látjátok, jó
Atyánk mintegy mennyei világosságtól ösztönözve
figyelemre méltó nyomatékkal visszatér az erkölcsös-
ség pontjára.

Mikor a mi nevelői kötelességünkről beszél,
arra emlékeztet, hogy „egyetlen egynek az eltévelye-
dése romlásba dönthet egy egész nevelő intézetet.”
Éppen azért lelkükre köti az előjáróknak, hogy ébe-
ren örködjenek ama eszközök megtartásán, amelyeket
ő ajánlott a tisztaság megőrzésére s ha észreveszik,
hogy valaki ingadozik ebben az erényben, az Isten
és a lelkek szerelmére s a Társaság iránti ragaszkodás-
ból hassanak oda, hogy az ilyen kizárassék.

Ez még nem elég: a tisztaság szeretete egész a
hősiességig sarkallja. Mindnyájan tudjuk, mennyi fá-
radságba, küzdelembe és áldozatba került neki a mi
Társaságunk s milyen bensőségesen szerette azt. És
mégis, halljátok csak, mit írt Rómából 1873. február
5-én: „A nagy nyilvánosság sokszor beszél a jó
erkölcsök ellen elkövetett cselekedetekről és szörnyű
botrányokról. Rettenetes nagy baj ez, valóságos sze-
rencsétlenség és én kérem az Istent, engedje meg,
hogy inkább bezárják minden intézetünket, mintsem

ebhez hasonló szerencsétlenségek történjenek bennük.”

Nagyon komoly elmélkedés tárgyává kell tennünk ezeket a súlyos szavakat, sőt szeretném, hogy e szavak világánál fontoljuk meg, amit most fogok mondani a módról, amellyel Don Bosco akarata szerint kell kifejtenuünk nevelői munkánkat az ifjúság körében.

Szent Alapítónk többször ismételte, hogy őt az Úr az ifjúság közé küldte munkálkodni: ez a mi feladatunk. És lássuk, hogyan gondolkozott ő az ifjúságról.

Don Bosco elméjében a hit a legmagasztosabb fogalmak forrása volt. Ő, aki jelmondatának és programjának választotta: *Lelkeket adj nekem!* — a gyermekben nemcsak valami szent dolgot látott, amelynek a legnagyobb tisztelet jár ki, hanem elsősorban a lelket tekintette, amelyet üdvözíteni kell, egy szívet, amelyet megőrizni és megtisztítani a feladata, hogy az Isten temploma legyen. Ezért az Úr Jézus példájára szerette, ha körülvették a gyermekek, akik örömet képezték, nemcsak azért, hogy e liliomoknak, az ártatlanság e virágainak illatát érezze, hanem azért, hogy ápolja és megvédje e szépségüket és illatukat. A hitnek ilyen tiszteletet parancsoló érzésével közeledett ő a gyermekekhez s azt akarta, hogy fiai is így cselekedjenek.

Azonban nem volt ismeretlen előtte az sem, hogy az ifjak koruk sajátos kedvessége és ártatlanságuk bájossága által súlyos veszedelmet jelenthetnek nevelőikre. Jól lesz tehát, hacsak futólagosan is, elménkbe

idézünk néhány szabályt és figyelmeztetést, melyet okulásunkra hagyott, hogy megóvjon bennünket és fenntartson a mi nagyfontosságú hivatásunk magaslatán.

A tisztaság ápolása és védelme.

A nevelő feladatai sokoldalúak és különbözők, de valamennyi egybe fut össze s ez az éberség vagy a felügyelet, mert nagyrésztben ettől függ, hogy a gyermeket megóvjuk a rossztól s előresegítsük a jóban. A tanító is tanítás közben örködik, mert az elmének megvilágítása semmit sem használna, ha a felügyelet hiánya folytán megromlanék a szív.

A szalézi intézetekben éppen ezért kivétel nélkül mindenki felügyelő, mert a felügyeletben és a felügyelet által végezzük a megóvásnak és alakításnak kettős munkáját. S valóban a felügyelet nemcsak a szeretet megnyilvánulása, hanem a tisztaság védője és őrzője.

Íme ezért ajánlja és írja elő a mi szent Alapítónk a felügyeletet olyan határozottsággal, hogy az szinte túlzásnak látszik. Hosszú tapasztalatai alapján tudta, hogy a magukra hagyott gyermekek abban a veszélyben forognak, hogy megromlanak; elég egy szó, valamely társuknak egy intése, hogy az addig tiszta szívből kitépje a tisztaság liliomát. Don Boscónak pedig az feküdt leginkább a szívéen, hogy gyermekeinek lelkében tündököljön az érintetlen tisztaság s éppen azért arra törekedett, hogy minden eszközzel megvédje őket.

Olvassátok el a házak Szabályzatát s ott megta-

láljátok a fentebb mondottak legmelegebb ajánlását „A növendékek sohse legyenek egyedül, — írja ő — hanem legyen rajtuk mindig az igazgató s a felügyelők éber szeme. Nemcsak a felügyelőknek, hanem az igazgatónak is állandóan növendékei között kell lennie. A felügyelőknek meg kell előzniök a növendékeket azon a helyen, ahol gyülekeznek s maradjanak ott, míg mások nem helyettesítik őket”.

Azt akarja továbbá, hogy különös gondosság tárgyát képezzék a nehéz természetű, sőt féktelen növendékek: „A tanítók, felügyelők midőn növendékeik között megjelennek, mindjárt ezekre fordítsák figyelmüket és ha észreveszik, hogy valamelyikük távol van, azonnal kerestessék meg azzal az ürüggyel, hogy nekik valamit mondani, vagy figyelmükbe ajánlani akarnak”.

Szabályzatunk második részének második fejezete lényegében és híven tartalmazza magától a szent Alapítónktól lefektetett irányelveket. Legyen szabad itt felemlíteni néhányat.

„A növendékek felett a felügyelet legyen körültekintő és okos, és ne csupán a fiatalabb rendtagokra legyen bízva, hanem a miséspapokra és kisegítőkre is.” (113 p.) Amint látjátok, papok, kispapok és kisegítők mindannyian kivétel nélkül felügyelők, mert mindannyiukra rá van bízva a legmagasztosabb feladat, hogy a növendékek szívében megvédjék és ápolják a tisztaságot. Valamivel később mondja: „A ház előjárói körültekintéssel figyeljék, hogyan történik a növendékek felett a felügyelet”. (114 p.) A növendékek,

akiknek mindenütt gondos felügyelet alatt kell állaniok, sobase legyenek szorosan egymás mellett, különösen az asztalnál, a hálóteremben, templomban, tanulóteremben, az iskolában és egyéb összejövetei helyeken, sőt egyes esetekben jó lesz őket kor- és fejlettség szerint osztályozni". (115 p.) „Öltözködés dolgában a növendékektől megkell követelni az intézeteink vallásos jellegével és Alapítónk szellemével járó szemérmességét és illendőséget". (116 p.) A legnagyobb gondossággal akadályozzuk meg az úgynevezett érzelgős barátkozásokat, a cédulaváltásokat, a csókokat, cirógatásokat, kézjátékokat, a rekreáció alatti csoportosulásokat, a nem intézetiesekkel való minden nem illő viszonyt és mindenekfelett a rossz beszédeket". (117 p.) „Aki szóval vagy tettel botrányt okoz társainak és kellő intelmek ellenére sem javul meg, azt határozottsággal, de mindig kellő tapintattal el kell távolítani". (118 p.) „A hitet, az erkölcsöt és a tanulásban való haladást veszélyeztető könyveket és lapokat távol kell tartani a növendékektől, ideértve egyes remekírókat is és ha az ilyen könyvek valamelyikének olvasását az iskolai hatóság tenné kötelezővé, legyen előzőleg kellően expurgálva. Év elején követeljük meg a növendékektől a birtokukban lévő összes könyvek jegyzékét. Az e dologban elkövetett öszinteség hiány súlyos mulasztásszámba megy. „Időnkint gondos vizsgálatot kell tartani, nehogy veszélyes olvasmányok kerüljenek a házba vagy valahol eldugva legyenek".(119 p.) „Mindazok a helyek, amelyek az erkölcsi életre veszélyesek volnának, legyenek jól kivilágítva és kellő felügyelet

alatt. Felügyelésre szorul a borbélyműhely, a betegszoba, a sekrestye és a többi helyek, ahová a növendékek bejuthatnak. A különféle helyiségeket, ha a növendékek nincsenek ott, mindig zárva kell tartani és a kulcsok valamelyik előljárónál legyenek". (120 p.)
„Az esti imák után, kivéve a rendkívüli szükséges eseteket — akkor is kellő felügyelettel — a növendékeknek nem szabad tanulniok vagy dolgozniok". (121 p.)
„Ne hívják a növendékeket a társalgóterembe a templomi ájtatosság, tanulás vagy előadás ideje alatt az igazgatónak vagy a prefektusnak külön engedélye nélkül. A látogatás ideje alatt legyen jelen egy rendtag minden kellemetlenség megakadályozása végett és hogy a látogatóknak alkalmas felvilágosítással szolgáljon". (122 p.)

Egyszóval Don Bosco értelmezése szerint a felügyeletnek azt a nagyszerű célt kell megközelíteni: a növendékeknek erkölcsileg lehetetlenné tenni, hogy hibát kövessenek el¹¹⁶ s ezzel beszennyezzék vagy csak elhomályosítsák is szívük tisztaságát.

Kötelességemnek tartottam Atyánk eme bölcs figyelmeztetéseit felidézni, hogy egyre jobban meggyőződünk, mily erős volt az ő kívánsága, mily lobogó a vágya, mely eltöltötte a szívét, hogy gyermekeinek lelkét anygali tisztaságban lássa tündökölni.

Ez okból más irányelveket is adott, melyekkel nemcsak az volt a célja, hogy védelmezze növendékeinek szívtisztaságát, hanem sokkal inkább és mindenekfelett a szaléziakét, felhíván a figyelmüket nehéz hivatásuk veszélyeire.

Mivel lehetetlen mindent felsorolnom, ezek közül is csak a főbbeket említem. „Azok a gyermekek, akik már áldozatai voltak az emberi szenvedélyeknek, gyakran félremagyarázzák még a legközömbösebb szavakat és tekinteteket is. Ezért a legnagyobb óvatossággal kell lennünk, valahányszor velük beszélünk, bármilyen korúak és állapotbeliek, vagy bármit is tárgyalunk velük”. „Egy mester vagy felügyelő se tartsa kezüknél fogva a növendékeket, ha velük sétál, se ne cirógassa őket; ne folytasson velük bizalmas beszélgetéseket, amelyek abba a veszélybe hozhatják, hogy a lelkiismereti titkok birtokába jut”.

Azt akarja továbbá, hogy senki, „sem a tanító, sem a felügyelő ne engedje, hogy a növendékek, akár jelenlétében, akár távollétében szobájába vagy a cellájába lépjenek s ugyanígy megtiltja, hogy „a közös hálóterembe vagy másnak szobájába, vagy cellájába menjenek, kivéve, ha valaki evvel meg „van bízva; mindenkinek aztán kivétel nélkül tilos a növendékek ágya mellett tartózkodni, kivéve akinek a betegekkel szemben szeretetszolgálatot kell végeznie”.

Folytathatnám az idézeteket, de úgy vélem, hogy az eddig mondottak világosan mutatják, milyen szigorú felfogása volt a mi Alapítónknak, midőn a tisztaságról volt szó. És most már érthető, hogy ily bölcs irányelvek mellett hogyan lehet foglalkozni az ifjúsággal nevelési módszerének sajátos szeretetével. Ily módon a szeretet nem egyéb, mint a türelmes, áldozatos, minden érzélgősségtől mentes jóság kivirág-

zása. A családiasság szelleme nem csinál a gyermekből bábut az érzéki szeretet számára, amelyet rögtön átadnak a dajkának, mihelyt unalmassá válik, hanem megneemesíti a nevelőt s az áldozat emberévé teszi, aki nem keresi a cirógatást, hanem latbaveti minden erejét a hősiességig, amint azt csak egy édesanya tudja megtenni, hogy így a növendék szívébe ültesse az erény palántáit. Az érezhető szeretet, amelyről most beszéltünk, sohasem hagyja magát befolyásoltatni a gyermek kedvességétől, nem állapodik meg a külsőnek, hanem egyenesen a lélekre irányul; nem a kedveskedések viszonzására törekszik, hanem komoly, formáló munkára: egyszóval olyan szeretet, amely feláldozza magát, mindent odaad, még az életét is, hogy a növendéket a tiszta élet ragyogásába vezesse. Ép ezért Don Bosco, mikor a nevelőnek ajánlja, hogy szerettesse meg magát, rögtön hozzáteszi: „Ezt a nagy célt úgy fogja elérni, ha szóval, vagy még inkább tettel megérteti, hogy az ő gondossága kizárólag növendékeinek lelki és ideiglenes javát célozza”.

Kedves fiacskáim, bizonyos terjengősséggel tárgyaltam ezt a pontot, mert a Gondviseléstől ránk bízott ifjúság közti munkának a kulcsát látom benne. Sőt lelkiismereti furdalásom volna arra nézve, hogy nem mondtam el mindent, ha nem csatolnék hozzá még egy megfontolást, amelyet ugyancsak szeretett Atyánk szavai sugalltak nekem.

Egy emlékezetes körlevél.

A már idézett 1874 febr. 5-i körlevélben ünneplés és szinte szokatlan bevezetés után, „mert az egyik legfontosabb tárgyról akar beszélni, vagyis a módról, hogyan mozdítsuk elő és őrizzük meg az isteni Gondviselés jóvoltából gondjainkra bízott ifjúság között az erkölcsösséget,” minden további nélkül folytatja: „Változhatatlan alapelvként felállítható, hogy a növendékek erkölcsössége annak az erkölcsösségtől függ, aki őket tanítja, felügyel rájuk, vezeti őket. Kinek nincs, nem adhat — tartja a közmondás. Üres zsákból nem lehet gabonát merni, sem üledékes üvegből tiszta bort önteni. Éppen ezért, mielőtt mások tanítóivá lépnénk elő, nélkülözhetetlen, hogy mi magunk bírjunk azzal, amit másoknak akarunk nyújtani.” És miután emlékezetbe idézte a jó példaadás fontosságát, így folytatja: „Ha tehát elő akarjuk mozdítani növendékeink erkölcsösségét és erényességét, nekünk kell vele bírni, nekünk kell azt gyakorolnunk, hogy cselekedeteinkben és szavainkban lássák, s nem szabad növendékeinktől olyan erény gyakorlását követelni, melyet mi magunk elhanyagoltunk. Tehát kedves fiaim, ha elő akarjuk mozdítani intézeteinkben a jó erkölcsösséget, jó példával kell tanítanunk.” Néhány megfontolás után hozzáteszi még: „Nem akarom titkolni előttetek, hogy veszedelmes időben élünk. Olyan a mai világ, amilyennek Údvözítőnk leírja: *Mundus totus in maligno positus est.* Mindent akar látni, mindent meg akar

ítélni. Az Isten ügyeinek rosszindulatú, gonosz megítélésén kívül gyakran még nagyítja és igen sokszor koholja a dolgokat mások nagy kárára. Ha azután történetesen való dolgokkal alátámoogatja ítéletét, képzeljétek el, hogy erre milyen zaj támad, hogyan kürtöli világgá az egész ügyet. Mindazonáltal, ha pártatlan lélekkel keressük a bajok forrását, legtöbbször azt látjuk, hogy megromlott a szó, kialudt a mécses: vagyis az életszentség megszűnt abban, aki parancsolt s ez adott okot a bekövetkezett szerencsétlenségeknek."

„Oh szent tisztaság — kiált fel Don Bosco — de nagy erény vagy te! Amíg te tündökölsz köztünk, vagyis amíg szalézi Szent Ferenc fiai megbecsülnek azáltal, hogy gyakorolják a visszavonultságot, a szerénységet, a mértékletességet és mindazt amit fogadalommal ígértünk Istennek, mindaddig dicső helye lesz nálunk az erkölcsösségnek, és az erkölcs tisztasága, mint lobogó fáklya tündököl majd a tőlünk függő minden intézetben."

Ki az közülünk, aki mélységes meghiúsulást ne érezne szent Alapítónk ilyen emelkedett és szívből fakadó fájdalmas sorainál? Az atya szól itt, aki remeg fiaiért s azt akarja, hogy szentek legyenek és tiszták, hogy tiszták és szentek maradjanak a gondjukra bízott ifjak.

És figyeljétek meg, hogy Don Bosco e szavakat az Alapszabályok jóváhagyásának előestéjén írta, amint ő mondja, a Kongregáció legfontosabb pillanatában, miután imádkozott a szentmisében és fohász-

kodott a Szentlélekhez és az Egyház legfőbb fejének különleges áldását kikérte. Ennek a megállapítása domborítja ki helyesen annak az intellemtnek fontosságát, melyet szeretett Atyánk adott, aki a mi vigasztalásunkra s a Kongregáció jövőjére mintegy biztosítás — és kívánságképpen hozzátette: „Mindig dicsőséges marad, ha fiai megbecsülik a tisztaságot.”

A szent megnemalkuvás.

Egy dolog sem feküdt jobban a szíven a szent tisztaságnál. Nagylelkűen nézett el más hibákat, de ezen a ponton nem engedett soha. Hallgassuk meg atyai szavát: „Legyen gondotok — úgymond — legyen gondotok az erkölcsösségre, mentsétek meg az erkölcsösséget. Nézzetek el mindent, élénkséget, felületességet, de soha az Isten megbántását és különönmódon nem a tisztasággal ellenkező bünt. Legyetek éberek e ponton és minden figyelmeteket szenteljétek a gondjaitokra bízott ifjúságnak.¹¹⁷ És mást: „Egyedül csak az erkölcsösség kérdésében legyenek kérlelhetetlenek az előljárók. Inkább annak a veszélynek tegyük ki magunkat, hogy egy ártatlant távolítunk el intézetünkéből, mintsem hogy megtartsunk egy botrányokozót.” És hozzát teszi: „Jobb bezárni egy intézetet, mintsem a tisztaság elleni bűnököt kövessenek el ott.”¹¹⁸ Kemény szavak ezek, amelyek kifejezik mindazt az irtózást, melyet Don Bosco e rút bűnnel szemben érzett. Ő remegett annak csak a gondolatától is, hogy a mi intézeteinkben megsértik a szemérmességet. A nagy nyilván-

nosság előtt sírva fakadt, mikor e tárgyról nagy melegséggel beszélt. Ahogyan Don Bosco beszélt, úgy beszéltek és cselekedtek az ő első igazgatói. Azokban az években az igazgatónak és segítőtársainak legfőbb gondja volt a bűn leküzdése; állandó és pontos volt a felügyelet a fiatalabb rendtársak felett, a fiatal felügyelők, a még tapasztalatlan tanítók felett s maguk a növendékek felett. Pontosak és szinte aggályosak voltak a szemérmetességet illető minden figyelmeztetés megtartásában a növendékekkel való bánásmódban, s különösen az érzelgős barátságok kerülésében.

Ne forduljon elő, hogy a megváltozott viszonyokra való hivatkozás ürügyével valamely rendtársunk nagyon is intenzíve foglalkozzék annyi mindenféle, talán túlsok dologgal, és keveset vagy éppen semmit a növendékek lelki nevelésével. Jaj nekünk, ha mindenre kiterjed a figyelmünk, pontosságot követelünk minden kötelességvégzésben, de közömbös maradna számunkra, hogy az áldoztatókortól teljesen üres, a növendékek nem imádkoznak, nem szeretik az istentiszteleteket s nem kíváncsiak a társulatokba. Ilyen esetekben természetesen az erkölcsösség sem állhat magas fokon. Mi is félünk Don Boscóval, hogy a bűn befészkelet magát és meggyökerezik a mi intézeteinkben. Az ő szent irtózáásával félünk a büntől s az ő példájára helyezzük előtérbe a szentséget és az erkölcsösséget s legyünk meggyőződve, hogy ezzel megnyerjük a többit mind, tanulást, egészséget, rendet, fegyelmet.

Az egyik emlékbem, melyet Don Bosco fiai számára írt, a többi között ezeket mondja: „Sohsem leszel túlszigorú azokban a dolgokban, amelyek az erkölcsösség megóvására szolgálnak.”¹¹⁹ Szeretett jó Atyánk, aki sohasem akart tudni a szigorúságról, most a szigorúságot ajánlja és hozzá teszi még, hogy szükség esetén olyannak kell lennie, hogy bármily áldozat árán képes legyen megvédeni az erkölcsösséget. Azt hiszem, ezek a szavak figyelmeztetésül szolgálhatnak ama előljárók számára, akik feljogosítva éreznék magukat, hogy önkényes engedelményeket tegyenek azzal az ürüggyel, hogy az igények most kényesebbek.

Illendőség a ruházatban.

Idézzük még egyszer elménkbe, hogy Don Bosco épúgy, mint a többi szent, nem azért küldetett az Istentől, hogy hagyja magát tova sodortatni az árral, hanem, hogy ellene szegüljön. Napjainkban épúgy, mint a maga idejében fenntartaná teljes szigorát és rendreutasítaná azt, aki megfélelkezik a hagyományról s atyai tanításáról. Ő nem engedne meg bizonyos mozgófényképelőadásokat, bizonyos szavakat, bizonyos sportöltözékeket; sem pedig bizonyos illetlenségeket a növendékek ruházatában. Mit szólna egyes intézetekhez, ahol valamennyi növendék túl rövid harisnyát hord s ehhez olyan nadrágot, melyet inkább fürdőruhának nevezhetnénk, mint papoknál és szerzeteseknél nevelt növendékek ruházatának. Hol van a ruházat szemérmessége és illendősége, amelyet

intézeteink vallásos jellege és Alapítónk szelleme megkíván, amint azt Szabályzatunk már fennidézett 116. cikkelye előírja? Néhány esetben valóságos szemérmertlenségről van szó és én remegéssel gondolok rendtársaimra, főképp a fiatalabbakra, akik ilyen veszélyes meztelenségek között kénytelenek élni! Hassanak oda az igazgatók, hogy ne jussanak holt betű sorsára az *Atti del Capitoloban* ismételten közölt sürgető felhívások.

Ugyancsak bátorodom emlékeztetni arra, hogy a Szerzetesek Szent Kongregációjának 1928. augusztus 23-án kelt körlevele s a Zsinati Szent Kongregációnak 1930. január 12-én kelt instrukciója, bár első sorban a női szerzetes intézményeket tartja szem előtt, szigorú rendelkezései és különlegesen súlyos figyelmeztetései által teljes világossággal szól hozzánk, arról, hogy mi az Egyház álláspontja az öltözködés illendőségének kérdésében, hogy megőriztessék a gyermeki lélek tisztasága.

Néhány idősebb rendtársunk több évi távollét után az Oratóriumba érkezve csodálkozását, de még inkább örömét fejezte ki előttem, midőn megállapíthatta, hogy az Oratórium valamennyi növendéke olyan illedelmesen öltözködik, mint Don Bosco idejében: „Egyet sem látni rövid harisnyában, meztelen lábszárakkal.” Megemlítem ezt a nem minden jelentőség nélküli esetet, hogy egy példát idézzek.

Ha Don Bosco készebb lett volna bezárni egy intézetet, mintsem hogy az erényt veszélyeztesse, ne habozzunk eltávolítani azokat a gyermekeket, akik

nem akarnak alkalmazkodni a mi programunk előírásához. Annak a néhánynak a helyébe sokan jönnek s nekünk meglesz az elégtételünk, hogy megőriztük intézetünk komolyságát és erkölcsösségét. Szerencsétlenek azok az intézetek, ahol azt hiszik, hogy engedményekre támaszkodva is meg lehet élni s eltűrni a kimenőket, a ruházat szabadságát s a mi szellemünkkel ellentétes látványosságokat. Meg fogják látni, hogy később teljesen elnéptelenednek és üresek lesznek.

Kéves kivétellel maguk a családok is értékelik a mi egyenességünket és szent határozottságunkat. Nem, egyáltalán nem a fegyelmetlenség és a világiassal felkelés beszivárgásának megengedése fogja felvirágoztatni intézményünket. Társaságunk fejlődése egészen más feltételekhez van fűzve.

Mikor Don Bosco 1886-ban Barcellónában tartózkodott, egy álmában meglátta Társaságunk jövőjét. Egy csodálatos pásztorleány felszólítja, hogy fordítsa tekintetét annak a mérhetetlen területnek megtekintésére, mely Valparaisótól Pekingig terjed s a szaléziák gondjaira van bízva. Jó Atyánk mélyen meghatva, alig tudja hinni alázatos Társaságának csodálatos fejlődését s akkor a pásztorleány megnyugtatta, ígyszólván hozzá: „Fogj hozzá jóakarattal, csak egy dolgot ajánlj: hogy fiaim ápolják a Szűzanya erényét.”

Ime intézeteink virágzásának ez a feltétele. Szeretett fiaim! Atyánknak a közelmúltban történt szenttéavatásától, a ti buzgóságtoktól, a Kongregáció iránti ragaszkodástoktól várom annak bebizonyítását, hogy

valóban ragaszkodtok Atyánk szelleméhez s felteszitek magatokban, hogy fokozátok buzgóságotokat s felhasználjátok mindazokat az eszközöket, amelyek segítségünkre vannak a Szűzanya erényének, az anyagi tisztaságnak megőrzésében.

Érzelgős szeretet.

Don Bosco a tisztaság dicséretének elzengése után néhány dolgot ajánl: „Ezeknek gyakorlatbátétele — úgymond — nagy hasznokra lesz, sőt biztosíthatlak, hogy megőrzi nektek ezt az erényt s vele minden más erényt.” Ezek közül az eszközök közül a második a következő: „Kerüljétek a másneműekkel való bizalmasságot, aztán ne kössetek kizárólagos és érzelgős barátságot az isteni Gondviselés ránk bízta gyermekekkel. Szeretet és finom bánásmód mindenivel, de érzéki ragaszkodás soha senkihez!”

A megelőző módszer aranylapjain ugyanezt ajánlja a következő szavakkal: „Kerüljék mint a pestist a növendékekhez való mindennemű érzelgős ragaszkodást vagy kizárólagos barátságot és jusson eszükbe, hogy egyetlen egynek az eltévelyedése kockára teheti egy nevelőintézet jó hírnevét.”

Atyánk eme figyelmeztetése minden fiának szól. Senkisem érezheti magát túl biztosnak. Sem az erényesség, sem a tapasztalat, sem a kor, sem a hivatal nem ment föl a köteles óvatosságtól, bizonyos szent félelemtől. A tisztaságra is alkalmazhatjuk az Apostol szavát: „Ezt a kincsünket törekeny edényekben hordozzuk.”¹²⁰

A történelemnek sajnos fel kellett jegyeznie a súlyos bukásokat, amelyekbe a már nem fiatal és nem tapasztalatlan személyek estek ; hallgassuk meg hát a Szentlélek figyelmeztetését : „Aki áll, vigyázzon, el ne essék.”¹²¹ Don Bosco nem tesz különbséget, ő azt akarja, hogy a legnagyobb óvatossággal legyünk, valahányszor gyermekekkel beszélünk, legyenek azok bármilyen korúak és állapotbeliek. Igaza volt Szent Antoninnak abban, hogy a 7 éves gyermekkel épúgy kell bánni, mintha 25 éves volna. Napjaink ifjúsága bizonyára nem fejletlenebb és romlatlanabb, mint volt a szent koráé.

Legyen gondjuk az igazgatóknak, hogy a rendtársak kiképzésében a Szent Alapítónktól használt módszert kövessék. Ime, hogyan írja ezt le Don Lemoine: „Ha észrevette, hogy a növendékekkel túl bizalmasak, figyelmeztette őket. Nem engedte meg, hogy kezükön fogják a növendékeket, celláikba vezessék s a hálóban az ágyak közé lépjenek, kivéve, ha nagyfotosságú esetek ezt kívánják. Azt akarta, hogy minden időöltés és társalgás a közösség jelenlétében menjen végbe és semmi ürügy alatt sem elkülönített helyen. Figyelmeztette őket, hogy egyetlen szavukban, cselekedetükben se legyen semmi olyan, ami ezt az erényt távolról is kétségbe vonhatná. Nyomatékosan ajánlotta nekik, hogy teljes szigorral őrizkedjenek érzékeik felett és midőn más nevelő intézetekbe küldte őket istentiszteleteknél segédkezni, lelkükre kötötte, hogy szemüket hagyják otthon.”¹²² Ha megessett, hogy egyik-másik fiát az oratóriumokba küldte,

hogy katekizmust tanítson, figyelmeztette, hogy ne hagyják szívüket elcsábítani s azért azt szokta mondani: „Gondoljatok arra, hogy halászni küldtelek és nem szabad megtörténnie annak, hogy ti estek a hálóba.”¹²³ Azt akarta, hogy a mi szeretetünk tiszta legyen mint az angyaloké s mielőtt eljutna a növendékekhez, áthaladjon Jézus legédesebb Szívének sebein, hogy így isteni módon megtisztuljon és megnövekedjék. Az ő elgondolása szerint növendékeink arcában csak az Isten képmását szabad látnunk és semmi földit. Jaj annak, aki meggyalázza azt a képmást s a sárba rántja: isteni és emberi törvények állnak e képmás védelmére rettenetes büntetésekkel. Kérjük az Urat, hogy Don Bosco egy fiát se kelljen átokkal sujtania, amelyet a gyermekek megrontóira mondott. Don Bosco nem szűnik meg ismételni, hogy a szeretet az áldozatosságban mutatkozik meg és nem az ellenszenvenységben: a szeretet, amely nem nevel, rombol. Jól tudom, a legtöbb esetben azzal kezdődik, hogy jót akarunk tenni; ha csakugyan így van, mihelyt észre vesszük, hogy a szívünk nyugtalankodik vagy túllépi a határt, szakítsunk határozottan és kerüljük még az árnyékát is a kevésbé fegyelmezett látszatoknak. Nem elég, hogy tiszta a nevelő, tisztának is kell látszania. Ne történjék meg, hogy maguknak a növendékeknek kelljen látniuk bizonyos gyengeségeket, bizonyos kivételezéseket s rajta megbotránkozniok. Egy iskola és gyakran egy nevelőintézet nevelési munkája ilyenkor hajótörést szenved. Don Bosco még az égből is ismételte számunkra; „A

tisztaság tekintetében én semmiért sem engedek és határozottan kívánom, hogy senki se tegye kezét másra, kívánom, hogy senki se bizalmaskodjék a növendékekkel, bármilyenek is legyenek.¹²⁴ „Ígénybe kell venni az ellenszereket, — folytatja ő — hogy megelőzzük a bukásokat, ne üzzünk kézijátékokat, ne járkáljunk karonfogva, ne csókoljunk meg más semmi oknál fogva, ne karoljuk át mások nyakát, ne szorongassuk a kezét, legyünk óvatosak tekintetünkben s kerüljük az ajándékosztogatást azoknak, kik szebbek, kedvesebbek másoknál.”¹²⁵

Ugyanezeket a szabályokat találjuk a mi égi pártfogónknál, Szalézi Szent Ferencnél: „Nézzétek — úgymond a szent — a tiszta liliumot, a tisztaság jelképét. Megőrzi tisztaságát és illatát a tövis között is, csak hozzá ne érjenek; de mihelyt elvlasztjuk törzsétől, kellemetlen és elviselhetetlen szagot áraszt magából.” Éppen azért ő sem akarta, hogy valaki még játékból, tréfából hagyja arcát, kezét érinteni, mert ezek a cselekedetek, bár nem sértik meg mindenkora szemérmességét, mégis egyre jobban gyengítik.¹²⁶

Kötelező óvatosság.

E pontban, szeretett fiaim, nem szünök meg kérlelni titeket. Ha nem volna hozzá más jogcímem, feljogosítana jó Atyánknak ehhez való ragaszkodása.

Tekintettel kell lennünk a növendékek finomlelkűségére és érzékenységére s arra a veszélyre, hogy esetleg kedvezőtlen benyomást nyerhetnek. Ez olyan kérdés, mely nagyon soknak elkerüli a figyelmét.

Azt gondoljuk, hogy csupán a szeretetüket akarjuk megnyerni, jót teszünk velük, esetleg a Kongregációnak is nyerünk egy tagot, — de még ez sem menti a meg nem engedett cselekedeteket. Berthier mondja el a következő esetet. Egy napon valamely misszionárius atyánál megjelent egy jámbor és nagyon komoly életfelfogású hajadon. Alaposnak elismert szerzetesi hivatása volt s tanácsot jött kérni, hogy milyen intézetbe lépjen. A jó atya így felelt kérdésére: — Ott vannak a nővérek, kiknél nevelkedett. — Atyám én soha sem lépnék be hozzájuk. — És miért? — Mert intézeti növendék koromban tanítóim soha sem szüntek meg cirógatni. És én ekkor magamban mondogattam: „Hogyan lehetséges az, hogy ezek a személyek, mikor lemondtak családjukról s a földiekhez való minden ragaszkodásról, rabjai lesznek ezeknek a bűnös haszontalanságoknak. Én nem akarok ehhez az intézethez tartozni.”¹²⁷ — A szerző, minden valószínűség szerint a szóbanforgó misszionárius atya, hozzáteszi: „Ennek a hajadonnak helyes ítélőképessége volt.”

Ne történjék meg, hogy a mi volt növendékeink vagy rendtársaink közül valamelyik kénytelen legyen azt mondani, hogy nem igen épült azokon a felesleges kedveskedéseken, amelyeket növendék korában iránta kimutattak. Nem szabad megengednünk magunknak — figyelmeztet Don Bosco —, hogy olyasmit mondjunk vagy cselekedjünk, ami bennük rossz gondolatot ébresztene, érzéki ragaszkodást keltene.¹²⁸

Hasznosnak látom, hogy itt hívjam fel figyelme-

teket egy értékes tanubizonyságra, melyet Cagliero bíbornok tett a szenttéavatási perben.¹²⁰ A következő szavakkal kezdte felsorolni mindazt, amit saját szemével látott sok éven keresztül: „Isten szolgájának az ifjúság iránti szeretete több volt a szülői szeretetnél és mégis soha sem cirógatta, csókolta őket és nem ölelte magához. Soha sem láttam, hogy ölébe ültette volna valamely növendékét; a legszeretőbb atya volt növendékei között anélkül, hogy érzéki szeretetet táplált volna irányukban.”

Ennek előrebocsátása után a bíbornok visszaidézte Don Bosco néhány szavát, amelyeket Amerikából való visszatérése után intézett hozzá, pár nappal utolsó betegsége előtt. Ime itt vannak azok a szavak, a legemlékezetesebbek azok között, amelyeket mi tárgyunkra nézve ismerünk: „Nagyon meg vagyok elégedve, hogy visszatértél. Látod, Don Bosco már öreg, és nem tud már dolgozni, az életem végéhez jutottam már. Dolgozzatok ti többiek és mentsetek meg a szegény ifjúságot. Most egy aggodalmam nyilvánítom ki előtted (és szemei erre megteltek könnyel). Attól félek, hogy valaki a mieink közül rosszul értelmezi majd Don Bosco szeretetét az ifjúság iránt és az én gyónatási módomat, hogy egész közel engedtem magamhoz a gyónó gyermekeket, elhagyja magát csábítani az érzelmességtől s azután igazolni törekszik magát, hogy Don Bosco is így cselekedett, mikor velük bizalmasan beszélt, vagy mikor gyónatta őket. Jól tudom, hogy egyeseket legyőz a szívük és én ebben veszélyt és lelki kárt látok.”¹³⁰

Most megértjük már, hogy mennyire, szinte légiiesen finomnak akarta azt a szeretetet, melyet a gyermekek iránt érzünk. Az ártatlanság — mondja az álom — liliom : egy durva kéznek pusztá érintése elrontja. Kövessük azért a mi Szalézi Szent Ferencünk tanítását, aki azt mondja: „A mi testünk olyan, mint a törékeny üveg, azért az egyik és a másik test közé az önmegtagadás szalmáját kell raknunk, hogy épek maradjunk.

A tisztaságra való nevelés.

Minthogy beszéltem már a tisztaság megővéséről, kötelességemnek tartom, hogy ha csak röviden is, szóljak még egy nagyon fontos körülményről, arról a gyengéd és fontos elővigyázatosságról, amelyet a legpéldásabb módon kell gyakorolnunk, vagyis a tisztaságra való nevelésről.

E cím, vagy ehhez hasonlók alatt, egyre inkább terjed s már nemcsak a világi nevelők, hanem a papok és szerzetesek között is egy teória, amely szerint idejében fel kell világosítani az ifjakat a tisztaságot illető kérdésekben. És teszik ezt azon a címen, hogy megóvják a gyermek ártatlanságát. Azt mondják, hogy jobb, ha a gyermek nevelőjétől tanuljon meg bizonyos dolgokat, mint romlott társaitól vagy nem nekivaló könyvekből.

Ebben a nagyon kényes kérdésben nekünk világos és határozott szabályaink vannak, amelyekről el nem térhetünk. Ebben a kérdésben az legyen egyedüli magatartásunk, amelyet Don Bosco hagyott ránk.

Amikor ez a tévtan Olaszországban terjeszkedni kezdett, boldog emlékezetű Don Albera felemelte hangját és erélyes szóval figyelmeztette a szaléziákat, hogy ezzel megelőzze e tan beszivárgását. „Ha vannak esetleg olyanok, akik azokat a tanokat követik — írja ő — én mint előljárójuk kénytelen vagyok kijelenteni, hogy aki ilyen tant vall magáénak, nem nevezhető Don Bosco fiának. Nem lehet a fia annak a Don Boscónak, aki boldognak tartotta volna magát, ha csak egy óráig is meghosszabbíthatta volna a gyermek ártatlanságát; aki írásaiban és beszédeiben gondosan kereste a szavakat, amelyek legalkalmasabbnak látszottak, hogy távoltartsák az ifjak elméjétől minden kevésbé tiszta gondolatot.”

Ragaszkodjunk tehát hajlíthatatlanul a mi módszerünkhöz, a mi értékelésünkhöz, atyánk tanításához, akinek a nevelésügy terén és az ifjúság szívének, lelkének ismeretében olyan értéke és tekintélye van, amelyet az egész világ elismer.

1872-ben Don Bosco egybehívta az anyaház gyónatatóit s nagyon a lelkükre kötötte az óvatosságot, ha kényesebb dolgokról kérdezik a gyermekeket, nehogy olyasmire tanítsák őket, amit még nem tudnak. Ha Don Bosco szerint ilyen tartózkodás szükséges magánál a gyónás szentségénél, mennyivel nagyobbak kell lenni annak, melyre kötelezve vagyunk az iskolában, a társalgásban, bizalmas beszélgetésekben? Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy a lelkek formálásának felelős vezetői, az igazgatók és a gyónatatók ne adhassanak és ne adjanak szükség esetén

egyénenként alkalmas tanácsokat az ifjaknak. Don Bosco maga is így beszélt 1862 júniusában: „Elő kell készíteni az ifjakat arra a korra, amikor tizenhét vagy tizennyolc évesek lesznek. Meg kell nekik mondani: Vigyázz, eljön majd egy korszak, amely nagyon veszedelmes lesz rád nézve: az ördög már készíti a hálót, hogy törbe ejtsen. Legelsősorban azt fogja mondani, hogy a gyakori szentáldozás kicsinyeknek való dolog és hogy elegendő, ha néhanapján járulunk csak az Úr asztalához. Azután meg mindent elkövet majd, hogy távoltartson a prédikációtól és unalmassá tegye számodra az Isten Igéjét. El fogja majd hitetni veled, hogy bizonyos dolgok nem bűnök. És végül a társak, az emberi tekintet, az olvasmányok, a szenvedélyek . . . Légy résen! Ne engedd, hogy az ördög elrabolja lelked békéjét, azt a lelki szépséget, amely most Isten barátjává tesz! — Az ifjak nem fogják elfelejteni e szavakat. És mikor majd felnőnek s kimennek a világba s mi találkozunk velük, így szólunk hozzájuk: Emlékszel-e még arra, amit egykor mondtam neked? Oh igen is, — feleli majd. — És ez a visszaemlékezés jót fog tenni nekik.“

Mit akartok még többet! Sok buzgóságra van szükség tehát és nagy bölcseségre. Az, amit én el akarok itélni, az a nyilvános felvilágosítási téboly és a kevéssé tartózkodó mód, ahogyan az ilyen természetű kérdésekről beszélünk, ha a szükség kényszerít rá, hogy róla tárgyaljunk. Legyünk tapintatosak, midőn a felsőbb osztályokban beszélünk a már serdült

ifjaknak és ne gondoljuk, hogy feljogosítva vagyunk bizonyos magyarázatokra csak azért, mivel ők olyan fordulóhoz jutottak, ahol életpályájukról kell dönteniök. Sokkal jobb, ha jóval kevesebbet mondtunk, mint csak egy szóval is többet. Szeretném még hozzáfűzni, hogy ne tartsuk olyan könnyen éretteknek a mi ifjainkat, bizonyos újság és folyóiratok cikkei számára. Azzal a szándékkal, hogy ostorozzuk és helytelenítjük amit a gonoszok hirdetnek, és gyakorolnak, megismertethetjük azt, amit egyáltalában nem szükséges ismerni. Egy pap mondta nekem, aki hosszú éveket töltött az ifjúság lelkivezetésében: „Arról, amit mi mondunk az ifjaknak, nem mindig az a benyomásuk, amit mi szeretnénk s amit néha elhíthetünk magunkkal, hogy olyan.” Emlékezzünk csak, hogyan beszéltek és hogyan oktattak bennünket a mi régi előljáróink; emlékezzünk vissza, amint már említettem, Don Bosco finomságára, aki mielőtt ki-nyomatni engedett volna egy kifejezést, amely a tisztaságra vonatkozott, hosszasan elmélkedett rajta, felcserélte és ismételten felcserélte olyan figyelemmel, hogy hajlandók volnánk ezt aggályosságnak nevezni.

Apró dolgok ezek, kedves fiaim, de roppant tanulságosak. Egy szent nyújtja ezt a tanulságot, aki mindannyiunknál jobban kívánta az ifjúságnak tisztaságra való nevelését. Ugyanerről a témáról, a megóvásról és örököséről ide illenék Don Rua leveleinek néhány remek lapja. Olvassátok el a körlevelek kötetében 382. lapon. Még jobb, ha a teljes körlevelet olvassák el és magyarázatokkal látják el e tanév

valamelyik havi értekezletén. És még inkább meg lennék elégedve, ha az igazgatók a havi konferenciák alkalmával rámutatnának azokra a többi útmutatásokra, amelyeket a tisztaságra vonatkozólag oly sok alkalommal tettek.

Legyen szabad a végén egy kéréssel fordulnom a tartományfőnökökhöz és igazgatókhoz. Törekedjenek minden eszközzel megakadályozni, hogy ilyen szellemű könyvek és folyóiratok jussanak be intézeinkbe. Biztosíthatlak et flens dico, hogy némely kispap és egynémely pap is, akik biztosaknak érezték magukat és ezen a tiltott úton akartak haladni, hivatásuk elvesztésével bűnhődtek oktalanságukért és vakmerőségükért.

Napjainkban aztán a mi Atyánk szava ünnepélyes megerősítést nyert magának Krisztus helytartójának szavaiban: *Az ifjúság keresztény neveléséről* szóló enciklikában: Hallgassuk meg tisztelettel és ígérjük meg, hogy megvalósítjuk a bölcs útmutatásokat, amelyeket Don Bosco pápája ad nekünk, ha a szexuális nevelésről tárgyalunk.

„Ígen veszélyes továbbá az a naturalizmus, amely napjainkban előnti a nevelés legkényesebb területét, mint amilyen az erkölcsök tisztessége. Nagyon is elterjedt az a tévely, mely végzetes balhiedelemmel és durva szóval az u. n. szexuális nevelésen fáradozik, botorul azt gondolva, hogy megvédheti az ifjúságot az érzéki veszélyektől tisztán természetes eszközökkel, mint amilyen a vakmerő, pláne nyilvános és különbség nélkül mindenki számára rendezett meg-

előző felvilágosítás és ami még rosszabb, hogy egyidőre még alkalmat is nyújtanak neki, hogy mint mondják, hozzászokjanak és lelkük felvérteződjék a veszélyel szemben“.

Ezek súlyosan tévednek, mert nem akarják elismerni az emberi természetnek veleszületett gyengeségét és azt a törvényt, amelyről az apostol beszél, hogy az ész törvényével ellenkezik (Róm. VII, 23.) és nem ismerik a tapasztalatot sem, amely azt tanítja, hogy különösen az ifjakban a bűn a jóerkölcsök ellen nem annyira a tudatlanságnak, mint inkább a bűnalkalmaknak kiszolgáltatót és a kegyelem eszközeitől eléggé meg nem erősített gyöngé akaratnak a következménye.

Ebben a kényes kérdésben, ha a körülményekre való tekintettel valamely egyéni felvilágosítás szükségessé válik, alkalmas időben annak a részéről történjék, akinek Istentől nevelői hivatása és kegyelmi állapota van és tartsa be mindazon óvintézkedéseket, amelyeket a hagyományos keresztény nevelés ismer és az idézett Antoniano eléggé leír, amikor azt mondja :

„Oly nagy a mi nyomorúságunk és hajlandóságunk a bűnre, hogy gyakran ugyanazok a dolgok, amelyeket a bűn ellenszerének mondanak, alkalom és ösztönzés lehet magára a bűnre. Ezért rendkívül fontos, hogy az atya, amikor fiával ily kényes dologról tárgyal, legyen óvatos és ne menjen bele azokba a részletekbe és módozatokba, amelyekkel ez a pokoli hidra megmérgezi a világ nagy részét; meg ne

történjék, hogy ahelyett, hogy kioltaná, fölkelte és oktanul lángra lobbantja e tüzet a gyermek egyszerű és gyengéd keblében. Általánosságban szólva, amíg a gyermekkor tart, elég azokat az eszközöket igénybe venni, amelyek eredménnyel vezetnek be a tisztaság erényét és elzárják az utat a bűn előtt".

Őszentsége atyai és bölcs szavait követte 1931 március 18-án a Szent Officium egy nagyfontosságú döntvénye. Ezen a napon az általános ülésen felterjesztették a kérdést: Helyeselhető-e az módszer, amelyet szexuális nevelésnek vagy szexuális initiációnak neveznek?

A hit és az erkölcsök épségének védelmére helyezett eminenciás és főtisztelendő bibornokok, miután a kérdést alaposan megvitatták s a főtisztelendő konsultor atyák kedvező véleményének vétele után meggyeztek a következő válaszban: *Negative*. Az ifjúság nevelésében feltétlenül követni kell az Egyháztól és a szent nevelőktől eddig követett módszert, amelyet Szentséges Atyánk „Az ifjúság keresztény neveléséről című, 1929 december 31-én kelt apostoli körlevelében ajánl. Vagyis mindenáron törekedni kell a mindkét nembeli ifjúság teljesen alapos és megszakítás nélküli vallásos nevelésére; beléje kell önteni az anyagi erény megbecsülését és szeretetét; nyomatékosan kell ajánlani neki az imát, járuljon a szentgyónás és szentáldozás szentségéhez, tisztelje gyermeki áhítattal a boldogságos Szület, a szent tisztaság anyját és bízva rá magát teljesen az ő oltalmára. Kerülje továbbá nagy gondossággal a ve-

széles olvasmányokat, az erkölcstelen látványosságokat, a gonoszok társalgását és minden bűnalkalmat.

Tehát egyáltalán nem helyeselhető, amit e módszer elterjedése érdekében főleg az utóbbi időben írtak és hirdettek még egyes katolikus írók is.

Amit utoljára ajánlok.

Ebben az értekezésben szoltam hozzátok a mi Atyánk ajánlotta eszköztől, hogy virágjában őrizzük meg házainkban a szent tisztaságot. A többiről más alkalommal szólok.

Azonban nem mulaszthatom el, hogy mintegy csak röviden érintve a dolgot, rá ne mutassak arra az eszközre, melyről Don Bosco azt mondja, hogy: „minden alantas szenvedély felett győzedelmeskedik és a tisztaságot hűségesen megőrzi” vagyis „a mi szent szabályainknak, nevezetesen a fogadalmaknak és az ájtatossági gyakorlatoknak pontos megtartása.”

A mi Alapítónk felhívja figyelmünket, hogy nagy bukások következnek be saját szerzete szabályainak megsértése folytán. Azért mindenki törekedjék arra, hogy egyre jobban megismerje a szabályokat és mindazt, ami saját hivatalát illeti és felelősségének tudatában tegye azt gyakorlatba s gyakoroltassa másokkal. A mi jó Atyánk itt mindenkihez fordul, tekintet nélkül a hivatalra, előljáró vagy alattvalóra, neki csak fiai vannak.

Ki ne emlékeznék arra, hogy Don Bosco egy jó kapust a szerzetesház kincsének tartott? Ugyanaz mondható a mi ipar- és földművesiskoláink műveze-

tőről, a szakácsokról, a sekrestyésekről, a betegápolókról, a beszerzőkről és más hivatalokról, amelyekkel a mi derék kiségtőinket megbízzuk. De ne feledjük el, hogy ezek a mi szeretett fiaink ilyen munkakörük lebonyolításában igen súlyos veszélyeknek vannak kitéve.

Szükséges tehát hogy szeretettel ügyeljünk rájuk és segítségükre legyünk az elkerülhetetlen elkedvetlenedésben, amely hivatalukkal vele járhat. Ily módon lehetséges lesz, hogy feddhetetlen viseletükkel, a szabályok megtartásában megnyilvánuló buzgóságukkal, bölcs és szeretetteljes éberségükkel nagy jót tehetnek, súlyos hibákat akadályozhatnak meg, és erkölcsöt fenyegető veszélyt háríthatnak el.

Aki aztán röviden pár szóban akarja összefoglalni a tisztaság megőrzésére a mi szeretett Atyánktól ajánlott eszközöket, az olvassa át a Ruota álmot. Don Bosco ebben az álmában látta a tisztátalanság ördögétől megszállt és kegyetlenül, borzalmasan sanyargatott ifjakat. „Kimondhatatlan meghatottsággal teli szívvel — mondja ő maga — könnyes szemmel fordultam társamhoz s így szóltam : De hogyan ? Ilyen állapotban vannak ezek a szegény ifjak, akiknek annyit beszéltem, akikkel annyit törődtem a szent gyónásban és a szent gyónáson kívül ?”

Azután megkérdezte, hogyan segíthet e fiúkon, hogy megszabaduljanak a tisztátalanságnak szörnyétől. És a vezető ezt mondta és ismételte : *labor, sudor, fervor*. *Labor in assiduis operibus ; sudor in poenitentis continuis ; fervor in orationibus ferventibus et perseverantibus*. Semmi nem lehet ennél tel-

jesebb. Ugyanazok az eszközök, amelyeket a mi Urunk Jézus Krisztus ajánlott. Atyáink körlevelei, Don Bosco Atyánk élete; a munkára, buzgóságra és az áldozatosságra vonatkozó hagyományaink adják hozzá a legszebb magyarázatot. Ime három igen hasznos és gyakorlati konferenciához az anyag.

„Ha nem tiszta, semmit sem ér.”

Emlékezzünk gyakran arra, hogy ennek az erénynek megszerzésére semmi óvatosság sem lesz felesleges és semmi áldozat túl súlyos a megtartására. Mert a szaléziánus, tisztaság nélkül, nemcsak, hogy semmit sem ér, hanem ahelyett, hogy alkosson, a rombolás és halál eszköze lesz. Őreá is alkalmazható s alkalmazandó villanovai Szent Tamás mondása a papról: „Legyen jámbor, buzgó, ájtatos; legyen bár alázatos, legyen az, ami csak akar, ha nem tiszta egyáltalán semmi sem.” És mi hozzátehetjük: „Ha a szaléziánus tiszta, akkor minden.” És így visszatérünk Don Bosco kedves gondolatára: „Minden jó és minden erény az angyali erény által.”

Midőn 1876-ban Savio Domonkos egy látomásában megjelent Don Boscónak, virágcsokrot nyújtott át neki, amelyben: rózsák, ibolyák, napraforgó, orvosi tárncs, liliom, örökzöld és a virágok közé vegyített búzakaralászok is voltak. „Ezt a csokrot — úgy mond — add át fiaidnak, hogy felajánlhassák az Úrnak, ha majd eljön az óra; légy rajta, hogy mindenkinek meglegyen, ne legyen senki hijjával és senki el ne vegye tőlük. Légy nyugodt, ez elegendő nekik, hogy

boldogok legyenek . . . Ezek a virágok jelképezik az Úrnak leginkább tetsző erényeket. A rózsa a szeretetet jelképezi; az ibolya az alázatosságot, a napraforgó az engedelmességet, az orvosi tárncics önmegtagadást s a bűnbánatot; a búzakaralászok a gyakori szentáldozást; a lilium jelképezi azt az erényt, amelyről írva van: — „Lesznek, mint az Isten angyalai az égben.“ Az örökzöld pedig jelképezi, hogy mindezeknek az erényeknek örökké kell tartaniuk: vagyis jelzi az állhatatosságot. De csak egy feltétel alatt: fiaid viseltessenek áhitattal a Szűzanya iránt és az egész házban tudják megőrizni a tisztaság erényét, mely oly kedves az Úr szemében. És mialatt ő a csokrot nyújtotta, egy énekkar a legfinomabb hangszer kíséretével Savio Domonkoshoz és társaihoz fordulva énekelte: „Ipsi habuerunt lumbos praecinctos et dealbaverunt stolas suas in sanquine Agni. H. sunt sicut Angeli Dei in Coelo.“

Ezek a gondolatok, melyeket a mi Szentünk életéből, szavaiból, álmaiból és természetfeletti megvilágosításaiból vettem, értessék meg minden fiával a tiszta élet angyali programjának szépségét és termékenységét. Ösztönözze őket, hogy azt az atya szeráfi szeretetével gyakorolják, aki ránk hagyta és most újból ránk hagyja mint szenttéavatásának emlékét. Szentségének fényhónából lelkesít bennünket, hogy ne sajnáljunk sem fáradságot, sem küzdést, még életünket sem, ha szükség úgy hozná magával, hogy folytassuk megszentelő és nevelő munkánkat a szent tisztaság fényénél és angyali környezetében.

Kérjük szüntelenül a tisztaság kegyelmét.

Azzal fejezem be, hogy magamévá teszem Don Bosco szavait, melyekkel 1876 okt. 30-án mondott konferenciáját befejezte: „Szeretném, ha ti mindnyájan, növendékek, kispapok és papok, nem mulasztanátok el egy napot sem anélkül, hogy a szentáldozásban vagy a szentmisében különös módon ne kérnétek az Úrtól a kegyelmet, hogy megőrizhessétek ezt az erényt. Kérjük ezt mindenkor mint a legnagyobb kegyelmet. S ha olyan nyomatékkal kérjük, midőn bennünk van a szentségi Jézus, véleményem szerint mondhatom, hogy az Úr Jézus Teste és az Úr Jézus szentséges Vére belénk oltódik, összevegyül a mi vérünkkel és semmi rendellenesség sem merülhet fel.”

Valamennyitekre, szeretett fiaim, és mindegyikre külön kérem a jó Isten áldását és Szepőltelen Szűzanyánk, keresztények Segítőjének pártfogását s a mi Alapítónk és Atyánk szerető támogatását. Magamat pedig buzgó imáitokba ajánlom s vagyok

Jézus Krisztusban szerető testvéretek

RICALDONE PÉTER

JEGYZETEK.

- 1 Atti del Capitolo, n. 64.
- 2 Memorie Biogr., VI, 63.
- 3 Memorie Biogr., XII, 564.
- 4 Memorie Biogr., II, 230.
- 5 Memorie Biogr., VI:1, 33.
- 6 Memorie Biogr., XII, 564.
- 7 Si hoc solum fiat, sufficit.
- 8 Haec est enim voluntas Dei, Sanctificatio vestra (Eph., IV, 3).
- 9 Vocavit vos Deus ut essetis sancti et immaculati in conspectu Eius (Eph., I, 4).
- 10 Me autem propter innocentiam suscepisti (Ps., XL, 13).
- 11 Memorie Biogr., VII, 168.
- 12 Memorie Biogr., V, 157.
- 13 Memorie Biogr., V, 158.
- 14 Memorie Biogr., V, 164.
- 15 Memorie Biogr., IV, 478.
- 16 Memorie Biogr., VI, 62.
- 17 Erunt sicut Angeli Dei in coelo (MATTH., XXII, 30).
- 18 Memorie Biogr., VII, 842
- 19 Crescunt tamquam lilia in conspectu Domini (D. Bosco álmai).
- 20 Memorie Biogr., VIII, 844.
- 21 Memorie Biogr., VII, 414.
- 22 Memorie Biogr., VI, 969.
- 23 Memorie Biogr., VII, 414.

24 Memore Biogr., VII, 797.

25 Nomen sanctitatis duo videtur importare: uno quidem modo munditiam, et huic significationi competit nomen graccum: dicitur enim „agios“ quasi sine terra: alio modo importat firmitatem; unde apud antiquos sancta dicebantur quae legibus erant munita ut violari non deberent; unde et dicitur aliquid esse sancitum quia est lege firmatum; potest etiam secundum latinum hoc nomen, sanctus, ad munditiam pertinere: ut intelligatur sanctus, quasi sanguine tinctus eo quod antiquitus illi qui purificari volebant, hostiae tingebantur (Summa Theol., II-II ae quaest. LXXXI, art. VIII).

26 Zelus ponitur effectus amoris (Summ. Theol., I-II ae, quaest. XXVIII, art. IV ad 3um).

27 Zelus ex intensione amoris provenit (Summa Theol., I-II ae, XXVIII, art. IV).

28 Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt (MATTH., V, 8).

29 Numquam dixit: ipsi Deum videbunt; solum quando venit ad mundos corde ibi visionem Dei promisit. Non sine causa; quia ibi sunt oculi unde videri potest. Quid desideras ortum solis cum oculis lippis (S. AUG. Serm., 53, 6).

30 Tota opera tua in hac vita est sanare oculum cordis, ut Deum videas (S. AUG., Serm., 88, 5).

31 Qui in carne sunt Deo placere non possunt (Rom., VIII, 8).

32 Quia talis est quisque qualis eius dilectio est! Terram diligis? terra eris. Deum diligis? quid dicam. Deus eris? Non audeo dicere ex me; Scripturas audi: Ego dixi Dii estis, et Filii Altissimi omnes (S. AUG., II, in Ep. Joann., 11, 14).

33 Quod futuri sumus vos iam esse coepistis (S. BERN).

34 Primus homo de terra, terrenus. Secundus homo de coelo, coelestis; igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem coelestis (I Cor., XV, 47, 49).

35 Egredere de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui (Gen., XII. 4).

36 Bevezetés a Szabályokhoz.

37 Quod amas in terra, impedimentum est: viscum est penarum spiritualium, hoc est virtutum, quibus volas ad Deum (S. AUG., Serm., 311, 4).

38 Circolari di D. Rua. pag. 484.

39 Quia de mundo non estis (JOANN., XV, 19).

40 Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi (Coloss., II, 20).

41 Vita vestra est abscondita cum Christo in Deo (Coloss., III, 31)

42 A fogadalomtétel szövege.

43 Bevezetés s szabályokhoz, Tisztaság, 52 old.

44 Pulvinar diaboli (CASS).

45 Circolari di Don Rua.

46 Ama parentes, sed praepono Deum parentibus (S. AUG., Serm., 100, 2). Intende amorem hominis: sic puta quasi manum animae. Si aliquot tenet, tenere aliud non potest: ut autem possit tenere quod datur, dimittat quod tenet. Si amas saeculum, amare Deum non potes, occupatam habes manum (ID., ibid., 128, 7).

47 Qui amat patrem aut matrem, plus quam me, non est me dignus (MATTH., X, 37).

48 Nemo militans Deo, implicat se negotiis saecularibus (Tim., II, 4).

49 Memorie Biogr., IX, 705.

50 Memorie Biogr., XII, 26.

51 Memorie Biogr., VII, 85.

52 Satagant Superiores ut omnino claudatur omnium malorum officina qualis est feriarum tempus apud parentes aut amicos transigere (Circolari di Don Bosco, pag. 14).

53 Circolari di D. Rua, pag. 124, 125.

54 Fortasse laboriosum non est hominem relinquere sua, sed valde laboriosum relinquere semetipsum. Minus quippe est abnegare quot habet, valde autem multum abnegare quod est (S. GREG., Hom. XXXII in Evang.).

55 Corpus quod corrumpitur aggravat animam (Sap., IX, 15)

56 Quo enim res aliqua est purior, subtilior, eo est simplicior... Quare cum essentia divina sit infinitae puritatis ac sublimitatis, merito infinite simplex censenda est..... quia est expers omnis compositionis, tam accidentalis quam essentialis..... In rebus creatis quotidie fiunt innumerabiles mutationes.... quarum omnium Deus prorsus est incapax, cum omnino sit illimitatus et per essentiam suam undequaque perfectus..... (Lessius, Divin. Perfect. Consider., IX, X, XX, XXI).

57 Az isteni szeretetről szóló tractatus. I III.

58 Mons Bourgeoishoz intézett levél, 1604. nov. 12. XII. kötet 391. oldal.

59 Quis me liberavit de corpore mortis huius? (Rom. VIII, 24),

60 Castigo corpus meum et in servitutem redigo (I Cor., IX, 7).

61 Ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem (Rom., XII, 1).

62 Ut et vita Iesu manifestetur in corporibus vestris (II. Cor., IV, 10).

63 Mortui enim estis, et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo (Col., III, 3).

64 Et pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, iam non sibi vivant sed ei qui pro ipso mortuus est et resurrexit (II Cor., V, 15).

65 Vivo autem, iam non ego: vivit vero in me Christus (Galat., II, 20).

66 LE CAMUS, Szal. szt. Fer. szelleme (I, 2 old. 4 fej.).

67 Opus tuum in hac vita hoc est: actiones carnis spiritu mortificare. Haec est actio tua, haec militia tua..... Si vere Christi discipulus es, carnem tuam crucifige cum passionibus et concupiscentiis. In hac quidem cruce per totam vitam perpetuo debes pendere. Sic semper vive; si terreno limo gressus non vis immergere, noli de ista cruce descendere (S. AUG., Serm., 156, 9; 205, 1).

68 Pugna contra concupiscentiam tuam..... in baptismo sancto

peccata dimisisti, sed concupiscentia remansit, cum qua regeneratus pugnare debes. Conflictus in teipso est; noli timere hostem extrinsecum: te vince, et mundus, est victus (S. AUG., Serm., 57, 9).

69 Ouamdiu hic vivitur, sic est: sic et ego qui senui in ista militia, minores quippe hostes habeo; sed tamen fatigatus non cessant qualibuscumque motibus infestare senectutis quietem. Acrior pugna iuvenum est: novi eam, transivi per eam.. (S. AUG., Serm., 128, 12; Conf., I, pag. X. c. 29; in Ps., LV, 2, 3; Serm., 2, 3; in Ss., LXIII, 1).

70 Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum ut possitis sustinere (I Cor., X, 13).

71 Continentiam iubes? da quod iubes et iube quod vis (in I Cor., X, 13).

72 Habent aliquid iam non carnis in carne (S. AUG).

73 Glorificate et portate Deum in corpore vestro (I Cor., VI, 20).

74 Terrenum animal, sed coelo dignus, si suo cohaeret Auctori (S. AUG.).

75 Et substantia mea tamquam nihilum ante te (Ps., XXXVIII, 6).

76 Et de isto quoque nomine in nullum iam nomen, in omnis iam vocaboli mortem (TERT.).

77 Pulvis quem proiicit ventus a facie terrae (Ps., I, 4).

78 Virgines esse sensus virginis debent (Szt. Vazul).

79 Nec in praeterita castitate confidas; nec sanctior Davide, nec Sansone fortior, nec Salamone potes esse sapientior. Plurimi sanctissimi viri ceciderunt propter suam securitatem (S. Ger).

80 Crede mihi, episcopus sum, veritatem loquor in Christo, non mentior: cedros Libani et gregum aretes corruisse vidi, de quorum casu non magis praesumebam, quam Gregorii Nazianzeni et Ambrosii (S. AUG.). Sit casus maiorum tremor minorum. Multi promittunt sibi quia mecum iudicabunt, quia dimiserunt omnia sua et secuti sunt me: sed habebant praesumptionem de se, habebant quemdam typhum et superbiam

quam ego solus videbam (S. AUG., I in Ps., X, c. 8, 9). Petrum attende; fuit prius audax praesumptor, et postea factus est timidus negator (Serm., 147, 1). Ecce columna firmissima ad unius aerae impulsus tota contremuit (CXIII, in Ioann., 2). Nemo erit a me firmus, nisi qui seipsum sentit infirmum (Serm., 76, 6).

81 Sola humilitas segura transire potest (S. ANT.). In hac parte expedit plus bene timere quam male fidere (S. Cip.)

82 Summe custodiendus est oculus qui est ianua cordis... quia ascendit mors per fenestras nostras (Serm., 9, 21).

83 Az ifjúság keresztény neveléséről szóló körlevél III.

84 Circolari di D. Rua, pag. 462.

85 Averte oculos meos ne videant vanitatem (Ps., CXVIII, 37).

86 Nemo diu tutus est periculo proximus (S. CIPR., Ep., 68).

87 Incendium libidinis, violatio castitatis est sensuum curiositas (Szt. Lőrinc. De Int. Conf.)

88 Est ut non solum ab opere immundo abstineant, sed etiam a iactu oculi et a cogitationis errore (S. Ger., in Ep. ad Titum.)

89 Oculus meus depraedatus est animam meam (Thren., III, 51).

90 Oculi incitamenta sunt vitiorum, ducesque scelerum (SENECA). Per fenestram corporis in secretum cordis venenum instillare.,. (S. AUG, Serm., 250 de temp.).

91 Nequius oculo quid creatum est? (Ecol. XXVII. 31).

92 Lapsus falsae linguae quasi qui in pavimento cadens (Eccl. XX. 20).

93 Memorie Biogr., IX., 707.

94 Robur animae est sobrietas. Anima sicca sapientissima (ERACL.). Iubar est anima sicca sapientissimum et perspicax neque madescit vini habitu in modum nebulae crassescens (CLEM. ALESS.). Vilis et tenuis mensa bonae valetudinis est mater (CRIS., Hom. 10 in Ioann.). Saturitas castitatem prodegit (AMBR., Serm., 39).

95 Stomachus oppressus magis obruitur quam reficitur (BERN.).

96 Memorie Biogr., IV, 192.

97 Memorie Biogr., IX, 707.

98 Fratres, sobrii estote et vigilate, quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quaerens quem devoret (I Petr., V. 8, 9).

99 Semper cave, quia semper extenta est et parata muscipula inimici tui; vae tibi, si in istam muscipulam cecideris. Claude ianuam cupiditatis... et educeres de muscipula (S. AUG., II in Psalm., XXX, 10). Inde dictus est leo et draco: leo propter apertam iram, draco propter occultas insidias (S. AUG., X in Ioann., I).

100 Circolari di Don Albera, 432.

101 Si in terra erit cor... quomodo erit mundum quod in terra volutatur? Sordescit enim aliquid cum inferiori miscetur naturae... ita animus tuus terrenorum cupiditate sordescit (S. AUG., De Serm. Domini, 1, II, c. 13).

102 LE CAMUS Szal. Szt. Ferenc szelleme II. 4. fej.

103 BERTHIER, Le Pretre, 30, 57.

104 Omni custodia serva cor tuum (Prov., IV, 23).

105 Memorie Biogr., (Archivio).

106 LE CAMUS Szal. Szt. Ferenc szelleme.

107 Memorie Biogr., III, 591.

108 Memorie Biogr.. VIII, 873.

109 AMADEI, Don Ruua élete III, 185.

110 Qui familiaritatem non vult vitare suspectam, cito labitur in ruinam.

111 Circolari di Don Albera, 357, 359.

112 Infessum proficiendi studium et jugis conatus ad perfectionem perfectio reputatur (S. BERN.).

113 Charitas patiens est, benigna est... omnia suffert, omnia sperat, omnia sustinet (I. Cor., XIII, 4, 7).

- 114 Venit Christus mutare amorem, et de terreno facere
coelestis vitae amatorem (S. AUG., Serm., 344, 1).
- 115 In baptismo sancto peccata dimisisti, sed concupiscentia
remansit cum qua regeneratus pugnare debes (S. Aug., Serm., 57, 9).
- 116 Megelőző módszer 88. art.
- 117 Memorie Biogr., V, 166.
- 118 Memorie Biogr., V, 164.
- 119 Memorie Biogr., II, 154.
- 120 Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus (II Cor., IV, 7.)
- 121 Qui se existimat stare, videat ne cadat (I Cor., X, 12).
- 122 Memorie Biogr., V, 165.
- 123 Memorie Biogr., V, 592.
- 124 Memorie IX, 839.
- 125 Bosco Szent János élete, II, 227.
- 126 LE CAMUS, Szalézi Szent Ferenc szelleme.
- 127 BERTHIER, Le Prêtre, 30, 56.
- 128 Memorie Biogr., IX, 707.
- 129 Summarium super virtutibus. num. XIII „De heroica
castitate”, pars 89, 90.
- 130 Memorie Biogr. (Archivio).

FÜGGELÉK.

Á L O M.

A BÜNBÁNAT ÁLTAL MEGŐRZÖTT ÁRTATLANSÁG.

Hely és személyek.

1884 júliusának egy éjszakáján Don Bosco álmodott és az álom az egész éjjelen át tartott. Úgy tetszett neki, mintha egy végtelenbe vesző, fenséges szépségű, zöldelő parton állana, mely enyhén lankásodott és síkságát még egy kis halom sem zavarta meg. E rétnek a szélén egy alacsony lépcsőzet volt, amelyen fel lehetett jutni arra a kis dombocskára, melyen Don Bosco állott. Valóságos földi paradicsom volt az, melyet egy titokzatos, a napnál is fehérebb, vakítóbb fény ragyogott be. Zöldelő növények borították, melyeket ezer meg ezer virág színpompája ékesített és gyönyörű fák lombjai árnyékoltak be, egymásba fonódva, mint széles virágfüzérek. A kert közepén, egész a part széléig, káprázatos színű, vakító szépségben, szőnyeg húzódott több mérföld szélességben. Gyönyörű volt, mint egy királyi uszály. Díszítés gyanánt a szegély melletti sávon aranybetűs felírás volt olvasható: Az egyiken ez állt:

Beati immaculati in via qui ambulant in lege Domini. A másikon: *Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia.* A harmadik oldalon: *Non confundetur in tempore malo; in diebus famis saturabuntur.* A negyedikén: *Novit Dominus dies immaculatum, et hereditas eorum in aeternum erit.*

A szőnyeg négy sarkán egy fenséges, hatalmas virágágy körül négy más felirat állt: *Cum simplicibus sermocinatio eius. Protegat gradientes simpliciter. Qui ambulant simpliciter, ambulant confidenter. Voluntas eius in eis, qui simpliciter ambulant.* A szőnyeg közepén pedig ez volt olvasható: *Qui ambulat simpliciter, salvus erit.*

A rét közepén, a ragyogó szőnyeg felső szegélyénél egy hófehér lobogó emelkedett, amelyen szintén arany betűkkel a következő írás ékeskedett: *Fili mi, tu semper mecum es, et omnia mea tua sunt.*

Don Bosco el volt ragadtatva e csodás kert látásától, de figyelmét ekkor két 12 év körüli leányka vonta magára, akik a szőnyeg szélén ültek a lépcsőzet közelében. Mennyei szépség sugárzott le egész lényükről. Állandóan az égre szegzett szemükből nemcsak végtelen galamblelkű egyszerűség áradt, de a legtisztább szeretet és mennyei boldogság tiszta öröme tükröződött bennük.

Homlokuk nyílt és derűs: mintha a nyíltszívűség és fehérlelkűség királyi trónusa lett volna, ajkukon elragadóan átszellemült mosoly honolt. Egész személyük, bájos mozdulataik oly emberfeletti nagyságot és nemességet árultak el, amely fiatalságukkal ellen-

tétben állott. Hófehér köntös borította őket egész a lábukig, s nem volt azon se ránc, se folt, de még egy porszem se. Derekipun lángvörös aranszövésű övet viseltek. Ezen még egy liliomokból, ibolyákból és rózsákból összetett szalagszerű díszítés vonult végig. Ugyanilyen szalagot viseltek ékszerként a nyakukon is, ugyanezekből, de más módon összeállított virágokból, csuklójukon karperec gyanánt, hófehér szászorszép koszorucskát viseltek. Mindezek a tárgyak és virágok leírhatatlan szépségű színekben és formákban tüntek fel előtte. A világ legértékesebb drágakövei, a legszebb foglalatokban mind sár és föld volna ezekhez hasonlítva.

A hófehér cipőket szintén egy fehér csokorba kötött, arannyal himzett fehér szalag ékesítette. Még a cipőfűző is arannyal átszőtt fehér selyemszál volt.

Hosszú hajzatukat egy virágkoszorú szoritotta fejükhöz. Sűrű hajfűrtjeik hullámosan borították vállukat.

A tisztaság magasztalása.

Ezek ketten beszélgetni kezdtek: majd csendesen szólottak egymáshoz, majd kérdezgették egymást, olykor fel-fel kiáltottak. Néha mindketten ültek, máskor az egyik ült, a másik a lába előtt állt, majd pedig sétálgattak, azonban soha le nem tértek a fehér szőnyegről és nem érintettek sem virágot, se fűszálat.

Don Bosco álmában mint néző szerepelt. Sem ő nem szólt a leányokhoz, sem pedig ezek nem vettek tudomást az ő jelenlétéről. Az egyik így szólt lágy

hanghordozással: Mi az ártatlanság? A megszentelő kegyelem szerencsés állapota, amelyet az isteni törvény állandó és pontos megtartása által őrizünk meg. S a másik leányzó nem kevésbé kedves hangon hozzát teszi: S az ártatlanság megőrzött tisztasága, forrása minden tudománynak és minden erénynek. — Az első: Az erénynek mily ragyogása, fényessége, dicsősége az, jól élni a gonoszak és a rosszakaratú elvetemültek között és megőrizni az ártatlanság fehérségét és az erkölcsök tisztaságát.

A másik felállt és társának közelébe állva mondá: Boldog az az ifjú, aki nem hallgat a gonoszak tanácsaira és nem tér a bűnösök útjára, kinek öröme az Úr törvénye, amelyet ő éjjel-nappal szem előtt tart. Olyan lesz ő, mint az Úr kegyelmének forrásvíze mellé ültetett fa, mely annak idején meg fogja hozni a jó cselekedetek bőséges gyümölcsét. A szellő fuvallatára nem nullanak le ágairól az érdemek és jó szándékok levelei és mindannak, amit tesz, kedvező eredménye lesz. Életének minden körülménye csak jutalmának növelésére szolgál. — Ezeket mondva, a kert fáira mutatott, melyeket édes illatot árasztó gyümölcsök borítottak, miközben a kristálytisza patakok, melyek eddig csendesesen folydogáltak a virágos partok között, most kis vizeséseket és tavacskákat alkottak és a fák töviseit nyaldosták, bájos csobogással, mely egy távoli, halk zene ritmusává olvadt össze.

Az első leány folytatta: Olyan ő mint egy liliom a tövisek között, melyet a jó Isten választ ki a kert-

jében, hogy szívének ékessége legyen és ezt mondhatja Istennek: Az én kedvesem az enyém és én az övé vagyok, mert ő a liliumok között nő fel. Így szólva a liliumok nagy tömegére mutatott, melyek fehér kelyhüket magasan a többi virágok és füvek fölé emelték — a háttérben pedig egy magas zöldelő sövény vette körül az egész kertet. Ez sűrű tövisekből volt, mögötte pedig csúf alakok botorkáltak és igyekeztek bejutni a kertbe, de a sövény tövisei megakadályozták őket.

— Igen, mennyi igazság van szavaidban — tette hozzá a másik. — Boldog az az ifjú, akit bűn nélkül találtak. Vajjon ki lesz ő és dicsérni fogjuk őt. Mivel ő életében csodás dolgokat cselekedett. Megpróbáltatott és tökéletesnek találtatott és az örök dicsőséget fogja bírni. Vétkezhetett volna és nem vétkezett, rosszat tehetett volna és nem tette azt. Ezért az ő jutalmát meg fogja találni az Úrban és jótettét minden szentek összessége fogja ünnepelni.

— És a földön is mily dicsőséget tartogat számukra Isten. Hívni fogja őket; helyet készít nekik szentélyében, titkainak polgáraivá teszi őket, s oly örök nevet ad nekik, mely soha nem vész el — fejezte be az első.

A második felállt és így kiáltott fel:

— Ki írhatja le egy ártatlan szépségét. E lélek ruhája ragyogó mint a mienk, a keresztség hófehér köntöse ékesíti őt. Nyaka, karjai isteni gyönyörökkel ékeskednek, ujján az Istennel való egyesülés gyűrűjét viseli. Könnyen halad az örökké-

valóság felé vezető úton, a lába előtt csillagokkal kirakott út fog elterülni. A Szentlélek élő temploma lesz ő, Jézus vére fog ereiben csörgedezni, az fogja orcáit és ajkait megpirosítani. Tiszta szívében a Szentháromsággal fog lövelni maga köré fénysugarakat, melyek őt napnál ragyogóbbá teszik. A magasból mennyei virágok felhői hullanak alá s illatukkal elárasztják a levegőt. Köröskörül mindenfelé az angyali karok lágy dallamai hangzanak, melyek az ő imájának visszhangjai. A bold. Szűz az oldalán áll, készen, hogy megvédje őt. A mennyország nyitva áll számára. Ő látványosságul szolgál a szentek és boldog lelkek végtelen seregei számára, akik pálmákat lobogtatva hívogatják őt. Az Úr dicsősége trónjának megközelíthetetlen ragyogásából jobbával azt a helyet mutatja neki, melyet az ő számára készített, mialatt baljában azt a koronát tartja, mellyel megfogja őt koronázni örökre. Az ártatlan a mennyország vágya, öröme, dicsősége. Arcának vonásaira leírhatatlan öröm van vésve. Istennek fia ő. Isten az ő atyja: a mennyország az ő öröksége. Ő állandóan Istennel van. Látja, szereti Őt, szolgál neki, Őt bírja, Neki örül, a mennyei örömök sugara ragyogja be, övé minden ajándéka és tökéletessége.

Ezért oly dicsőséges az Ó-Testamentum és az Új Testamentum, szentjeinek de különösen a vértanuknak ártatlansága.

Ő ártatlanság, mily szép vagy! Ha megkisértenek, növekszik tökéletlenséged, ha megaláznak, még magasabbra szökkensz, ha harcolnak ellened, győztes-

ként kerülsz ki, ha megölnék, koronát nyersz vele! Te szabad vagy a rabszolgaságban, nyugodt és biztos a veszélyekben, vidám a láncokba verve. A hatalmasok meghajolnak előtted, a fejedelmek fogadnak téged, a nagyok keresnek. A jók engedelmeskednek neked, a gonoszok irígyelnek, a versenytársak versengenek veled, ellenfeleid leterítettnek. S te mindig győztes leszel, még akkor is, ha az emberek igazságtalanul el is ítélnék téged.

A tisztaság kényes volta.

Az azt elvesztő szerencsétlensége.

A két leány rövid szünetet tartott, mintegy pihenőül a nagy megerőltetés után, majd egymást kézenfogva néztek egymás szemébe :

Oh, ha az ifjak tudnák, mily értékes kincs az ártatlanság, mennyire igyekeznének, hogy életük első pillanatától kezdve gondosan megőrizték a szent kesztséget fehér köntösét. Sajnos azonban nem gondolkoznak és nem gondolnak arra, mit jelent bemocskolni azt!

— Az ártatlanság egy értékes folyadék, de a leg-törékenyebb gipszedénybe van belezárva, s ha nem viszik nagy óvatosan, könnyen darabokra törnek.

— Az ártatlanság értékes drágakő. — De nem ismerik az értékét, elvesztik, és könnyelműen elcserélik értéktelen tárgyakért.

— Az ártatlanság aranytükör, mely Isten képmását tükrözi vissza. — De elég egy lehellet, hogy elhomályosuljon, s ezért gondosan le kell takarni.

— Az ártatlanság: liliom. — De egy durva kéz érintésére lehullanak hófehér szirmai.

— Az ártatlanság egy fehér ruha: *Omni tempore sint vestimenta tua candida.*

— De egy kis folt elegendő, hogy elcsufítsa azt, ezért óvatosan kell benne járni.

— Az ártatlanság: épség. De megcsonkul egyetlen kis folt szennye által és a kegyelem kincsét elveszíti.

— Elég egyetlen halálos bűn.

— Ami egyszer elveszett, örökre elveszett.

— Mily szerencsétlenség, mennyi ártatlanság pusztul el naponként. Amint egy ifjú halálos bünt követ el: a mennyország bezárul; a boldogságos Szűz és az Örangyal eltűnnek; megszűnik a muzsika, a fény elsötétül; Isten nincs többé a szívében, szétfoszlik lábai alatt a csillagos út, elesik és ott marad egy helyben, mint egy kis sziget a tenger közepén, egy tüzés tenger közepén, mely az örökkévalóság tulsó széléig húzódik és a kaosz mélységeibe zuhan alá. És a sötét éjszakában feje fölött csillognak az Isten Igazságosság villámai. A sátán közelébe férközött, megbillncselte a szerencsétlent, lábát a nyakára tette és borzalmas fejét a magasba emelve kiáltja: „Győztem! Fiad az én szolgám, nem a tied többé!” Az öröm befejeződött az ő számára. Ha Isten igazságossága megvonja tőle abban a percben azt a kis pontot is, amelyen áll: vége mindörökre.

— De felkelhet! Isten irgalmassága végtelen. Egy jó gyónás visszaadhatja neki a kegyelmet és Isten fiának a címét.

— De az ártatlanságot soha többé! S az első bűnnek mennyi következménye lesz! Ismeri a bűnt, amit azelőtt nem ismert, érezni fogja a rossz hajlamok undokságát, érezni fogja a súlyos adósságot, amellyel az isteni Igazságosságnak tartozik, és gyöngébbnek fogja magát érezni a lelki harcokban. Érezni fogja azt, amit azelőtt nem ismert: szégyent, nyomorúságot, a lelkiismeret mardosását.

— S most gondoljuk el, hogy mit is mondtak azelőtt neki:

„Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket,.. olyanok lesznek ők, mint Isten angyalai az égben... Fiam, add nekem szívedet!”

Jaj a botránkoztatóknak!

— Ah, rettenetes bűnt követnek el azok a szerencsétlenek, akiknek lelkén szárad, hogy egy gyermek elveszti ártatlanságát. Jézus mondotta: *Aki megbotránkoztat egyet ezen kicsinyek közül, kik bennem hisznek, jobb volna neki, ha egy malomkővet kötnének a nyakára és a tenger mélyébe vetnék.* Jaj a világnak a botrányok miatt. A botrányt nem lehet elkerülni, de jaj annak, aki által a botrányok jönnek: *Vigyázzatok, hogy el ne veszítetek egyet is ezen kicsinyek közül, mert tudjátok meg, hogy az ő angyalaik állandóan látják Atyámat, ki az égben van és bosszút kérnek értük.*

Szerencsétlenek azok, de nem kevésbé szerencsétlenek azok sem, akik el hagyják rabolni ártatlanságukat.

Eszközök az ártatlanság megőrzésére.

Most mindketten elkezdtek sétálni. Beszélgetésük tárgya az volt, hogyan lehet megőrizni az ártatlanságot. Az egyik mondá :

— Az ifjúságnak igen nagy tévedése az, hogy bűnbánatot csak az tarthat, aki bűnös. A bűnbánat szükséges az ártatlanság megőrzésére is. Ha Szent Alajos nem gyakorolta volna a bűnbánatot, minden további nélkül halálos bűnbe esett volna. Ezt kellene állandóan prédikálni, tanítani, szívébe csöpögtetni az ifjúságnak. Mennyivel többen őriznék meg ártatlanságukat, míg most mily kevesen vannak.

— Az apostol is mondja : Magunkkal vivén mindenhová Jézus Krisztus önmegtagadását a testünkben, hogy Jézus Krisztus élete újból megnyilatkozzék a mi testünkben.

— És Jézus, a szent, a szeplőtelen, életét nélkülözésekben és fájdalomok közt töltötte.

— A boldogságos Szűz is, és valamennyi szent.

— S csupán azért, hogy minden ifjúnak jópéldát adjanak. Szent Pál mondja : „Ha a test szerint éltek, meghaltok ; ha a lélek szerint, megölitetek a test hajlamait és élni fogtok”.

— Tehát bűnbánat nélkül nem lehet megőrizni az ártatlanságot.

— És mégis sokan meg szeretnék őrizni ártatlanságukat, de amellet szabadon is akarnak élni.

— Oktalanok ! Hát nincs írva : Elragadtatott, hogy a gonoszság meg ne változtassa lelkületét és a kísér-

tés el ne tévelyítse az ő lelkét? Mivel a hiúság igé-
zete nem visz jóra és az érzékiség örvénye felfor-
gatja az ártatlan lelket! Tehát az ártatlannak két el-
lensége van. A rosszak hamis elvei és gonosz be-
széde, meg az érzékiség. Hát nem az Úr mondja,
hogy az ifjúkorban bekövetkezett halál jutalom az
ártatlannak, hogy kiszabaduljon a küzdelmekből?
„Mivel ő tetszett Istennek, Isten is szerette őt, s
mivel a bűnösök között élt, máshová szóllítottatott.
Rövid időn belül vége lévén, nagy időt töltött be.
Ezért lelke kedves volt Istennek, Isten azért sietett
kিরagadni őt a gonosz környezetből. Elragadtatott,
hogy a gonoszság meg ne változtassa lelkületét és a
kísértés el ne tévelyítse az ő lelkét.”

— Boldogok azok a gyermekek, akik átkarolják a
bűnbánat keresztjét és erős elhatározással mondják
Jóbbal: *Donec deficiam, non recedam ab innocen-
tia mea.*

— Tehát, önmegtagadás az imádság unalmának le-
győzésében.

— Írva van: *Psallam et intelligam in via imma-
culata . . . Quando venies ad me? — Petite et acci-
pietis — Pater noster.*

— Az értelem sanyargatása alázatosság által: en-
gedelmeskedni az előjáróknak és a szabályoknak.

— S ismét írva van: *Si mei non fuerint dominati,
tunc immaculus ero et emundabor a delicto maximo.*
Ez a büszkeség. Isten ellenáll a felfuvalkodottaknak és
az alázatosaknak adja kegyelmét. Aki magát meg-

alázza, felmagasztaltatik és aki magát felmagasztalja, megaláztatik. EngedelmeskedjeteK előljáróitoknak.

Önmegtagadás az állandó igazmondásban: saját hibánk őszinte megvallásában és a veszélyek leplezésében, melyekbe valaki kerülhet. Akkor mindig lesz tanácsadója, különösen a gyóntató személyében.

Pro anima tua non confudaris dicere verum. A lelked szeretetéért ne rösteld megmondani az igazat. Mert van olyan pirulás, amely a bűnt vonja maga után és van oly pirulás, amely dicsőséget és kegyelmet szerez neked.

— A szív sanyargatása; fékezve az oktalan vágyakat, mindenkit csak Istenért szeretne és határozottan elszakadna attól, aki ártatlanságunkat veszélyeztetné.

— Jézus mondotta: Ha kezed, vagy lábad megbotránkoztat téged, vágd le és dobd el magadtól. Jobb neked egy kézzel vagy lábbal bejutni az örök életre, mint két lábbal és két kézzel vettetni az örök kárhozatba. És ha a szemed megbotránkoztat téged, vágd ki és vedd el magadtól, mert jobb neked bejutni az örök életre egy szemmel, mint két szemmel dobanni az örök tűzbe.

Önmegtagadás az emberi tekintetek gúnyjának bátor elviselésében: *Exacuerunt ut gladium linguas suas: intenderunt arcum, rem amaram, ut sagittent in uccultum immaculatum.*

— Ezt a gonoszt is le fogják győzni, aki gúnylódik, bár fél, hogy az előljárói leleplezik őt, csak jusson eszükbe Jézus szava: *Aki szégyell engem és*

szavaimat, az Ember Fia is szégyelni fogja őt, mikor megjelenik saját mennyei atyja és a szent angyalok dicsőségében . . .

— A szemek megtartóztatása, a nézésben, olvasásban, kerülve minden rossz és veszélyes olvasmányt.

— Egy lényeges pont: „Szövetséget kötöttem a szemeimmel, hogy ne is nézzek egy szűzre“. És a zsolnában: *Fordítsd el szemeidet, hogy ne is lássák a hiúságot.*

— A hallás megtartóztatása, hogy ne hallgasson rossz, csábító, vagy elvetemült beszédeket.

— Az Ecclesiasticusban olvassuk: *Saepi aures tuas spinis linguam nequam noli audire.* Füleidre tégy töviskerítést és ne hallgasd a gonosz nyelvet.

— Önmegtagadás a beszédben: ne engedd magad legyőzni a kíváncsiságtól.

Ismét írva van: *Tégy kaput és lakatot a szádra.* Vigyázz, hogy ne vétkezzél a nyelveddel, nehogy kénytelen légy a földön gyűlölködő emberek között járni-kelni és hogy esésed ne legyen gyógyíthatatlan és halálos.

— A torok megtartóztatása: ne egyél, ne igyál túl sokat.

— A sok evés, a sok ivás vontat le a vízőzönt a földre, a tüzet Sodoma és Gomorrára és ezernyi csapást a zsidó népre.

— Tehát önmegtagadás azért, hogy elviselünk mindent, ami velünk a nap folyamán történik, hide-

get, meleget és nem keresünk magunknak azonnal elégtételt. „*Sanyargassátok földi tagjaitokat*“.

— Gondoljunk vissza arra, amit Jézus nekünk meghagyott: *Si quis vult post me venire abneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me.*

A szentáldozás, a boldogságos Szűz tisztelete.

Isten az ő gondviselő kezével körülveszi az ártatlanokat keresztekkel és tövisekkel, miként ezt megtette Jóbbal, Józseffel, Tóbiással és más szentekkel: *Quia acceptus eras Deo necesse fuit ut tentatio probaret te.* Az ártatlan útjának megvannak a maga próbái és áldozatai, de segítségére van a szentáldozás ereje, mert aki gyakran áldozik, az örök életet nyeri meg magának, Jézusban él, s Jézus őbenne. Aki ezt az életet éli, amelyet Jézus, az utolsó napon Jézus támasztja őt fel. Ez a választottak gabonája: ez az a bor, amely szüzeket termel: *Parasti in conspectu tuo mensam adversus eos qui tribulant me. Cadent a latere tuo mille et decem millia a dextris tuis: ad autem non appropinquabunt.*

És az édes Szűz, akit ő szeret, az ő anyjává lesz: *Ego mater pulchrae dilectionis et timoris et agnitionis et sanctae spei. In me gratia omnis viae et veritatis: in me omnis spes vitae et virtutis. Ego diligentes me diligo. Qui elucidant me vitam aeternam habebunt. Terribilis ut castrorum acies ordinata.*

Ekkor a lányok megfordultak és lassan megindultak a part mentén.

Az egyik felkiáltott: „Az igazak üdvössége az Úrtól jön és Ő az ő oltalmazójuk a viszontagság idején. Az Úr megsegíti és megszabadítja őket. Ő kivonja őket a bűnösök kezeiből és megmenti őket, mert reméltek benne.” A másik folytatta: „Isten erővel övezett fel engem s az utat, melyen haladok, szep-lőtelenné tette.”

Mikor a leányok a gyönyörű szőnyeg közepére értek, megfordultak.

Igen, kiáltott az egyik. A bűnbánat által megkoronázott ártatlanság és szerények királynője.

A másik is felkiáltott: „Ó, mily dicsőséges és szép a tiszta nemzedék. Emléke halhatatlan és ismert lesz Isten és az ember előtt. A népek utánozzák, ha jelen van és óhajtják, ha elszállt az égbe és megkoronázva diadalmaskodik az örökkévalóságban, melyet tiszta harcok által nyert el jutalmul. És mily diadal lesz az! És mily öröm lesz az, mikor szeplőtelenül mutathatja be Istennek a keresztség hófehér köntösét, melyet nagy harcok által őrzött meg. — A mennyei karok pedig vele újjonganak, ünnepelnek.”

Miközben így beszélgettek a bűnbánat által megőrzött ártatlanság jutalmáról, Don Bosco előtt angyalok hatalmas serege jelent meg, akik leszálltak a hófehér szőnyegre, a leányok mellé, úgy, hogy ezek középen állottak. Végtelen sokan voltak s így énekeltek: *Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi qui benedicit nos in omni benedictione spiritali in caelestibus in Christo; qui elegit nos in ipso ante mundi custitutionem ut essemus sancti et imma-*

culati in conspectu eius in charitate, et praedestinavit nos in adoptionem per Jesum Christum.

Az ártatlanság dicsénete.

A két leány ekkor egy csodálatos énekbe kezdett, de oly szavakkal és oly dallammal, hogy csak a hozzájuk legközelebb álló angyalok tudták azt velük énekelni. A többiek is énekeltek, de Don Bosco nem hallotta az ő hangjukat, bár látta mozdulataikat és szájuk mozgását, amint ajkukat énekre nyitották.

A leánykák így énekeltek: *Me propter innocentiam suscepisti et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum. Benedictus Deus a saeculo et usque in saeculum: Fiat! Fiat!*

Ezalatt az angyalok első seregéhez újak csatlakoztak és ismét mások jöttek folytonosan. Ruhájuk különböző színű és díszítésű volt, minden csoporté más és más, de mindegyiké különbözött a leányokétól.

De a gazdagság és nagyszerűség valóban isteni volt, szépségük olyan volt, hogy emberi elme semmiképpen nem tudja annak még csak az árnyékát is elképzelni. Egyáltalán az egész látványt lehetetlenség leírni, csupán szót, szóba öltve lehet valamiképpen homályos fogalmat alkotni róla. Mikor a leányok befejezték éneküket, mindannyian együtt énekeltek egy megfoghatatlan és dallamos éneket, amelyhez hasonlót nem hallottak és nem is fognak hallani a földön. Így énekeltek: *Ei qui potest vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum gloriae suae immaculatos in exultatione, in adventu Domini nostri Jesu*

*Christi: soli Deo, Salvatori nostro, per Jesum Christum
Dominum nostrum, gloria et magnificentia, imperium
et potestas ante omne saeculum et nunc et in omnia
saecula saeculorum, Amen.*

Mialatt énekeltek ismét új angyalok érkeztek s mikor az éneket befejezték, lassan, lassan mindannyian felemelkedtek a magasba és az egész látomás elenyészett. És Don Bosco felébredt.

TARTALOMJEGYZÉK

A Szeplőtelen Szent Szűz	3
Drága emléke	5
A tisztaság üzenete	7
A tisztaság természete	9
Don Bosco tisztasága a szaléziak kiváltsága .	11
Don Bosco nagyságának titka	15
Hogyan beszélt a tisztaságról	18
Álmaiban és látomásaiban	21
Egy álom ötvenedik évfordulója	24
Don Bosco ifjai a tisztaság és a szentség angyalai	26
Kötelességeink a tisztasággal szemben . . .	30
Életszentség és tisztaság Szent Tamás elgondolásában	31
Don Bosco tisztaságszeretetének forrása	32
A tisztaság szükséges volta	35
Válás a világtól	36
Vakáció	40
Visszatérés a világból	43
Önlemondás	48
Az érzékek zabolázása	54
A mozi	58

Strandolás és táborozás	64
A rádió	68
A silentium sacrum	69
A mértékletesség	71
A szív megtágadása	75
A vad tisztaság	77
Másnemű személyekkel	82
Az ifjak között	87
A szalézi szeretet jellemző vonásai	89
A szalézi tisztaság jellemző vonásai	97
A tisztaság ápolása és védelme	101
Egy emlékezetes körlevél	107
A szent meg nem alkuvás	109
Illendőség a ruházatban	111
Érzelgős szeretet	114
Kötelező óvatosság	117
A tisztaságra való nevelés	120
Amit utoljára ajánlok	127
„Ha nem tiszta, semmit sem ér”	129
Kérjük szüntelenül a tisztaság kegyelmét!	131

FÜGGELÉK

ÁLOM.

A bűnbánat által megőrzött tisztaság.

Hely és személyek	140
A tisztaság magasztalása	142
A tisztaság kényes volta. Az azt elvesztő szere- rencsétlensége	146

Jaj a botránkoztatónak !	148
Eszközök az ártatlanság megőrzésére	149
A szentáldozás, a boldogságos Szűz tisztelete.	153
Az ártatlanság dicséneke	155

